ПОЛИТИКИН
25. 2. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН
БРОЈ 1626

ЗАБАВНИК

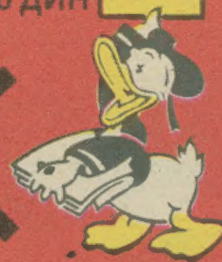

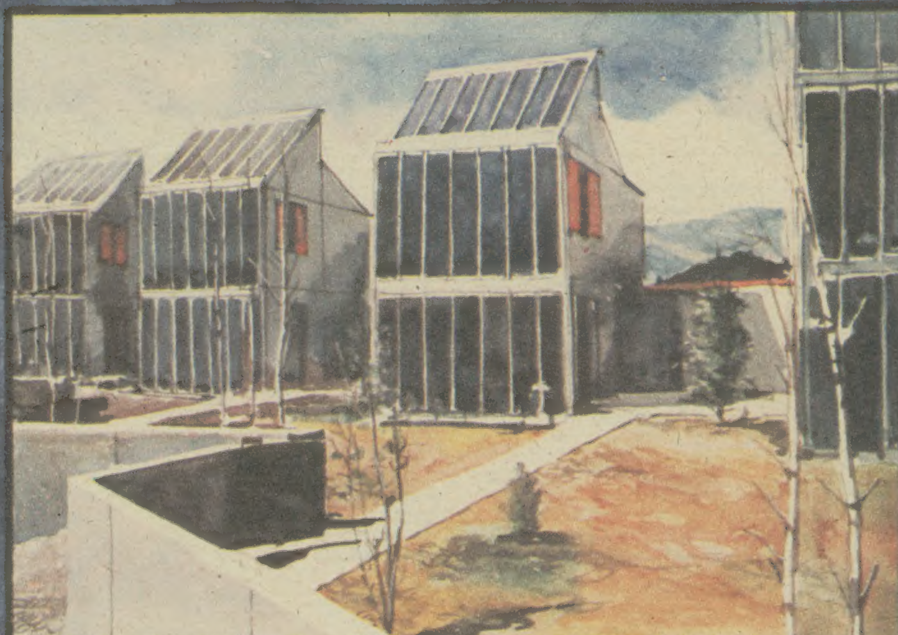

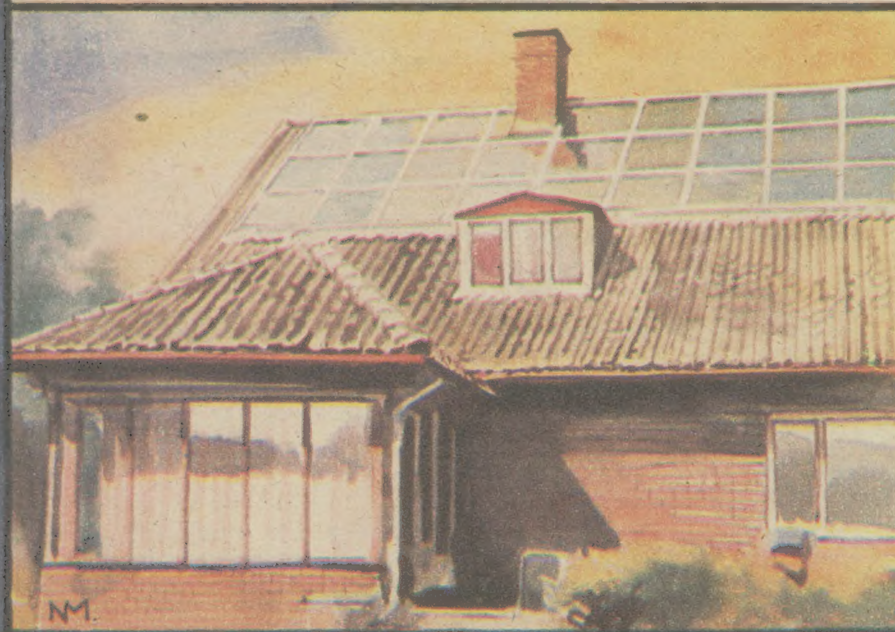

Ripley

Веровали или не!

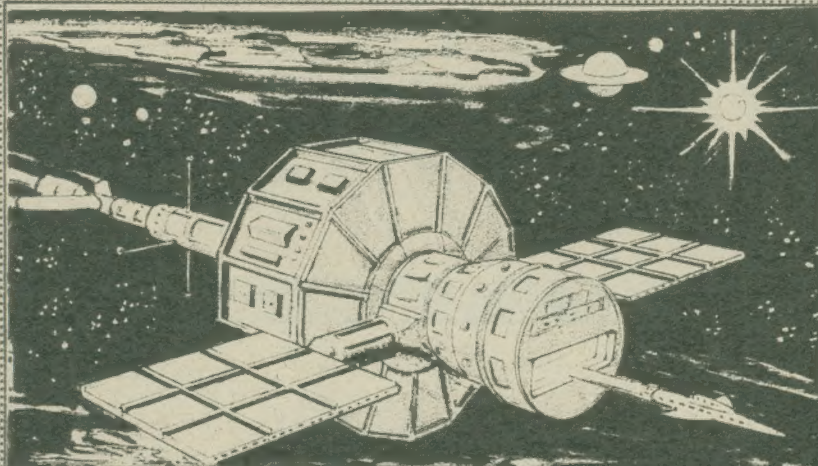

СВЕТСКА ЕКОНОМСКА КРИЗА

КАЖУ СТРУЧЊАЦИ, МОГЛА БИ ДА СЕ РЕШИ ДО 2025. ЛАНСИРАЊЕМ У ВАСИОНУ САТЕЛИТА ЗА КОРИШЋЕЊЕ СУНЧЕВЕ ЕНЕРГИЈЕ.

11-21

ОСТРИГЕ И КАПИЦЕ

ШКОЉКЕ, ИСПУМПАЈУ КРОЗ СВОЈЕ ТЕЛО ОКО 20000 ЛИТАРА ВОДЕ ДНЕВНО.

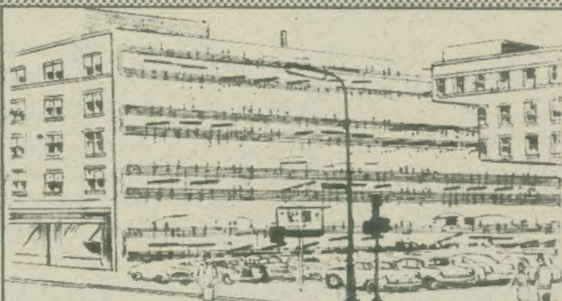

РАСПЕВАНИ ЗИД

НОТЕ ИСПИСАНЕ НА ЗИДУ ЈЕДНЕ МУЗИЧКЕ РАДЊЕ У МИНИАПОЛИСУ (САД) УЗЕТЕ СУ ИЗ РАВЕЛОВОГ КЛАВИРСКОГ ЦИКЛУСА „ГОСПОДАР НОЋИ".

ВИРЏИЛ КОНЕР

ИЗ ТАЛАНАСИЈА (ФЛОРИДА), ДОБИО ЈЕ ДОКТОРСКУ ТИТУЛУ У 92. ГОДИНИ.

Узмите две чаше

И ЈЕДНУ НАПУНИТЕ ВОДОМ, А ДРУГУ ВИНОМ. ЧАШУ С ВОДОМ ПРЕКРИЈТЕ КАРТОНОМ И ПРЕВРНИТЕ НА ЧАШУ С ВИНОМ. ИЗВЛАЧИТЕ КАРТОН ПОЛАКО – И ВИНО И ВОДА ЋЕ ЗАМЕНИТИ ЧАШЕ.

ЖИВОТИЊЕ

У МОУЗИЗ ЛЕЈКУ (САД) НОСИЛЕ СУ ЗАШТИТНЕ МАСКЕ ЗА ВРЕМЕ ЕРУПЦИЈЕ ВУЛКАНА СЕНТ ХЕЛИНЗ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● урду је језик којим се говори и пише у Пакистану. Он је мешавина више језика, али му је основа хинду (индијски) језик. Као и остали муслимански језици, сем турског, од 1928. служи се арапским алфабетом. Урду се развио из језика којим се говорило у војном логору могулског цара у Делхију (урду, иначе, значи војска).

●●● кинеска телевизија је пре извесног времена први пут на свом ТВ-програму емитовала

рекламу и то за једно домаће безалкохолно пиће. Овај ТВ-спот емитован је за време рукометне утакмице између два женска тима која је директно преношена из Шангаја.

●●● у једној акцији чишћења обале клуб за подводни риболов у заливу Порто бело, крај

Ђенове, сакупио је на плажи и у приобалном делу залива око пет стотина тона отпадака међу којима је било аутомобилских гума, шпорета, машина за прање веша, па и старих аутомобилских каросерија.

●●● у Сент Морицу, у Швајцарској, ко хоће може специјалним такси-саоницама да се провоза олимпијском боб-стазом. Водичи су му возач и кочничар. Вратоломна вожња завршава се у клубу званом „Дракула" где се скупљају сви возачи боба. Уз чашицу пића и

рачун од двеста педесет хиљада старих динара добије се потврда о храбрости и фотографија снимљена пре почетка вожње.

●●● у старој Јудеји постојао је обичај да се приликом рођења мушког детета обавезно засади кедрово дрво, а јела ако

је дете женско. Млади брачни пар проводио је прву ноћ на лежају испреплетаних грана једног и другог дрвета.

●●● највећи стољњак на свету дугачак је 55 м а широк 230 цм. Изаткан је од лана у једној радионици у Белфасту (Северна Ирска) јануара 1972. по наруџбини тајландског краља Бхумибола.

●●● у Турској има у просеку више жена лекара и адвоката него у Сједињеним Америчким

Државама. Слабији пол је у својој земљи бројнији чак и у политици и новинарству. Турци су и први на свету наименовали једну жену за председника врховног суда.

●●● супа од ластиног гнезда, иначе омиљено кинеско јело, ускоро ће заиста бити права реткост. У ствари, ових гнезда, која највише стижу из Тајланда, Индонезије и Малезије, све је мање. Ако нисте знали, главни састојак гнезда, а и супе, јесте пљувачка тропске ласте која овој птици служи не

само при прављењу гнезда већ и да би га залепила за зид неке пећине или куће.

Јединствена хируршка операција трајала је 729 минута!

ВОЛОЂА ЈЕ ДОБИО ЛИЦЕ

ОТКАКО ЗНА ЗА СЕБЕ НАЈВИШЕ НА СВЕТУ БОЈАО СЕ СГЛЕДАЛА. ЉУДИ НА УЛИЦИ ОКРЕТАЛИ СУ СЕ ЗА ЊИМ С ТУГОМ И САЖАЉЕЊЕМ

Природа је била сурова према њему и уместо лица дала му је унакажену маску. Чак не ни маску већ крајње деформисану структуру костију лица и главе.

Видео сам пре операције двадесетогодишњег момка Волођу Н. Здрав, снажан, лепо грађен. Тога дана Владимир Безруков, доктор медицинских наука и шеф московске клинике за максилофацијалну хирургију требало је да покуша да помогне Волођи.

Волођини отац и мајка обраћали су се многим лекарима, али без успеха. Кад су дознали за ову клинику, довели су сина у Москву, доктору Безрукову. Одмах им је казао: у свету известан број хирурга ради такве сложене операције али свака таква операција представља огроман ризик. Родитељи су наваљивали, молио је и Волођа и доктор Безруков је пристао.

Младића су прво детаљно испитали специјалисти из готово свих области медицине. Нарочиту пажњу обратили су на област уста и носа одакле прети највећа опасност инфекције после операције. Десетине и десетине лекара и медицинских техничара било је укључено у припреме за предстојећу операцију.

Мозак померити уназад

...Волођа спава на уском операционом столу. Први му прилази неурохирург Валентин Козирев. Блеснула је ултразвучна тестера и Козирев микроскопском тачношћу расеца и скида део чеоне кости. Мозак! Хирург лагано и прецизно као јувелир одваја тврду мождану опну и чеоне делове мозга постепено их смештајући назад. За овај сложени, више него одговоран процес искусном хирургу била су потребна три часа и два минута. Сада је откривено поље за основну фазу операције.

Пре операције са лица пацијента узима се гипсана маска која помаже хирурзима у каснијој реконструкцији лобање

Изводи је Безруков са асистентима. Он скалпелом прави мале зарезе на кожи лица успаваног пацијента, милиметар по милиметар одваја зидове очне дупље од меког ткива. Под његовом руком полако се помаља скелет лица и дела главе. Чини вам се да гледате рестауратора који спасава уништену слику или вајара који клеше људски лик, али лик који засад постоји само у његовој машти. Овог путаваја се жива људска кост! Признајем, мени је тешко да све ово што се одиграва у јарко осветљеној сали с десетинама суперсавремених уређаја и апарата схватим као стварност.

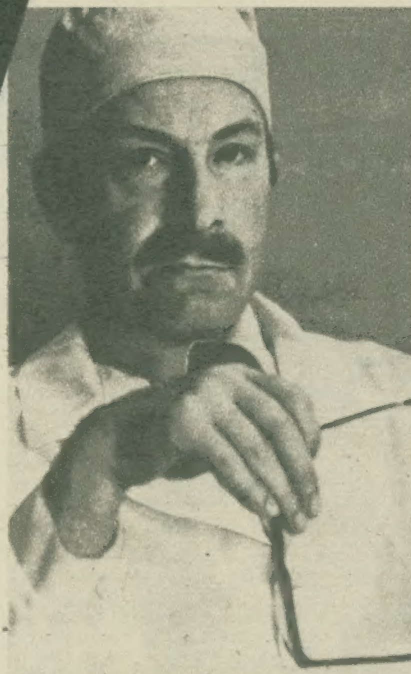

Професор Владимир Безруков

Чаробне руке Безрукова

Сестре-анестезиолози и сестре инструментарке смениле су се већ три пута, променили су се и асистенти Безрукова, а он и даље кратким прецизним покретима наставља да кроз разрезе на лицу и лобањи коју је отворио неурохирург расеца зидове очних дупљи. Затим помоћу шавова од жице фиксира и учвршћује очне дупље. То што настаје под хирурговим рукама засад само подсећа на два растављена дела лица постављена један уз други.

Безрукову предстоји да у празнине коштаног ткива постави такозване трансплантате. Они су већ ту, у специјалној посуди. Асистент их обрађује, даје им неопходан облик и величину. Један за другим осам комадића кости, разних величина и облика прелазе из руку асистента Безрукову да би били чврсто уграђени на места одређена за сваког од њих. И тада, као чаролијом, лице постаје целина и добија обрисе. На то је утрошено још 312 минута. Најзад поново прилази неурохирург Козирев. Њега највише брине да на неком месту није оштећена мождана опна. Кад се уверио да је све у реду, почиње да шије лобању.

За нос — 153 минута

Већ 576 минута судбина младића на операционом столу држи у напетости дванаест лекара. Преостало је још да се младићу у буквалном смислу речи формира нос. Истежући и постепено састављајући померено ткиво носа, хирурзи му брижљиво и прецизно дају облик какав су замислили. За то им је било потребно још 153 минута.

Волођу који почиње да се буди из дугог и дубоког сна пажљиво премештају на колица и односе у собу за интензивну терапију.

x x x

После неколико месеци потражио сам доктора Владимира Безрукова да бих сазнао о даљој Волођиној судбини.

— Волођа је жив и здрав — одговорио ми је Безруков. — По мом мишљењу, лице му је чак и згодно. После операције провео је кратко време на реанимацији, нешто више од месец дана боравио је на клиници под надзором лекара, а онда се вратио у родни крај — Казахстан.

Рекао сам у шали професору да ће, вршећи овако тешке операције, ускоро постати милионер. Сетио сам се једног часописа у коме је писало како је француски хирург Пол Тесијер добио од свог пацијента острво као хонорар за операцију сличну оној каква је изведена на Волођи.

— Не, нећу у Робинзоне — насмејао се Безруков. — Кога тамо да оперишем. А мени тог посла још није доста.

Всеволд Марјан

ЛОВЦИ НА ИЗГУБЉЕНО БЛАГО

ОПЕТ ЈЕ У МОДИ ТРАГАЊЕ ЗА ЗАКОПАНИМ ИЛИ ПОТОПЉЕНИМ БЛАГОМ. ЛОВ НА БЛАГО ИСПЛАТИ СЕ И ДАНАС, АЛИ ЈЕ ТО САДА ПОСАО РЕЗЕРВИСАН САМО ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦЕ.

Цезопов брод за вађење блага са потонуле крстарице „Единбург".

Кејт Цезоп поносно показује једну златну полугу у свом врту у Јоркширу.

1. 1622. потонула „Нуестра сењора Атоћа" 2. Шпанска флота пуна товара сребра 3. Бермудски троугао — највеће гробље бродова на свету 4. Терет потонулог брода „Гроувнер" 5. Благо грофа Лукнер „Сидлера" 6. „Х. М. С Хемпшајр" 7. Океански џин „Египат" 8. „Андреа Дориа" 9. 17 потонулих шпанских бродова са благом 10. 200 шпанских терета, међу њима и онај са „Нуестра де ла Навидад" са 4,5 милиона долара у злату и сребру 11. „Хирона", први брод шпанске армаде 12. Гусарско благо око Порт Ројала 13. Благо на острвима Кокос 14. Перуанско Тупаи-благо 15. Језеро Титикака са благом Инка 16. Благо Маја у Мексичком заливу 17. „Мери Роуз" 18. „Единбург" са полугама злата

Милионске вредности, кажу, леже у сандуцима и врећама потонулих шпанских галија. Олупине потонулих пиратских бродова, ратних бродова и теретњака из првог и другог светског рата крију товаре злата, дијаманата и осталих драгоцености. А све те тоне блага уредно су забележили и податке о њима похранили у архиве широм света историчари разних епоха.

Операција „Единбург"

Трагање за изгубљеним благом одавно више није само одлазак у библиотеке, куповина тајанствених мапа. Данас је за то потребно више, много више: најсавременија техника, савршено опремљени бродови, подморнице, стручњаци различитих професија. И, велике паре.

Није, стога, никакво чудо што су небројени трагачи аматери који су, на пример, срећу покушали да нађу око обале Флориде (где су најчешће потапани бродови шпанске флоте) најчешће остајали празних шака. Неки храбрији рониоци успели су, игром случаја, да покупе „ситниш" и ништа више. Наравно, и поред свега тога они најчешће и даље трагају надајући се да ће једног дана постати баснословно богати.

Богате се, међутим, само професионалци. Један од њих је и Кејт Цезоп, бивши човек-жаба британске морнарице који је својевремено узбудио светску јавност када је са својом, технички изванредно опремљеном екипом „уловио" у Баренцовом мору (близу Северног пола) 430 златних полуга чија је вредност износила око 100 милиона долара. Радило се о злату којим је Совјетски Савез требало да плати америчке испоруке оружја СССР-у за време другог светског рата.

Злато је, да се само подсетимо, извађено уз помоћ специјалног брода који се „држао" потопљене енглеске крстарице „Единбург" уз помоћ сателитске навигације!? Иначе, вађење скупоценог терета извршено је са дубине од 250 метара.

Када су новинари посетили Цезопа у родном Јоркширу, гланцајући последњи модел „поршеа" лаконски је изјавио: „Једноставно, имао сам више среће од осталих, али и пара да уђем у један такав подухват." Тиме као да је све речено о савременом лову на изгубљено благо

Тајна подморнице U-625

У Холивуду је пре неколико година снимљен и филм на тему „Операција Единбург". Што се Кејта Цезопа тиче, њему је трагање за благом ушло у крв: већ је испланирао следећи ронилачки подухват. Појединости, из сасвим разумљивих разлога, не жели да открије. И данас, као и некада, чување тајне најважнија је заповест професионалних трагача за несталим благом. Јер, конкуренција не спава.

Нешто мало се, ипак, зна: Џезоп је, наиме, уз велику награду, отворено потражио помоћ. Преко огласа у западнонемачкој штампи он још трага за неким преживелим чланом посаде немачке подморнице U-625 која је под командом капетана Бенкера потонула 2. новембра 1942. године. Џезопу је, очито, потребан сведок читавог догађаја о коме не жели да каже ништа одређеније. Енглеске новине већ су објавиле да се опет ради о златним полугама које је немачка подморница преносила.

Поред свега овога Џезопа чека још један „послић": на палуби потонулог „Единбурга" остало је да лежи још четрдесетак златних полуга у вредности од око 10 милиона долара. Услед неких техничких тешкоћа и немирног мора трагање за њима морало је прошле године да буде прекинуто. Богати ронилац са севера Енглеске сада се прибојава да конкуренција у међувремену не сазна за

љаде километара источно од обала Кеније. Наиме, „ту негде" је чувени гусар Оливије ле Васер звани „Ла Биз" (Покајник) сакрио почетком 18. века злато и дијаманте у вредности од око 250 милиона долара!

После тридесет година трагања — смрт

Многи су трагали за благом „Покајника", али узалуд. Један од најупорнијих свакако је био Енглез Реџиналд Вилкинс: трагао је за сејшелским благом од 1947. до 1977. године! Тврдоглави Енглез умро је пре шест година сиромашан, али и уверен да му је до открића недостајало — свега четири дана живота.

Каткад лов на благо доводи и до великих сукоба и неспоразума. Тако су, рецимо, прошле године сејшелске власти разматрале понуду извесног Херберта Ехтлера из СР

овог демантија. Јер, да су му власти издале дозволу за ископавање блага на обали Беломбреа, главног острва ове земље, он би постао једина овлашћена особа за „убирање" блага. Право кога се он одрекао већ су приграбили други: неки амерички професионални ловци на изгубљено благо почели су илегално да черупају велико скривено богатство чувеног гусара.

Шта је још трагање за изгубљеним благом? Начин да се прошлост приближи садашњости, узбуђење, срећа. Када је недавно са морског дна извађена енглеска фрегата „Мери Роуз", присутним археолозима и другим научницима потекле су сузе радоснице. А како и не би када је читав подухват трајао пуних 17 година и стајао 10 милиона долара. А све то да би се из таме прошлости извукло 17 хиљада драгоцених предмета из времена династије Тјудор Александар Мек Ки, човек који је први открио

тачну позицију потопљеног блага — а ту тапије нема...

Кејт Џезоп је срећник. Али, трагање за изгубљеним благом најчешће доноси разочарење и очај, поготово ако се благо налази надохват руке ловаца. То је управо случај са пешчаном обалом Сејшелских острва у Индијском океану, две хи-

мачке који је тражио да му се изда дозвола за вађење Покајниковог блага. Ехтлер је, међутим, убрзо демантовао вест: — Какво благо, каква дозвола, па ја о свему томе нисам имао појма све док нисам прочитао вест у новинама — изјавио је забезекнутим новинарима.

Ехтлер би ускоро могао грдно да се покаје због

ово непроцењиво благо, изјавио је новинарима: „Коначно се испунио мој сан из детињства!"

И, на крају, за све они који можда и сами сањају о изгубљеном благу, ево мапе света са означеним местима.

М. Ш.

ИЗ ДОБА ДИНОСАУРУСА

ЕНИГМА У КАМЕНУ

ДА ЛИ ФОСИЛИ КРИЈУ ТАЈНУ О НЕСТАЛОЈ ВЕЗИ ИЗМЕЂУ ДИНОСАУРУСА И ДАНАШЊИХ ПТИЦА?

Археоптерикс је личио на птицу, имао је перје и канџе, али и снажну вилицу

Замислите биће величине голуба, с перјем и репом, али и са вилицом у облику кљуна и зубима као у гмизаваца. Мада научници још не могу да се сложе о пореклу птица, у једном су ипак сагласни — њихови заједнички преци су гмизавци из класе архосаура, владајућих рептила у мезозоику. Међутим, главна расправа води се око тога да ли је тим, релативно малим животињама, никло перје, да би их грејало или искључиво да би летеле. Судећи према фосилима изгледа да им је прво никло перје а да су научиле да лете много касније. И неки диносауруси који су живели у то време имали су перје.

Предак птица који је био налик на гмизавце познат је под именом археоптерикс. Досад је пронађено пет фосила бића из све групе, а најзначајнији примерак откривен је 1860. у кречњачким стенама из горње јуре (геолошки период од пре 135 милиона година) код Соленхофена у Баварској. Кад је овај фосил, делимично прекривен перјем, спојен са остацима једног другог археоптерикса, било је могуће реконструисати животињу која је можда прелаз између садашњих птица и древних летећих гмизаваца.

У поређењу с осталим кичмењацима, фосила птица је веома мало пре свега због природе њихових костију које су меке и трошне па су их лешинари лако и брзо уништавали. Оне су нестајале са лица земље и због утицаја ерозија у процесу фосилизације.

Научници су захваљујући фосилима закључили да је археоптерикс био величине голуба, способан да скаче с гране на грану, али с ограниченим могућностима за летење. Задње ноге су му биле краће и прилагођене за трчање, као код неких мањих диносауруса. Имао је главу рептила, вилицу као кљун пуну оштрих зуба и дугачак реп с пршљеновима, сличан као код гуштера, али обрастао перјем. Његов мозак био је већи од мозга осталих гмизаваца, што је веома важно јер је координација мишића која је неопходна за летење могућа само уколико је мозак довољно велик да може да контролише сложене покрете неопходне да би се птица одвојила од земље. Највероватније да је археоптерикс живео на дрвету или крај њега и то у близини лагуна и морских плићака.

Палеонтолози се слажу да птице воде порекло од исте врсте као и диносауруси и то из геолошког периода тријас (пре 225 до 180 милиона година), али пошто остаци прелазних облика од гмизаваца до праптице још нису пронађени, нема ни основа за јединствену теорију о настанку птичијег лета.

Неки научници сматрају да су та бића која су живела на дрвећу први пут покушала да лете скачући с гране на грану.

Помоћу овог фосила археоптериска научници су сазнали много о еволуцији птица.

Други опет тврде да су то биле животиње које су живеле на земљи, у почетку су трчале и правиле скокове а временом су се, издужењем предњих удова, потпуно одвојиле од земље.

И једни и други имају аргументе, а истина је вероватно негде између.

С. И.

СКРИВЕНА ТВРЂАВА

БАНКЕТ ЈЕ ПРОПАО

ПУНИХ ПЕТ ГОДИНА, ПРЕД САМИМ НОСЕМ ПОЛИЦИЈЕ, РАДИЛА ЈЕ ИЛЕГАЛНА ШТАМПАРИЈА У МОСТАРУ. ЧАК И КАД ЈЕ УХАПШЕН НАЈСТАРИЈИ ЧЛАН, РАД ЈЕ НАСТАВЉЕН И ЛЕЦИ РЕДОВНО СТИЗАЛИ... ИТАЛИЈАНИ СУ ПОЛУДЕЛИ ОД БЕСА И НЕМОЋИ.

Киша је лила као из кабла док су два младића журила Доњом махалом у Мостару. Није им било лако: повијали су се под теретом два кофера, освртали су се обазриво, киша им је натопила одећу. Па ипак, они су јој се радовали јер пролазника готово да није било. Кад су стигли пред кућу једног од њих, за тренутак су застали, али су одмах затим наставили даље, скренули десно, зашли са задње стране и зауставили се пред полуотвореним прозором. Онај виши је три пута закуцао и истог часа су се испружиле руке и кофери су нестали...

Жене нико не сме да заустави

После пет минута у једној соби куће Муштовића отворили су кофере: из једног су извадили рото-апарат у деловима и два шапирографа у дугачким окрутлим кутијама, из другог писаћу машину, матрице, боју за штампање и неколико пакета рото-папира. Кад су све то склонили на таван Јусуф Чевро, један од оних који су донели кофере, објаснио је присутнима како ради мала илегална штампарија. Пажљиво су га слушали Мустафа Муштовић, који је заједно са Чевром донео кофере, његов брат Џемал и сестра Фахра. По ранијем договору у кући није било мајке Хане, као ни њене друге деце, синова Салка и Мирзе, и кћерки Шемсе и Менсуре. Сматрали су да је још рано да остале чланове породице обавесте да је под њихов кров смештена илегална штампарија Мјесног комитета КПЈ за Мостар. Био је крај октобра 1940.

Одлуку Мјесног комитета да се илегална партијска штампарија смести у његовој кући Мустафи Муштовићу саопштио је секретар МК КПЈ за Мостар Јусуф Чевро. Дуго су њих двојица разговарала, посебно кад је Мустафа предложио да целокупну бригу о штампарији преузме само његова породица. Ако се укључе и други у тај рад и буду стално свраћали, то ће у Махали, где се сви знају, брзо побудити сумњу. На крају је одлучено да ради што веће безбедности, сами укућани односе одштампани материјал и доносе све што је потребно за рад штампарије.

Први дани рада илегалне штампарије у кући Муштовића нису текли баш глатко. Мустафа, Џемал, Фахра и мајка Хана, коју су убрзо упознали са тајном, нису били баш много вични техници, па је долазило до застоја. Често није могао да се добије рото-папир, а на обичном се боја размазивала. Та боја им је задавала велике проблеме: на хладноћи се стврдне, укрути и теже пролази кроз слова на матрици па је текст готово нечитљив. Касније се Џемал досетио и сноп грејалице усмерио на ваљак рото-апарата...

До почетка рата илегална партијска штампарија била је безбедна јер у то време ниједан жандарм није смео да уђе у муслиманску авлију без присуства мухтара, махалског старешине! Поред тога материјал су односиле и доносиле жене са заром и фереџом, а њих тада нико није смео на улици да заустави.

Породица Муштовића на окупу, десетак година после рата: Слева надесно седе: Дика, Фахра, мајка Хана, Шемса и Менсура, стоје: Мирза, Мустафа, Џемал и Салко

Купићемо две краве

Кад је почео рат, у Мостар су стигли Немци, Италијани, усташе. Штампарија на тавану куће, и поред свих мера предострожности, више није била сигурна. Јер, кад год је требало одштампати какав летак или проглас, цела техника морала је да се извлачи из скровишта, монтира а после завршеног посла поново сакрива. Увек је постојала могућност да се на време не уклоне сви трагови рада а тада тајна штампарија више не би била тајна.

Мустафа и Џемал, двојица најстаријих Муштовића, дошли су тада на идеју да у горњем делу дворишта подигну шталу и испод ње изграде склониште. Лепо замишљено, али шта ће штала без крава, суседи ће посумњати и Муштовићи су, на крају, од својих малих примања морали да купе две краве. Камуфлажа је морала да буде савршена, па су браћа сам улаз у склониште направили од дасака прекривених сламом на којој су лежале краве. Први штампани материјали из новог склоништа изашли су 22. јуна 1941. кад је Немачка напала Совјетски Савез.

Нешто касније ископано је још једно склониште где је штампарија остала до ослобођења Мостара. Ништа лакше није било ни онима који су преносили одштампани материјал јер ако се деси да неког ухапсе са корпом летака, прогласа, или билтена, у опасност би дошла и штампарија и сви који у њој и око ње раде. Због тога је још на почетку смишљено: ако неко буде ухапшен с материјалом има упорно да тврди да је све то добио од неке непознате жене у зару. Пре тога му је та непозната особа, наводно, обећала велику награду ако јој ту кошару однесе на одређено место. Како полиција није нимало наивна, за сваки случај, сви који су растурали материјал носили су одређену суму новца. Ево, добили су аконтацију а остатак ће им дати кад испоруче кошару.

Опкољени смо

Средином лета 1941, док је полиција претресала део по део града у потрази за штампаријом, Јусуф је предложио Мустафи да се прихвати посла усташког повереника у једном дућану. Муштовић је одлучно одбио:

— Сваки задатак ћу прихватити само тај не.

Узалуд, Јусуф је био упоран. Објаснио је Мустафи да ће једино на тај начин штампарија бити безбедна. Ко сме и да посумња у усташког повереника?

Колико је пута касније Мустафа себе проклео што се тога прихватио. Многи дојучерашњи пријатељи су на улици скретали главу од њега, чак је неколико пута у свом дворишту покупио летке које су окојевци бацали пред куће издајника. Није помогло ни то што је на том послу био само шездесетак дана, глас о њему као усташком поверенику остао је све до дансћи између 7. и 8. маја 1942...

Укућани су се управо спремали да легну да би сутра рано кренули на посао, требало је одштампати неке нове материјале. Мустафа још није могао да заборави смрт Јусуфа Чевре који је ухапшен и убијен почетком августа 1941.

Он му је био једина веза, само је он знао за тајну куће Муштовића. Сада му је веза био Џемал Биједић. Одједном, тишину мајске ноћи пореметио је необичан шум: Мустафа је одмах препознао шкрипу војничких ципела по калдрми. Кад је стигао до прозора, имао је шта да види: кућу су опкољавали карабинијери који су се споразумевали рукама. Ускоро се зачуло лупање на дворишним вратима. О бекству није било ни говора јер је кућа била опкољена, а Мустафа није хтео, ни могао, да остави укућане.

Група наоружаних војника на челу са официром улетела је у кућу кад је мајка Хана отворила врата. Почели су детаљан претрес као да су унапред знали распоред просторија. Лупали су по поду и зидовима не би ли открили неку шупљину, претурали по штали, пели се на таван. Да им укућани не би сметали, извели су их у двориште, а Мустафи рекли да се спреми да пође са њима. После узалудног претурања које је потрајало сатима Италијани су са везаним Мустафом напустили кућу Муштовића.

Још два пута су карабинијери тог дана долазили у кућу, поново претурали исте ствари, поново лупкали тражећи одјек, скровиште. Један од официра је покушао „лепим". Обећао је Салку Муштовићу да ће му брата Мустафу одмах пустити само ако им каже где је машина. Италијану су очи зацаклиле кад га је Салко повео у горњу собу али је убрзо побеснео и прописно ишамарао младића кад му је овај показао машину — била је то Фахрина шиваћа машина „за мираз".

Спасоносно шапутање

Кад су Италијани коначно отишли, породица је, мада забринута за Мустафу, одлучила да не прекида рад. Напротив. Договорили су се да исте вечери одштампају најновији број Билтена! Тако ће помоћи Мустафи. Јер, онда Италијани неће имати разлога да сумњају на њега. Троје их је сишло у скровиште док су остали распоредили око куће као стража. Тек што је вече пало над Доњу махалу, опет су стигли Италијани. На срећу, стража их је на време приметила и обавестила оне који су радили у штампарији да прекину посао.

— Ми знамо да је комунистичка штампарија у вашој кући. Ако је не нађемо или нам је сами не предате, све ћемо вас послати у логор — викао је Италијан на Муштовиће док су војници и даље безуспешно трагали по кући.

Претња Италијана је, на срећу, остала на речима а Муштовићи су још исте ноћи одштампали најновији број Билтена и ујутро га, добро проверивши да случајно Италијани око куће нису поставили заседу, однели својој вези.

Ти сусрети са везама били су право мало ремек-дело конспирације. Материјал је углавном из куће односила Фахра и предавала га на одређеним пунктовима и својој вези се увек обраћала шапатом.

Такав начин општења био је утврђен још у првим данима рада штампарије у кући Муштовића. Јер, постојала је опасност да неко неког препозна по гласу — по лицу није могао јер су махом све жене носиле зарове — и онда, кад полиција притегне на саслушању, није далеко од провале. Због тога су се Муштовићи својим везама обраћали само шапатом јер су у једној проби у кући утврдили да чак ни најближи, браћа и сестре, не могу једни друге да препознају по шапату!

И кад је Мустафа депортован у логор у Италији, штампарија у кући Муштовића није престала да ради, чланови породице строго су чували тајну тако да о томе где се она тачно налази нису знали чак ни они који су ту, у Мостару, писали текстове који су слати у штампарију. А редакција Билтена Комунистичке партије у Мостару током целог рата налазила се на другом крају града, у кући муслиманског свештеника Ибрахим-ефендије Фејића. Ко би се усудио да посумња у овог угледног човека, без обзира што су његова деца још од пре рата припадала напредном покрету.

ЗАШТО БАШ ЈА?

У оквиру едиције „Мостар у борби за слободу", средином прошле године изашла је књига „Скривена тврђава" чији је аутор најмлађи из породице Муштовића — Мирза, данас доцент на Машинском факултету у Мостару.

— Зашто баш ја да напишем књигу о тој штампарији? Па на почетку њеног рада нисам имао ни пуних десет година. Био сам само „стражар" који је пазио да неко изненада не бане у кућу. Браћа и сестре су једноставно одлучили да то ја учиним јер сам, како су рекли, ипак вештији на перу. Али, мислим да то и није толико значајно, јер сам, нормално, за ову књигу користио њихова сећања... Имамо само једну жељу, сви ми Муштовићи, да та кућа коначно постане и спомен-музеј. Изгледа да ће нам се то и остварити.

Изненађење у поштанским сандучићима

Текстови који су припремани за бројеве Билтена рађени су на основу материјала који је стизао из Мјесног комитета, али великим делом и на основу оног што су јављале радио-станице Слободна Југославија, Москва, Лондон и Глас Америке. Мада је још на почетку рата окупатор донео уредбу да су сви власници радио-апарата дужни да своје пријемнике однесу да би се блокирале одређене станице, у кући Фејића налазио се један „нормалан". Поред тога Ибрахимов син Ризах знао је стенографију, па није ни чудо што су многе вести из света стигле и на странице мостарског Билтена, штампаног у кући Муштовића.

Многи Мостарци претрнули су кад су чули да увече 24. јануара 1943. полицајци приређују велики банкет у част „откривања легла комунистичке пропаганде". Наиме, тог дана ујутро открили су скојевску штампарију. Њихова радост била је кратког века јер су већ сутрадан, кад су се мамурни враћали са банкета, у својим поштанским сандучићима нашли најновији број Билтена. Штампарија у кући Муштовића била је за њих и даље тајна. Узалудне су биле још жешће и чешће рације и прочешљавање многих мостарских кућа.

Тек 14. фебруара 1945, на дан ослобођења града на Неретви, тајна је коначно престала да буде тајна.

Сви чланови породице Муштовић из мостарске Доње махале дочекали су крај рата, њих шесторо су носиоци Споменице 1941. Изузев мајке Хане и данас су сви живи.

Петар Милатовић

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

НЕШТО МУ СЕ ДОГОДИЛО, МЕРИ!

Тај октобарски дан 1979. године заиста није био згодан за вожњу мотоциклом по стрмим и шумовитим брежуљцима Њу Хемшира. Киша је без престанка лила неколико претходних дана па је земља била расквашена и склиска. Али, дванаестогодишњи Гери Чизек толико је желео да се мало провоза.

Иако се Џорџу Чизеку синовљева идеја није много свидела, на крају је попустио и скинуо мотоцикл с крова њихове „куће на точковима": од Орегона до Њу Хемшира путовали су већ две недеље, дечаку је сигурно недостајало друштво вршњака, нека се мало издува.

Док су родитељи уживали у сунцу које се коначно промолило, дечак је пресрећан сео на мотоцикл и убрзо нестао у шумарку. На неколико метара иза њега каскао је њихов теријер Скетс.

Гери се убрзо нашао пред једним потоком. Био је брз, али се дечаку учинило да је довољно плитак да се преко њега превезе.

Био је у праву. Срећно је прешао преко каменитог дна и нашао се на другој обали. Точкови његовог мотоцикла, дечије верзије правог тркачког мотора, поскакивали су на неравном терену, неколико пута неочекивано склизнули на мокрој земљи, али је малишан ипак успевао да задржи контролу.

Кад су у једном тренутку задњи точкови мотоцикла поново неочекивано склизнули надоле расквашена земља под њима се одронила, мотор преврнуо на бок, одскочио и још једном преврнуо пре него што је уз пљусак завршио у леденом потоку.

Дечак је лежао у води притиснут тежином мотоцикла који је пао преко њега. Десна нога га је ужасно болела. „Бар сам имао толико среће да ми глава остане изнад воде", помислио је. Дубоко је удахнуо спремајући се да из свег гласа почне да дозива родитеље. Ваљда ће га чути...

Пре него што је успео да викне, страх га је паралисао: руке су одједном почеле да му дрхте од хладне воде и напора. Тек тада је схватио да је горњу половину тела и главу држао над водом само захваљујући томе што се рукама одупирао о корито.

Дрхтање је сваког часа било све јаче док, одједном, руке нису попустиле: клонуо је на дно, глава му је уронила у воду. Инстинктивно се поново придигао, али се над површином одржао само неколико часака. Овога пута дубоко је удахнуо пре него што се поново нашао под водом.

Није знао колико је дуго лежао на дну, осећао је само да ће му се плућа распрснути ако одмах не дође до ваздуха. Скупио је снаге и још једном се придигао.

Неко је, ту негде поред њега, викао! Трен касније схватио је да то Скетс узбуђено лаје. Руке су му опет попустиле, клонуо је у воду, али је овога пута био некако чудно помирен са судбином. Помислио је да му нема спаса. „Умрећу, готово је..."

Нешто тврдо жуљало му је образ. Покушао је да то одгурне: прсти су му се савили око дршке управљача на мотоциклу. Кроз главу му је одједном прострујала спасоносна мисао. Сетио се да је други крај управљача извиривао из воде: прислониће уста на овај крај шупље дршке и усисати ваздух!

Уснама је дотакао прсте грчевито стегнуте око дршке, померио их навише како би могао зубима да је обухвати, а онда из све снаге удахнуо. Уместо ваздухом, уста су му се напунила муљем. Покушао је још једном. Ништа.

Само што није почео да повраћа у тренутку када је осетио како му нешто неизрециво слатко клизи низ грло: ваздух! Коначно је дисао. Да би дошао до ваздуха, морао је прво да прогута блато које је запушило крајеве дршке на управљачу.

Дечак је с олакшањем удахнуо још неколико пута, а онда се онесвестио.

Мери и Џорџ Чизек су дремали на пријатном послеподневном сунцу. У први мах Џорџ није знао шта га узнемирава. Онда је схватио: више се није чуо Геријев мотоцикл! Само Скетсов узбуђен лавеж.

— Нешто му се догодило... Не чујем више мотор — рекао је и потрчао у правцу из кога је допирало лајање.

Убрзо је угледао поток. Скетс је стајао на обали и узбуђено лајао. Тек тада је видео преврнути мотоцикл и Геријево тело у води. У тренутку кад се нашао на корак од малишана, његова рука је беживотно склизнула с дршке управљача.

Избезумљен, Џорџ Чизек је подигао мотоцикл са сина, бацио га устрану, а затим зграбио малишана и понео га ка обали. Неколико тренутака је скамењен гледао у беживотно мало тело.

— Вештачко дисање, морам покушати с вештачким дисањем — изговорио је наглас.

У тренутку кад се наднео над њега, Гери се промешкољио, застењао и отворио очи. Џорџ Чизек је обливен хладним знојем помислио: „Стигао сам у последњи час".

М. И.

Соларне куће у свету

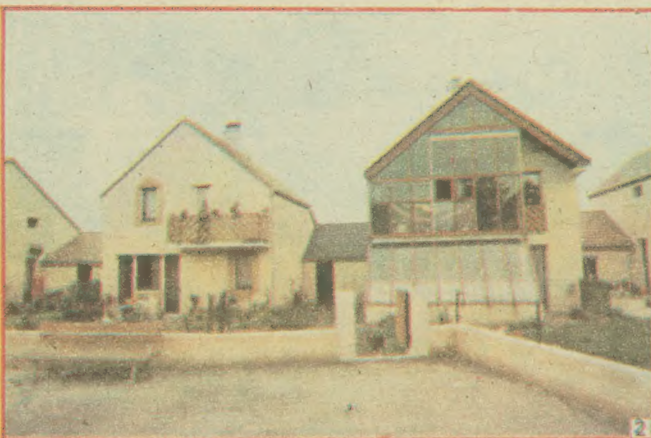

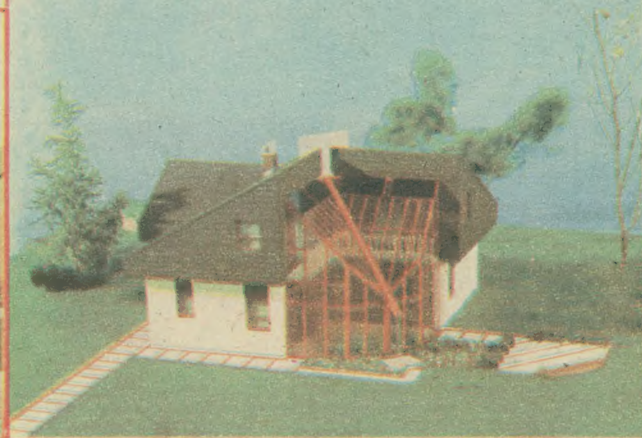

СУНЦЕ У КУЋИ

На топ-листи светских проблема једно од највиших места заузима енергија. Зато смо одлучили да питања наших читалаца, међу њима и Павлине Димове, о коришћењу соларне енергије не објавимо на страницама „Мале поште" већ да им посветимо више простора. Уверени да ова енергија заслужује пуну пажњу замолили смо професора др Бранка Лаловића да нам напише нешто о томе. У помоћ нам је прискочио Мали програм Школског програма ТВ Београд и направио емисију у којој ћете моћи да видите практичну примену соларне енергије. Емисија ће данас бити емитована нешто после 11 и око 16 часова. На питање Ненада Репуха о претварању соларне енергије у електричну одговорићемо 18. марта. Истог дана о истој теми још нешто ћете моћи да сазнате и у емисији Малог програма.

Добити топлотну енергију из Сунчевог зрачења није нимало тешко. Падну ли Сунчеви зраци на неку тамну површину, она их лако упија: при томе се њихова енергија претвара у топлоту која загрева пријемну површину (апсорбер). Уређај у коме се ово дешава назива се соларни пријемник.

Да би се примљена енергија искористила, није довољно имати само тамну пријемну површину: потребно је и да се она сачува и пренесе до потрошача — грејног тела (радијатор) или, рецимо, купатила. Због тога Сунчев пријемник мора бити састављен од следећих делова: **апсорбера**, провидног покривача (стакло или пластика) који ће с предње стране заштитити апсорбер од губљења топлоте, **топлотне изолације** (поставља се на другу страну пријемне површине), **кутије** и **измењивача топлоте**. У том измењивачу се топлота са апсорбера предаје такозваном радном флуиду (води или ваздуху) који је одводи до потрошача. Уз пријемник обично иде и пумпа за воду (или вентилатор ако је у питању ваздух), складиште (резервоар) за остављање топлоте за каснију употребу и електрични систем за аутоматско укључивање и искључивање пумпе.

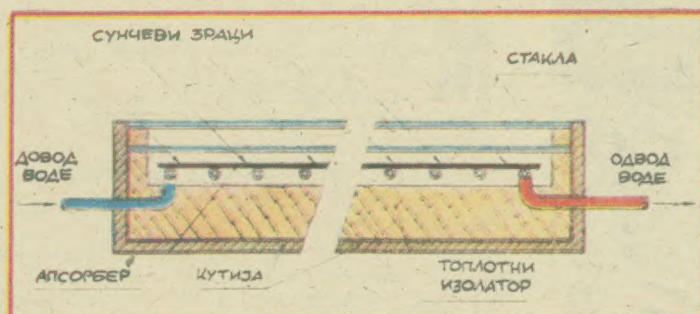

Соларни пријемник

Да би се Сунчева енергија користила на најјефтинији начин, много времена и напора посвећује се трагању за једноставним решењима. За добијање топле воде користи се гравитациони или термосифонски принцип: вода из пријемника сама „иде" до резервоара. Како се то постиже? Резервоар се постави на пола метра изнад пријемника па се из доњег дела резервоара хладна вода доводи у доњи део пријемника. Како је вода у пријемнику, кад Сунце греје, топлија него у резервоару и доводној цеви, она је и нешто лакша па бива „потискивана" у резервоар. На тај начин вода кружи све док се загрева, па јој пумпа и аутоматика нису потребни.

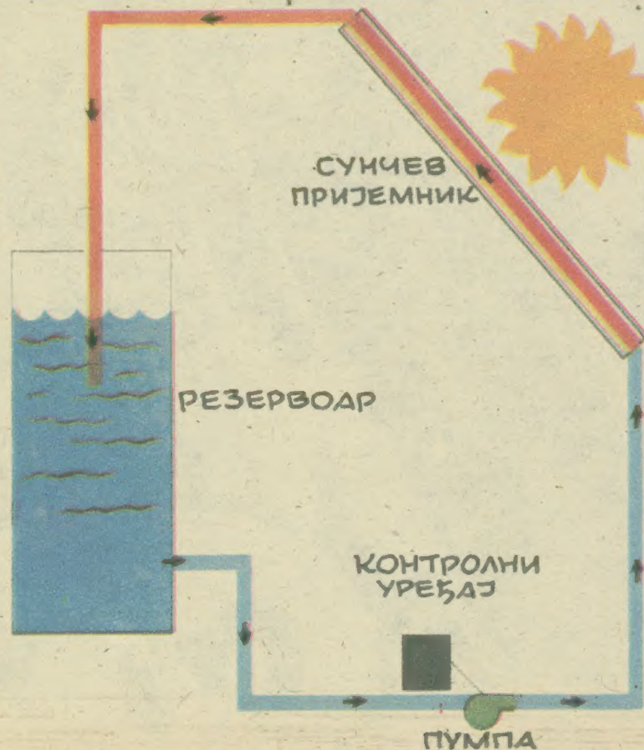

Црно па округло

Најједноставнији пријемник може да се направи од обичног металног или пластичног бурета које се са стране окренуте Сунцу обоји црно а са друге заштити неким изолатором. Још бољи резултат добија се ако се и предња страна бурета, она изложена зрацима, заштити провидном фолијом. Вода из водовода уводи се кроз бакарну спиралу уроњену у буре.

Још духовитије решење у нашим крајевима на жалост примењиво само у лето, јесте црно баштенско црево које се савије у круг и постави на даску. Пре тога се, наравно, напуни водом.

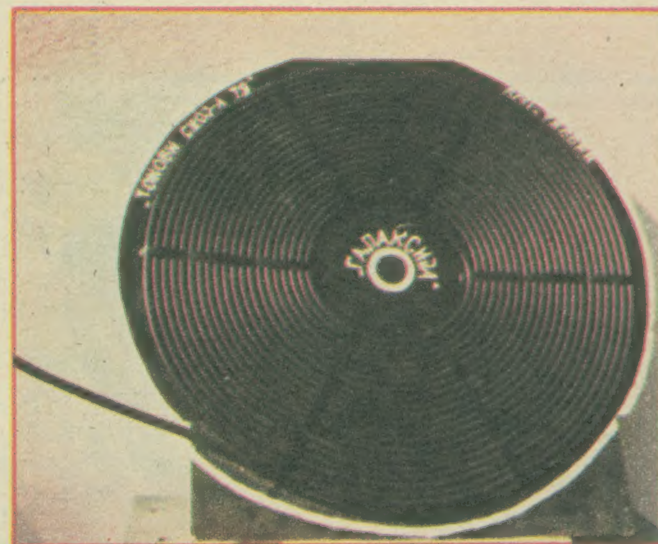

Црно гумено црево савијено у круг, најједноставнији соларни пријемник.

Употреба пријемника за добијање топле воде представља најраширенију и најекономичнију примену соларне енергије јер се користи целе године, и лети кад има доста Сунца али и зими кад га је знатно мање. Стога би свако требало да се потруди да у свом дому постави соларни бојлер: сви издаци исплатиће му се за 3—4 године.

Колико енергије може да се добије од Сунца и шта оно уопште пружа? Када је у зениту, Сунце на 1 m² површине, управне на правац његових зрака, емитује снагу од 1 киловата. То значи да на ту површину за 1 час доспе енергије од 1 киловат-часа. Међутим, Сунце не сија стално истом јачином: кад је дан облачан, његови зраци су расејани (дифузни). У Београду, на пример, на 1 m² површине годишње приспе 5,2 милијарди џула односно 1444 kWh. То важи за количину Сунчеве енергије која доспева на хоризонталну површину. Више енергије добиће се ако се пријемник постави под углом од 45° у односу на хоризонталу: у том случају онај квадратни метар ће „убрати" 1830 kWh, од тога у периоду од маја до септембра 970 kWh а од

октобра до априла 860 kWh. Добар пријемник лети може да искористи око 40 одсто ове енергије тј. око 390 kWh а зими око 30%. тј. 260 kWh Укупно то износи 650 корисних kWh.

Директни захват

Загрејати кућу помоћу пријемника много је тежи проблем. Наиме, топлота из пријемника потребна нам је углавном зими када има знатно мање Сунчеве енергије, па је због тога тако добијен киловат-час релативно скуп. Осим тога, површина пријемника постаје прилично велика, за породичну кућу и по неколико десетина квадратних метара, па је тешко наћи толико места на крову.

Из тог разлога се у последње време много размишља о идеји, наравно и ради на њеном реализовању, да сама кућа буде пријемник тако што ће њена јужна страна бити „отворена" према Сунцу великим стакленим површинама чији је задатак да „хватају" Сунчеве зраке. Али, није довољно имати само велике стаклене отворе: цела кућа мора да упија што више енергије и сачува је. Овакав приступ коришћења енергије назива се **пасивна соларна архитектура** или **биоклиматска архитектура**.

Постоји више начина да се оствари јефтино захватање Сунца овим путем. Најједноставније је да се на јужној страни куће поставе велики прозори а на осталим уграде само најнужнији отвори. Иза прозора предвиђају се масивни зидови обојени тамно да би упили што више зрачења и тако се загрејали. Кад Сунце зађе такви зидови остају још неко време топли и греју просторије. Овај начин коришћења соларне енергије назива се директан захват.

Француски научник Феликс Тромб применио је нешто друкчије решење. Он је масиван јужни зид зграде обојио црно и застаклио га дуплим стаклом. Тиме је заправо цео зид претворио у пријемник. Дању се споља загрева, топлота се постепено шири према унутрашњој страни зида и тако загрева просторија неколико часова по заласку Сунца. Ово решење добило је име — Тромбов зид.

Волите ли цвеће?

Најелегантније решење, постоји и такво, заснива се на примени стаклене веранде која се дограђује уз кућу са њене јужне стране. Иза веранде пројектује се дневна соба, затим трпезарија и спаваће собе. Северна страна куће „резервисана" је за помоћне просторије: степениште, оставе, гаражу и друго. Зид куће на веранди Сунце директно загрева а он, као и Тромбов, суседне просторије. Сем тога, загрејани ваздух из веранде пребацује се помоћу вентилатора или природним струјањем у друге просторије. Код добро конструисаних кућа тај ваздух се води кроз погодне шупљине у таваници, зидовима и поду: на тај начин цела зграда постаје складиште топлоте. У њој су сви зидови и под топли, па је врло угодно за становање. Споља је оваква кућа веома добро изолована и кад се добро загреје дуго држи топлоту, чак и по неколико дана. Захваљујући томе она своје станаре греје и кад наиђу периоди без Сунца, све док се оно поново не појави.

Посебна привлачност овог решења је у томе што соларни пријемник, тј. стаклена веранда, представља користан животни простор. И то какав! У њему је преко целе зиме тако топло да може да се гаји цвеће и — поврће.

У пасивној соларној архитектури најлепше је то што она не тражи улагања у неке скупе уређаје. Сваки архитекта мораће да овлада тим новим знањем: архитектура будућности више неће моћи да се замисли без Сунца. Другим речима, велики архитекта моћи ће убудуће да буде само — соларни архитекта. Јер, Сунце, као непоткупљиви судија, свакодневно обилази сваку грађевину и о њој изриче свој суд.

Награда за освајање овог знања је велика: просечна породична кућа троши годишње за грејање око пет тона угља, соларна само једну! Помножите век трајања куће од 100 година са уштедом од четири тоне угља годишње и добићемо цифру од 400 тона! У нашој земљи се годишње гради око 100.000 кућа и станова: применом Сунчеве енергије уштедело би се неколико милиона тона угља.

Изазов

Научна сазнања и достигнућа у коришћењу Сунчеве енергије за грејање на принципу пасивне архитектуре могу да се примене и код било ког другог објекта. У неким од њих могућности примене Сунчеве енергије су чак веће него у мањим зградама. У фабричким халама површина изложена Сунцу је релативно већа а температура у радном простору мања него код породичних стамбених зграда. Неки објекти захтевају загревање само дању (школе, установе, спортски центри) а други претежно увече (касарне) и слично. Што је објекат већи, то је његова спољна површина мања у односу према запремини и корисној површини, па су и топлотни губици мањи.

Научна примена Сунчеве енергије за грејање већих зграда у свету је тек у зачетку. Мада се на више примера показало да су могућности те примене велике, тек нам предстоји да овладамо свим потребним знањима и технологијама и стекнемо неопходна практична искуства.

Пројектовање пасивног система грејања је и за породичну зграду доста сложено а за веће зграде још није развијена комплетна инжењеријска методологија прорачуна и дизајна. Овладање потребних метода пројектовања већих соларних објеката је данас веома важан задатак и изазов за соларне истраживаче и инжењере. Међутим, ми већ располажемо одређеним позитивним сазнањима и практичним резултатима који се могу примењивати.

Читаоце „Забавника" свакако ће интересовати шта смо у нашој земљи учинили до сада. Ми имамо десетак фабрика које производе соларне пријемнике и другу опрему. Највеће међу њима су: Фабрика радијатора ЈУГОТЕРМ, Гњилане, која поред пријемника продаје и јефтине апсорбере погодне за самоградњу пријемника, ЕЛАСТИК — Титоград, ИМП — Љубљана, ШИНВОЗ — Зрењанин, ЈУГОФРИЗ — Сплит. Цена пријемника креће се од 8000 до 14.000 по квадратном метру а комплетан систем (на гравитационом принципу) за грејање воде за домаћинство кошта од 55000 до 80.000 динара.

Радна организација за пројектовање „Наш стан" из Београда је, у сарадњи са Институтом „Борис Кидрич" из Винче, израдила више пројеката породичних кућа које највећи део потребне грејне енергије, до 80%, захватају од Сунца применом пасивне соларне архитектуре. Ускоро у Београду треба да почне изградња експерименталног соларног насеља према овим пројектима.

Др Бранко Лаловић

КАКО ЗАГОРЧАТИ ЖИВОТ ЛОПОВУ

ОБИЈАЧ НАЂЕ ОТИРАЧ

БРИШЕТЕ НОГЕ А НЕ ЗНАТЕ ДА СЕ ТУ ИСПОД НАЛАЗИ АЛАРМНИ УРЕЂАЈ ПОДЕШЕН ТАКО ДА ПРЕПОЗНА СВАКОГ НЕЗВАНОГ ГОСТА. ПОНЕКАД СЕ НЕ ЧУЈЕ СИРЕНА А ПРОВАЛНИК СЕ ИПАК НАЂЕ У КЛОПЦИ. ПРОЧИТАЈТЕ КАКО.

Топло априлско вече у Риму. Тишину наједном прекида пискави звук сирене. Буде се суседи. Један од њих обавештава полицију да је на оближњој мансарди активиран уређај против провалне крађе. Мало касније, док два лопова празних руку напуштају зграду у паници, полиција их пресреће и спроводи до својих кола која чекају у близини.

Одмах или мало касније

До пре неколико година било је готово немогуће набавити добар и ефикасан алармни уређај за обезбеђење стана. Једноставно, није било избора, а постојећи уређаји стајали су читаво богатство. Данас је, међутим, све другачије. Може да се бира — од обичних механизама који коштају неколико стотина нових динара, до оних најсложенијих, најсавршенијих, чија се цена креће и до више десетина хиљада динара, а успешно могу да заштите свачији стан, канцеларију, банку. Објекте који су, као по неком правилу, највише на удару лопова.

Чак и статистички подаци показују да је бар половина провалних крађа у свету могла да се спречи добрим алармним уређајем. Неопходан је, кажу полицајци, јер многи лопови нису „професионалци" већ обични мангупи које и најмањи шум може да натера у бекство главом без обзира.

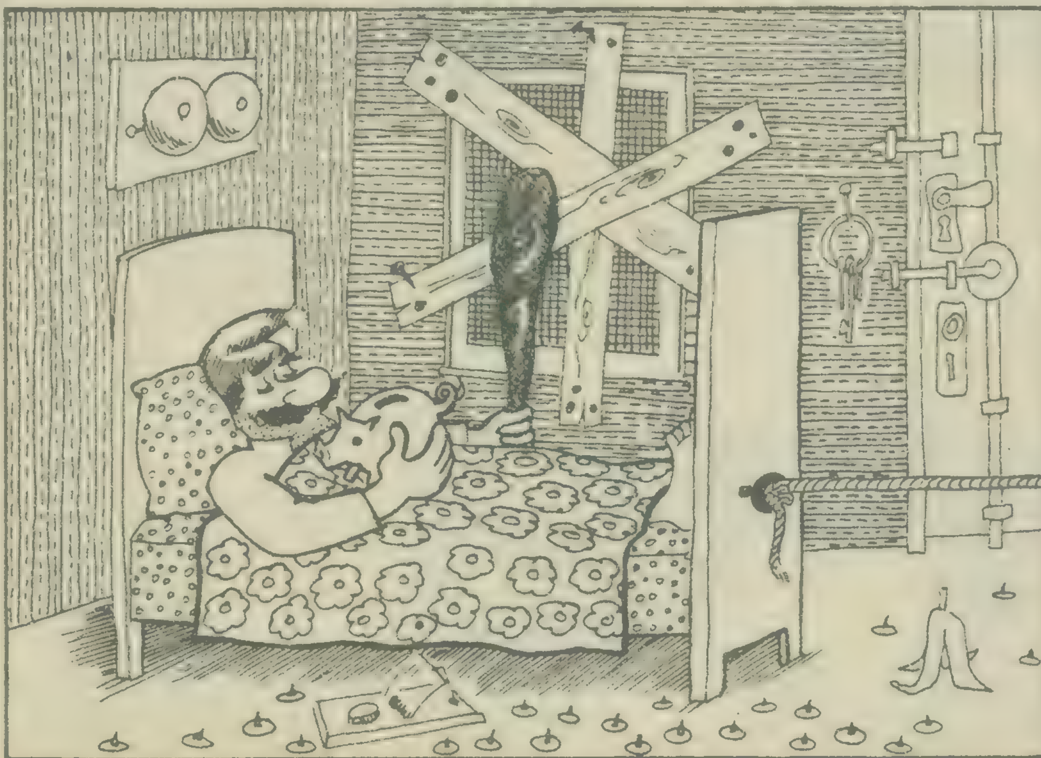

Алармни уређаји бирају се према томе где ко живи. Најчешће је то стан са једним улазом или кућа са пуно прозора и врата на која може да се уђе директно споља или преко терасе. Самци се радо одлучују за једноставан апарат који чине кутија са компримираним ваздухом и сирена која почиње да завија чим неко притисне браву.

Мало сложенији механизам ради на батерије, реагује „накнадно" и монтира се на врата. Ако спавате у некој удаљеној соби или одлазите из куће, повежете га са бравом. Ако провалник покуша да уђе, механизам се активира и за петнаест до двадесет секунди околином се проломи продоран звук сирене. У ствари, ово накнадно реаговање омогућује власнику да он сам, кад отвори врата, на време искључи уређај — пре него што се огласи аларм. Ту је и још једна погодност: кад пођете у кревет, можете прекидач поставити у положај „одмах" тако да механизам реагује истог часа.

У продаји је и специјална сирена на батерије која се поставља испод отирача. Кад пођете на славање или на пут, укључујете уређај, односно, искључујете га кад устанете или се враћате с пута.

Електронско око

Неке алармне механизме старијег типа лопови често успевају да открију и демонтирају. Проблем је у томе што се ови уређаји налазе у слободној продаји и има их готово свуда тако да лопова ништа не спречава да га и сам купи, размонтира, види на ком принципу ради и смисли начин како да неутралише његово дејство. Осим тога, пре провале — изигравајући поштара или инкасанта из електродистрибуције, што се у свету често догађа — лопов може да проконтролише читав стан и тако установи постоји ли у њему алармни уређај и ког је типа.

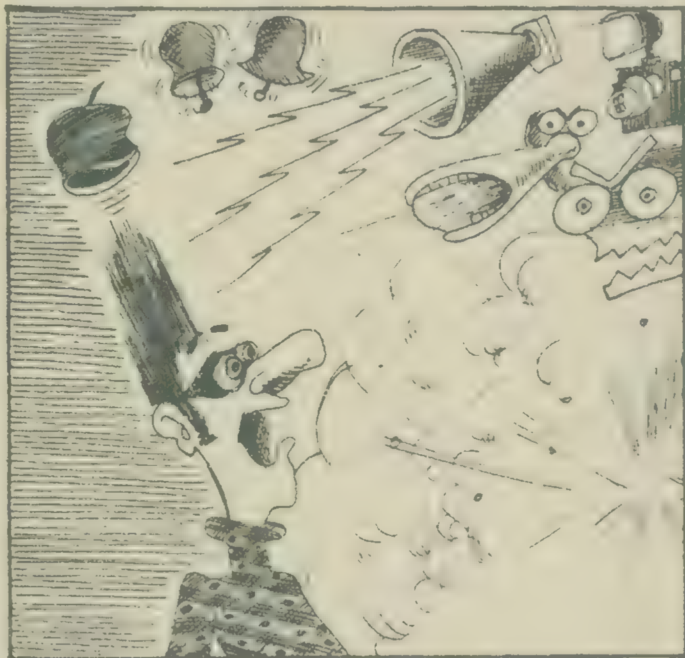

Сложени алармни уређаји за породичне зграде са више улаза и прозора имају сирену и звона повезана са магнетским плочицама које се постављају на сва места. Ако неко силом покуша да их отвори, контакти се прекидају а тиме и струјно коло, и аутоматски се активира један посебан прекидач у самом уређају за аларм. А кад се овај једном огласи, сирена завија чак и онда ако се у кући покидају све електричне везе, односно комплетно искључи струја.

Стручњаци тврде да се максимум сигурности постиже такозваним „периметралним" системом заштите: на све прозоре и врата монтирају се магнетски и електронски прекидачи повезани са централом одакле се оглашавају сирене. Има неколико

типова овог алармног уређаја. Неки истовремено пале и светла око куће. Захваљујући електроници овај систем може да реагује и на промену температуре као и на све могуће вибрације у околини. За заштиту каса и трезора, на пример, користи се електронско око. Сваки покрет који пресеца невидљиву инфрацрвену зрачну линију фото-електричне ћелије аутоматски активира сирену.

Један други аларманни уређај емитује ултразвучне таласе високе фреквенце. Сваки покрет у просторији која је под заштитом мења њене звучне карактеристике и сирена одмах почиње да завија.

Војна технологија отишла је још даље: користи радар или микроталасе који су у стању да региструју сваки покрет, чак и на великим даљинама.

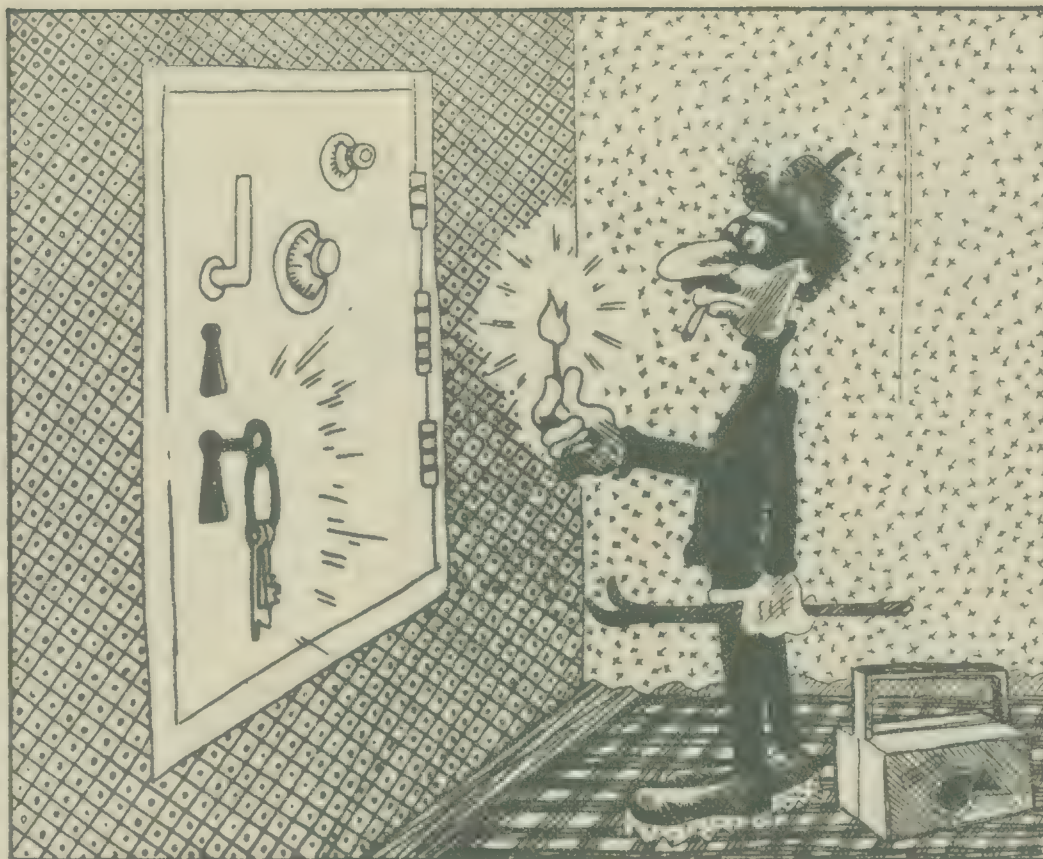

Дугме за полицију

Прошле године два лопова упала су у један луксузан стан у Лондону. Напунили су своје вреће вредним сликама и скупоценом колекцијом предмета од сребра и мирно кренули ка излазу. Али, тамо их је већ чекала полиција... Овај стан је опремљен најсавременијим уређајем — на микроталасе — који је директно везан са полицијском станицом.

Како полиција, чак и у случају да се провалници ухвате на делу, не саветује никакве обрачуне са њима јер могу бити и наоружани, конструисан је и пуштен у продају један прилично скуп уређај који се, уз специјалну дозволу, прикључује на обичан телефон. Довољно је притиснути дугме и полиција чује име, презиме и адресу стана особе у чијем су дому откривени провалници а да она није ни отворила врата. Иначе, у већини земаља услуге полиције у борби против провалника потпуно су бесплатне.

Неки алармни уређаји имају даљинске управљаче који се напајају батеријама, а могу да се поставе на више места у кући или да се носе у џепу односно ташни. Ако неко по мраку мора да сиђе у подрум или у гаражу и налети на лопова, довољно је да притисне дугме управљача па да овај одмах пошаље радио-сигнал до контролне кутије одакле почиње да завија сирена.

Алармне уређаје не воле баш сви јер се често догађа да се активирају без правог разлога: људи узнемиравају себе и околину, полиција се непотребно потрже, губе се драгоцени часови... Али, и поред тога стручњаци тврде: корист од алармних уређаја далеко је већа од свих успутних неспоразума и лажних узбуна.

Д. В.

ЛОПОВИ И ЧАБОВЦИ

Ако има времена и располаже добром опремом, обијач професионалац може да отвори сваку касу. Срећом, готово увек је у цајтноту: цео „посао" мора да заврши за неколико минута или највише сат-два. Циљ конструктора каса је да му, како зна, загорча живот на тај начин што ће му до максимума отежати посао и кад му истекне време једноставно мора од свега да дигне руке.

Већ више од сто педесет година енглеска фирма Чаб (Chubb) производи касе пред којима и најспособнији провалници погну главу јер их „чабовци" и дан-данас, практично држе у шаху.

У својој земљи фирма обезбеђује више од половине свеукупне имовине — државне и приватне. Краљевска круна, Енглеска банка, црвени поштански сандучићи на улицама, пртљаг премијера са драгоценим документима и торбе свих осталих министара обезбеђене су Чабовим патентима. Сваки трећи аутомобил у Енглеској има њихове браве и кључеве, док половина свих британских банака чува свој новац у касама ове исте фирме.

Сваки пут кад обијачи примене неку нову технику, Чаб је ту да узврати истом мером. Тако се битка између лоповске вештине и одбрамбене технике наставља у бесконачност. На пример, кад провалник одлучи да се послужи бушилицом, њен врх наилази на стаклену плочицу која моментално активира уређај за помоћно забрављивање. Ако овај у браву постави експлозив, тресак аутоматски активира механизам за блокаду. За свако корозионо средство ту је одводни канал — лопов га сипа, а он једноставно исцури.

Једини које ништа од свега овога није успело да заустави били су термити у једној етиопској банци: кроз отвор на брави прошли су унутра и изгрицкали сав новац и вредносне папире. После овога на браву је монтирана заштитна навлака, овако нешто више се није појавило.

Механизам за отварање једне савремене касе, то сте већ могли прочитати у Забавнику, може да има преко сто милиона комбинација и вероватноћа да се погоди она права готово да и не постоји. Међутим, пре неколико година један лупеж из Канаде успео је да открије комбинацију за отварање Чабове касе. Ево како: врата трезора јасно су се видела из главног салона тако да је лопов с камером и телеобјективом у рукама стрпљиво чекао с друге стране улице да директор отвори врата.. На развијеном филму успео је да прочита број и кад је следеће ноћи упао у банку није му било тешко да покупи све.

Чаб је сада и за овакве случајеве пронашао решење: изнад комбинатора је монтирао специјални стаклени штитник под одређеним углом.

За конструкторе каса „Х" зраци представљају нови проблем јер се уз њихову помоћ радиографишу браве и откривају комбинације. Ову технику највише примењују шпијуни у потрази за тајним документима, управо због тога што је на овај начин немогуће утврдити да ли је каса отварана или није. Чабови конструктори су против овога употребили „шпијунку" осетљиву на „Х" зраке која аутоматски блокира браве, без обзира на то што је за њено отварање употребљена правилна комбинација бројева.

Против ласерских зрака Чаб користи нове метале који су послужили приликом конструисања васионских летелица...

Последњих година прослављени Чаб добија бројне и разноврсне захтеве из свих крајева света. Неки су заиста необични. Један индијски махараџа, на пример, наручио је читаву серију огромних месинганих катанаца за склоништа слонова, уз напомену да не жели да се бакће са великим кључевима који се, логично, очекују уз овакве катанце. Чаб му је са задовољством испоручио кључиће тако мале да сваки може да смести у кутијицу на свом краљевском прстену. Д. В.

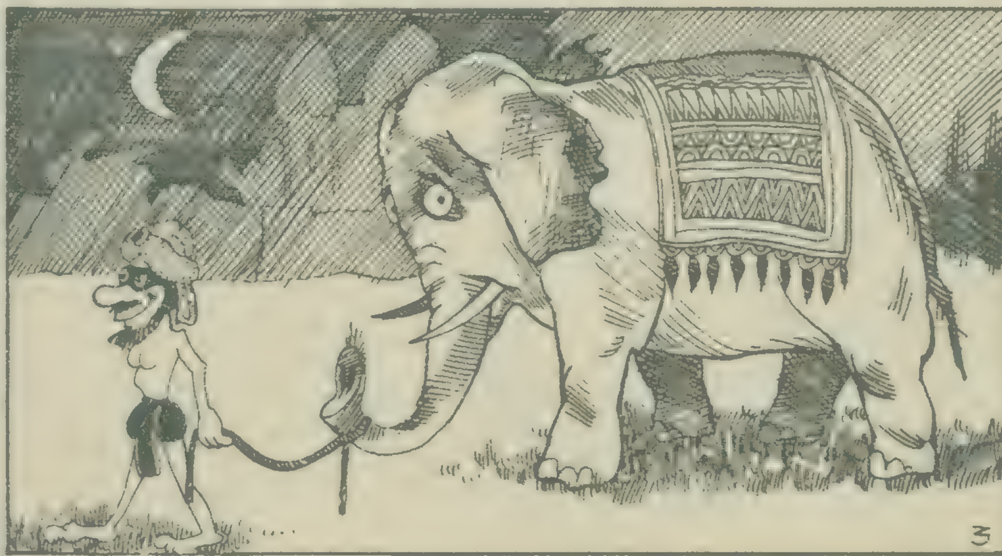

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

ХОЋЕШ ДА НАС ПОБИЈУ?

НИСАМ СЕ ДВОУМИО КАД МИ ЈЕ МОЈ НОВИ ПРИЈАТЕЉ КРИШТО ПРЕДЛОЖИО ДА ОТПЕВАМ НЕКУ ПЕСМИЦУ. ДА САМ ЗНАО ШТА МЕ ЧЕКА...

Дуга колона воловске запреге отегла се у недоглед. Кола су била натоварена дјецом, старцима и свим оним што се на брзину могло натоварити прије него што непријатељ уђе у село. Тај дуги престрављени караван Бачванаца журио је према Козари јер је једино она пружала шансе за опстанак.

Шуме Козаре и партизани били су посљедња сламка спаса за житеље поуњских села и цијело Кнешпоље. Те давне 1942. имао сам седам година и сјећам се сваког детаља из тог тужног периода мог дјетињства.

Послије пробоја фронта на Козари под пријетњом њемачких тенкова на хиљаде избјеглица кренуло је из Козаре према Дубици, Јасеновцу...

Шездесетогодишњи дјед Лазо, учесник првог свјетског рата, сједио је у првом дијелу кола која су споро вукли уморни волићи Пероња и Шароња.

Кад смо прошли кроз Дубицу, путем који води ка Јасеновцу, становници овог градића са жаљењем су гледали са прозора поворку жена и дјеце који су осуђени на сигурну смрт.

Туга и бол притискали су колону. Зрачак ведрине у нашим колима дошао је изненада. Средовјечна жена испод чијих су прозора пролазила наша кола бацила је двије шните бијелог хљеба, пшеничног, кога сам ја јео само о Божићу и светом Јовану, крсној слави племена Марјановића и Бачвана.

Изморен глађу у Козари био сам присиљен на себичност: покушао сам да крух сакријем од браће и сестре, али нисам успио. Мајка је примијетила мој лоповлук, одузела крух и подијелила на једнаке дијелове.

И поред свих патњи и мука које смо доживјели на Козари, глад, жеђ и све друге страхоте, чудом смо остали живи.

У станици Церовљани утоварили су нас у теретне вагоне и умјесто у Јасеновац дошли смо у Велику Пискавицу, а одатле у Дарувар, да би се наше путовање завршило у Бјеловару. У овом граду смо распоређени у село Патковац близу Северина. Мама и два брата служили су код једног старог брачног пара док смо ја и сестра били додијељени у двије друге породице.

Послије дугог гладовања у Козари и у путу до Патковца живот у породици Мишка Кереса, код ког сам био, за мене је био прави рај. Истина, недостајали су ми другови из родног села: Мишо Марин, Петра, браћа Поповић за којима сам туговао.

Посао код Кересових није био тежак. Моја брига биле су гуске. Послије доручка гонио бих ова брбљива створења у стрњиште. И док би оне гутале непокупљено класје пшенице, ја сам размишљао о Бачванима, Козари, круговима...

Мада смо били у истом селу, мама је могла да ме посјети само недјељом када није радила у пољу. Када би дошла, окупала би ме и упитала газдарицу: — „Слуша ли?“.

Наравно, породица дједа, како сам ја звао Мишка Кереса, хвалила ме је јер сам ја заиста био послушан. Зашто и не бих. Ти дивни људи су према мени били као родитељи. Ниједног часа се нисам осјећао као туђин, странац. Међутим, једног дана сам добио батине.

Те давне 1942. године у Патковцу се улогорила једна домобранска сатнија. Подигли су шаторе на терену гдје сам ја чувао гуске. Једног дана у шатор ме зовне домобран Кришто. Дао ми је усну хармонику и питао ме је одакле сам. Интересовало га је како је било на Козари, кад ми је отац погинуо и још много тога. Према том чики Кришти имао сам огромно повјерење. Испричао сам му да ми је ћаћа Илија погинуо јула 1941. кад је Баљска чета јуришала на Костајницу, да су ми сви рођаци Перо, Којо, Јово, Славко у партизанима.

Послије овог познанства гуске сам стално гонио у близину Криштиног шатора. Имао сам утисак да ме тај домобран воли као да сам му рођени син. Његов пријатељски однос према мени улијевао ми је сигурност и помогао да заборавим све страхоте Козаре.

У једном разговору мој нови пријатељ Кришто замолио ме је да му отпјевам неку пјесмицу из Козаре.

Нисам се двоумио јер те смо стихове пјевали у Бачванима још 1941. године.

„Ој Хитлеру, ти си први,
ми смо жељни твоје крви“
„Павелићу ти си трећи,
ми ћемо те жива пећи“

Док сам декламовао ове ријечи пријатељу Кришти, стекао сам утисак да је био замишљен и тужан. Био сам у праву.

У недјељу, мама ми је дошла у посјету. Умјесто уобичајеног разговора услиједили су шамари и ударци по туру. У први мах нисам могао да се снађем. Послије „слиједовања“ упитао сам је:

— Због чега ме бијеш?

— Хоћеш да нас побију — одговорила је.

Кришто је све испричао тети Терези а она мами. Мој пријатељ још је рекао да на неки начин будем под контролом јер могу пред другим домобранима да испричам оно што не треба јер међу њима има и лоших људи.

У Патковцу смо остали још неко вријеме и онда смо се, захваљујући партизанским везама, вратили у Бачване.

Те ћушке и силне батине које сам добио од мајке никад нећу заборавити.

Ђуро Марјановић
Зеница
(Хонорар 1500,00 дин)

ВЕШТИНА И СТРПЉЕЊЕ МОГУ ВАМ ДОНЕТИ ВРЕДНЕ НАГРАДЕ

САСТАВИТЕ СТАРЕ БРОДОВЕ

„Политикин забавник", „Југопластика" из Сплита, и „Механотехника" из Изоле позивају читаоце „Политикиног забавника" да се укључе у наградну игру „САСТАВИТЕ СТАРЕ БРОДОВЕ".
Очекују вас 333 лепе награде!

Почела је још једна „Забавникова" наградна игра — „САСТАВИТЕ СТАРЕ БРОДОВЕ". У прошлом броју објављен је први задатак — исечци од три лепа стара брода које треба да сачувате до краја игре.

Данас су пред вама још три исечка, али да бисте решили задатак и видели како изгледају стари бродови, сачекајте и следећи број „Политикиног забавника" у коме вас очекују последња три дела.

ВАШ ЗАДАТАК је да сачувате исечке из сва три броја и од свих **девет** саставите три стара брода. Склопљене бродове налепите на већој страни дописнице, а на мањој своју тачну адресу и пошаљите на адресу: „Политикин забавник", Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124 са назнаком „Стари бродови".

333 НАГРАДЕ

ПРВА НАГРАДА — КОЛОР ТЕЛЕВИЗОР,

ДРУГА НАГРАДА — МОПЕД „АУТОМАТИК 3" и још:

3 бицикла са десет брзина,

3 гумена чамца са веслима и пумпом, „Југопластике "из Сплита,

5 транзистора,

5 грамофона,

25 разних играчака, „Механотехнике" из Изоле,

50 вредних дела југословенских и светских писаца,

30 мајица са знаком „Политикиног забавника" и

210 ЛП плоча забавне и рок музике.

Сви који пошаљу тачна решења учествују у извлачењу награда.

У идућем броју „Забавника" последња три исечка и крај игре.

ГЛОБУС ШАРЕНИ

ДЕБЉИНА И КРВНИ ПРИТИСАК

Сувишни килограми, по правилу, доводе до повећаног крвног притиска — тако мисле лекари, а и сви остали верују. Група америчких научника тврди сада да то није тачно. Дебелим особама не треба мерити притисак стандардном манжетом, истом као што се притисак мери људима просечне тежине, кажу они. Манжета превише стеже пуну руку и отуда апарат показује повишен притисак!

ПРОТИВ ХРКАЊА

Сваки час из неког краја света појави се неко ко тврди да је пронашао ефикасно средство против хркања. Нико до сада није још у томе успео, али то не спречава многобројне појединце да и даље покушавају. Недавно је инжењер акустике Рон Кар из Аустралије измео кутију која, истина, не спречава хркање али ефикасно помаже онима који спавају са особама које ноћу „стружу". Кутија, назвао ју је „маз бокс", испушта пријатну музику исте фреквенције као и хркање која успева да поништи непријатне звуке па спавач који је у истој соби са сним који хрче не чује његово „стругање". „Маз бокс" може да се подеси да покрива и друге непријатне зауке — авион који прелеће, воз који тутњи у близини куће...

ДВЕ НЕДЕЉЕ — ЈЕДАН РОМАН

Историја књижевности зна за многе примере изузетно плодне делатности писаца. Тако је Дима Отац написао више од 250 књига прозе и 25 томова драмских дела. Балзак је оставио иза себе „само" 150 томова. Лопе де Вега написао је 2700 драма од чега је до нас дошло свега 470. Наш савременик Жорж Сименон написао је 415 романа, од којих је 215 потписао својим именом, а остале разним псеудонимима.

Волтер је послао својим пријатељима и познаницима 210 хиљада писама, а Бернард Шо — 250 хиљада.

Савремена енглеска књижевница Барбара Картленд почев од своје 30. године до данас (сада јој је 80) написала је 325 књига, при чему је за последњих пет до шест година издавала годишње по 20 романа (једва нешто више од две недеље за један роман). Барбара Картленд организовала је праву списатељску индустрију: своје текстове диктира трима секретарицама и користи услуге још неколико сарадника који обављају све послове око прикупљања материјала и издавања књига

ДЕЦА СЕ ИГРАЈУ

Када се Бренда Сели из Бернза, америчка држава Орегон, вратила из куповине, видела је да се њено четворо деце сумњиво утутало у својој соби. На питање шта су радили у њеном одсуству, само су се смешкали. Најзад су признали да су се играли поштара, али Бренди тек тада ништа није било јасно. Онда је најстарија Сузи објаснила о чему је реч. Сва писма која су нашли у Брендиној комоди у једној посебној кутији увезаној траком спустили су у сандучиће својих суседа. Писма су била тако лепа и сва намирисана. Госпођа Сели само што није пала у несвест — била су то њена љубавна писма која је као девојка добијала од момака!

ДОЛЕ УОБРАЖЕНИ!

У судници у Рио де Жанеиру окупила се маса света. Сви су желели да чују одбрану извесног Рикарда Форезе. А шта је он то урадио кад је изазвао толико интересовање? Успео је да уђе у зграду бразилског Парламента и у свим мушким тоалетима уместо сапуна остави неку масу која подсећа на сапун а у ствари је црна боја која се веома тешко скида. Кад је Рикардо чуо оптужницу, није ни покушао да се брани. Напротив. Изјавио је да је то урадио свесно и да се не каје због свог чина. Додао је да мрзи надмене људе, а чини му се да су многи у влади баш такви.

— Морао сам да урадим нешто што ће их, макар на тренутак, спустити са њихове недостижне висине на земљу. И кад год будем имао прилику да тако нешто учиним, нећу се двоумити.

Потврда да тако заиста и мисли био је страшан смрад који се проширио судницом

ГДЕ СТЕ, СЕСТРЕ РОКО?

Недавно је Франческо Сора прослављајући стоти рођендан добио честитку која му је натерала сузе на очи. Стигла је од жене коју је пре равно 75 година спасао у катастрофалном земљотресу који је погодио места Месину и Рећо Калабрију на Сицилији и однео 123 хиљаде живота. Франческо је често мислио о томе шта се догодило са три сестре које је успео да извуче 1908. испод рушевина. Али, како је време пролазило, све је чешће мислио да можда више нису ни живе. Ипак, силно је желео да се са њима чује бар за свој стоти рођендан. Замолио је своју децу да дају оглас у сицилијанским најчитанијим дневним новинама. Ставио је само једну реченицу: „Где сте, сестре Роко?“ и своју адресу. После неколико дана стигао је телеграм од једине преживеле сестре, деведесет четворогодишње Феницијe. Она му је пожелела све најлепше за рођендан.

Да није било Феницијине деце, она не би оглас ни прочитала јер сада је готово слепа. Кад су јој рекли да се за њу неко распитује, Феницијa се одмах сетила Франческа и замолила да њеном спасиоцу пошаљу телеграм и поклон. Новинарима је испричала да се живо сећа тог 28. децембра 1908. године. Њихова породична кућа у Месини срушила се, родитељи су погинули, а оне су остале живе затрпане под рушевинама. Да није било Франческа који је дошао са спасилачком екипом, и оне би завршиле исто. Захваљујући њему доживела је дубоку старост као и њене сестре које су недавно умрле. Сада се Феницијa и Франческо дописују и договарају да се сретну.

КО ТО ТАМО УРЛА?

Недавно је у Италији организовано такмичење за људе са изузетно развијеним гласовним могућностима. На овом несвичном фестивалу углавном се пријављивао млад свет. Али, међу такмичарима се нашао и деведесетогодишњи земљорадник Карло Рапалино. Убеђивања деце и унучића да то није за њега нису помогла — старчић је чврсто одлучио да изађе на позорницу. Кад је пустио глас, сви су занемели. Инструменти су измерили да су у једном тренутку његове гласне жице произвеле звук јачине 124 децибела што је, по речима судија, равно звуку који производи авион док се спушта на писту! Његов глас био је јачи, касније је потврђено, од гласова 49 других учесника!

Сви они који су му се смејали на почетку могли су само да му честитају. Алал вера, Карло!

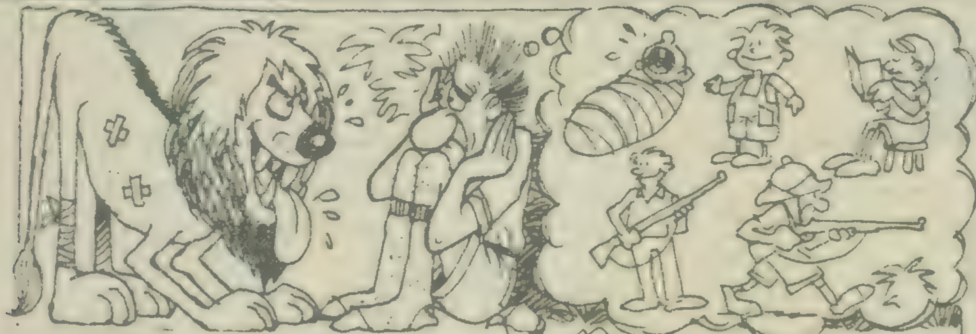

ЦЕО ЖИВОТ У СЕКУНДУ

Људи који су били на ивици живота и смрти обично касније причају да су у тим критичним тренуцима видели цео дотадашњи живот. Лекари су годинама сматрали да је то последица шока, да се њима то само учинило. Али, совјетска научница са Института експерименталне медицине у Москви Наталија Бехтерева сада тврди да су сви ти људи говорили истину. По њеним речима, кад се човек нађе у животној опасности, мозак почиње да му ради невероватном брзином. Сасвим је могуће да мозак направи резиме читавог дотадашњег живота у нади да ће у некој од већ проживљених ситуација евентуално наћи спас. Она зато тврди да човек заиста и сагледа свој живот за само неколико секунди.

МИРИС ГРАДА

Џејн Бакстер, произвођач мириса из Њујорка, имала је годинама малу фабрику за производњу парфема. Али, посао јој је врло слабо ишао, никако није могла да се избори са великим фирмама. Мислила је шта да уради и досетила се — недавно је избацила на тржиште „мирисе градова“.

Она тврди да сваки град има специфичан мирис тако до сада у америчким продавницама може да се купи мирис Њујорка, Чикага, Бостона, Вашингтона. Посао јој цвета. За само годину дана зарадила је, прерачунато у динаре, фантастичну цифру од 15 старих милијарди. Није ни чудо, свако жели да има (или да неком поклони) мирис свог града.

само час пошто је он изашао. Наиме, Рикардо је успео да близу судског места стави неке куглице, веома мале додуше, али ужасно непријатног мириса. Првом милиону (старих) динара, колико је требало да плати за оно што је направио у Парламенту, сада ће морати да дода још милион. Хоће ли та ове високе казне спречити да и даље спушта на земљу надмене људе, показаће време.

КАКАВ ЈЕ ТО НАЧИН?

Када је Карлу Кастру врачара прорекла да ће ускоро умрети, одлучио је да последње дане живота проведе гостећи и частећи пријатеље и познанике по кафанама. Становници малог места Трапани на Сицилији уживали су у опраштању са својим „драгим Карлом“ који је немилице трошио читаву своју уштеђевину

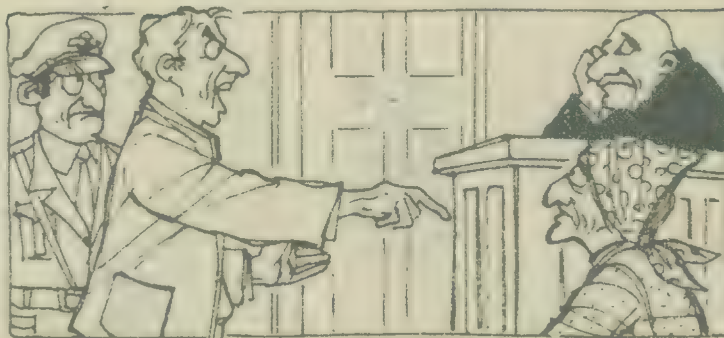

За само неколико дана потрошио је више од пет милиона старих динара. А пошто смрт никако да дође, Карло се изнервирао. Ем је потрошио све што је имао, ем је још жив! Сада је одлучио да врачару тужи суду. Биће то јединствен процес јер се Карло жали суду — што је још жив.

Dik Browne ХОГАР СТРАШНИ

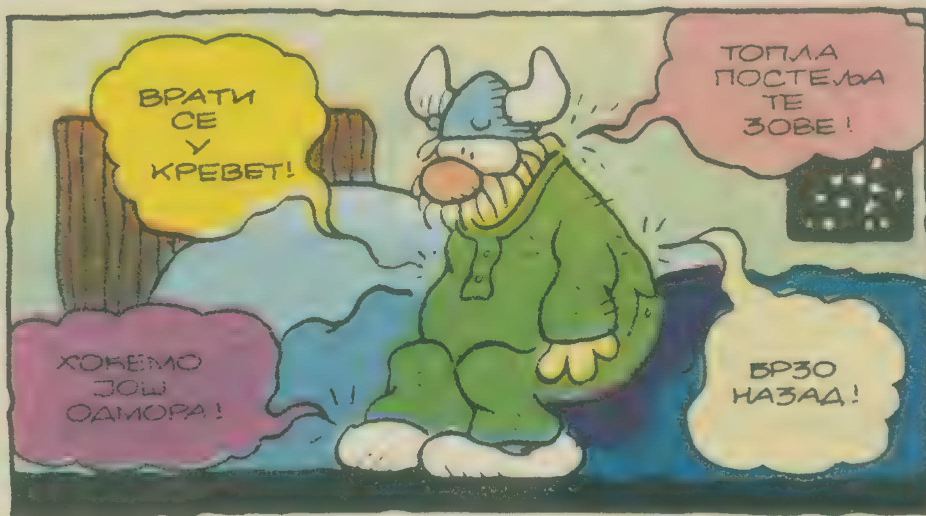

Редов Милер: НА НИШАНУ

ИЗГЛЕДА ДА СМО ИЗГУБИЛИ НУВ ШАПЕЛЕ!

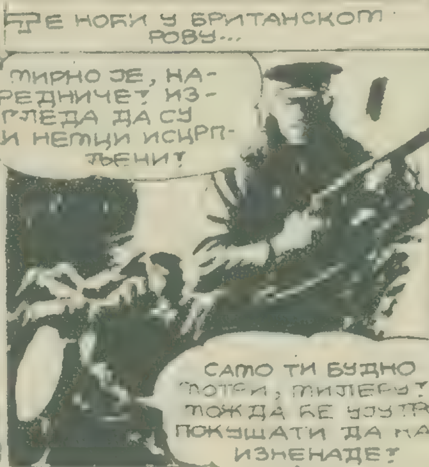
ТЕ НОЋИ У БРИТАНСКОМ РОВУ...
МИРНО ЈЕ, НАРЕДНИЧЕ! ИЗГЛЕДА ДА СУ И НЕМЦИ ИСЦРПЉЕНИ!
САМО ТИ БУДНО ПОТРИ, МИЛЕРЕ! МОЖДА ЋЕ УЈУТРО ПОКУШАТИ ДА НАС ИЗНЕНАДЕ!

У ЗОРУ ЈЕ БРИТАНСКА АРТИЉЕРИЈА ОТВОРИЛА ВАТРУ...

ДА! И АКО ЖЕЛИМО ДА ГА ПОВРАТИМО, МОРАЋЕМО ДА ДОВЕДЕМО ОДМОРНЕ ТРУПЕ!
НЕ ЗАСМЕЈАВАЈ МЕ! ЈЕДИНЕ ТРУПЕ КОЈЕ СЕ ОВДЕ НЕ БОРЕ СУ – МРТВИ! И ТАКВИХ ЈЕ МНОГО!
ЦО, ЧУЈЕШ ЛИ ПАЉБУ?
ТО ЈЕ У ЧАСТ МОГ РОЂЕНДАНА!

ПА, НЕК ТИ ЈЕ СА СРЕЋОМ! ШТА БИ ВОЛЕО ДА ДОБИЈЕШ НА ПОКЛОН?
ВОЛЕО БИХ ДА НАМ СТИГНЕ ПОЈАЧАЊЕ И ДА ИСТЕРАМО НЕМЦЕ ИЗ НУВ ШАПЕЛЕА!

ХЕЈ! ИНДИЈСКЕ ТРУПЕ!
БИЛА ЈЕ ТО ЛАХОРСКА ДИВИЗИЈА ИНДИЈСКОГ АРМИЈСКОГ КОРПУСА КОЈА ЈЕ СТИГЛА У ПРАВИ ЧАС...
ЧУО САМ ДА СУ СЈАЈНИ БОРЦИ!

ДОБРО ДОШЛИ, ПРИЈАТЕЉИ!

САМО ХЛАДНО, МОМЦИ! КОРАЧАЈТЕ СМЕЛО!
НЕ БРИНИ, САХИБЕ! НЕЋЕМО ТЕ ОБРУКАТИ ПРЕД БРИТАНСКИМ И ФРАНЦУСКИМ ВОЈНИЦИМА!

СТИЖУ БРИТАНСКЕ КОЛОНИЈАЛНЕ ТРУПЕ!
СПРЕМИЛИ СМО ИМ ДОЧЕК!

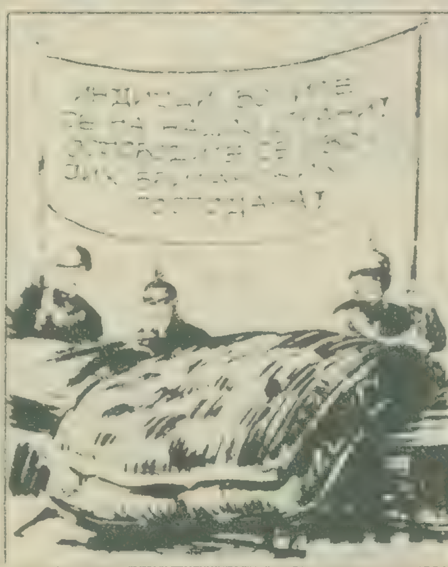

+ . 1626/2

ЈЕСУ ЛИ ВИДЕЛИ НАШУ ПОРУКУ?
ЈЕСУ! БАЦАЈУ ОРУЖЈЕ И ПРЕЛАЗЕ НА НАШУ СТРАНУ!
ИСТИНА ЈЕ! ОДБИЈАЈУ ДА СЕ БОРЕ ПРОТИВ НАС!

КУКАВИЦЕ! БАЦАТЕ ПУШКЕ КОЈЕ ВАМ ЈЕ ВАШ КРАЉ ДАО!
НЕ, ПУКОВНИЧЕ! ПРОТИВ ОВИХ СВИЊА ЋЕМО СЕ БОРИТИ НАШИМ САБЉАМА!

ЈУХУУ!
СТАНИТЕ! МИ СМО ВАМ ПРИЈАТЕЉИ!

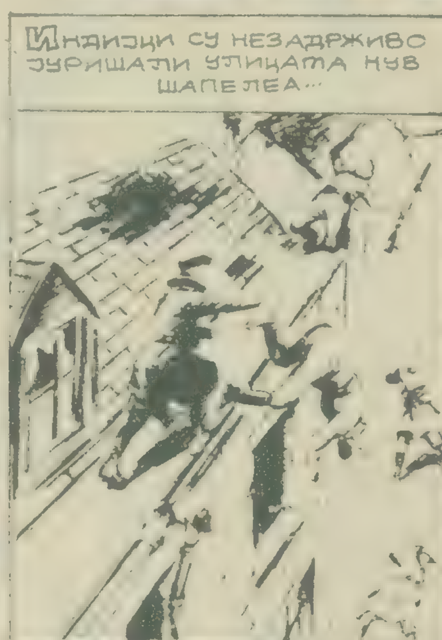
ИНДИЈЦИ СУ НЕЗАДРЖИВО ЈУРИШАЛИ УЛИЦАМА НУВ ШАПЕЛЕА...

БРАТЕ, ЗАВРШИМО С СВИМ БЕДНИЦИМА!
НЕ! РАЏАЈЕ НАРЕДИО ДА НЕ УБИЈАМО ОНЕ КОЈИ СЕ ПРЕДАЈУ!

ЧУДНЕ ИДЕЈЕ О РАТОВАЊУ ИМА НАШ РАЏА, АЛ' НЕ СМЕМ ДА СЕ ПРОТИВИМ... ЧАСТ ЈЕ БОРИТИ СЕ ЗА ЊЕГА...

АЛИ, ЈОШ ЈЕДНОМ СЕ ОГЛАСИЛА НЕМАЧКА АРТИЉЕРИЈА...

МОРАМО ДА СЕ ПОВУЧЕМО! НЕ МОЖЕМО ДА СЕ ОДУПРЕМО МОЋНОЈ НЕМАЧКОЈ АРТИЉЕРИЈИ!

ТАКО СУ ХРАБРИ ИНДИЈЦИ, ИАКО СУ ОСВОЈИЛИ НУВ ШАПЕЛЕ МОРАЛИ ДА СЕ ВРАТЕ У РОВОВЕ...

СЈАЈНО СТЕ СЕ БОРИЛИ! ШТЕТА ШТО СТЕ МОРАЛИ ДА СЕ ПОВУЧЕТЕ!
ВРАТИЋЕМО СЕ МИ У НУВ ШАПЕЛЕ И ЗАУВЕК ГА ОСЛОБОДИТИ!

ЧЕТА БОБА МИЛЕРА ПРЕБАЧЕНА ЈЕ НА БЕЛГИЈСКО РАТИШТЕ...
СТИЖУ НОВЕ ТРУПЕ ИЗ ИПРА! ВИ ЋЕТЕ ИМ БИТИ ВОДИЧИ!

ЕВО ИХ, МИЛЕРУ! БАШ МЕ ЗАНИМА КОЈА СУ ЈЕДИНИЦА!
ИПР
ОДАКЛЕ ЛИ СТИЖУ? ИЗГЛЕДА ДА СУ ШКОТСКИ БРЂАНИ!

ЈА САМ РЕДОВ МИЛЕР! ИМАМ ЗАДАТАК ДА ВАС ОДВЕДЕМ ДО НЕВ ЕЛИЗА!
ДРАГО МИ ЈЕ! МИ СМО ИЗ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ! ПЕЊИТЕ СЕ!
СТВАРНО? ВИ СТЕ ПРВИ ПЕШАДИНЦИ КОЈЕ ОВДЕ ВИДИМ!

ВОЗАЧУ, КРЕЋИ! УЖИВАМ ДОК ПОВЛАЧИМ ОВО ЗВОНО!
ЧУДАН ТИП... КАКВИ ЛИ СУ ОСТАЛИ?

ЈА НОЋАС НЕЋУ ДА ОБУЧЕМ ПИЖАМУ! РАНО УСТАЈЕМО!
МИЛЕРУ, ЧУЈЕШ ЛИ ИХ? ОВО СУ НЕКЕ МЛАКОЊЕ!
НЕМОЈ ТО ДВАПУТ ДА КАЖЕШ!

ТЕ НОЋИ
ДОНАЛДЕ, ЗАР НЕЋЕШ ДА СПАВАШ?
БОЈИМ СЕ ДА СЕ НЕ УСПАВАМ, ЏОК! А ЈА ТРЕБА УЈУТРО ДА ВАС ПРОБУДИМ СВИРКОМ ГАЈДИ!
СТВАРНО ЧУДНИ ЉУДИ... НЕЋЕ ДА СПАВА ДА БИ УЈУТРО СВИРАО ЗА УСТАЈАЊЕ.

ЗОРЕ ...

ИМА ЛИ РОВОВА КОД НЕВ ЕЛИЗА?
ДА, ПУКОВНИЧЕ! ТАМО ЈЕ ТРЕНУТНО МИРНО, ПА ЋЕ ВАШИ ЉУДИ МОЋИ НАТЕНАНЕ ДА СЕ СМЕСТЕ!

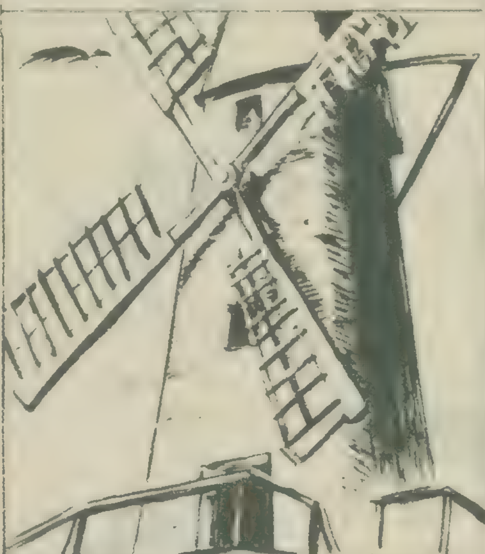
МЕЂУТИМ, ИЗ ЈЕДНЕ СТАРЕ ВЕТРЕЊАЧЕ НА ПУТУ ЗА НЕВ ЕЛИЗ...

НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ТРУПЕ НА ВИДИКУ! ДАЈ ЗНАК АРТИЉЕРИЈИ!
ХА, ХА! АЛ' ЋЕМО ИМ ПРИРЕДИТИ ИЗНЕНАЂЕЊЕ!

ПРИМЕТИЛИ СУ НАС!
НЕК СЕ БАТАЉОН СКЛОНИ С ПУТА!

САМО КАД СМО СТИГЛИ ДО ЗАКЛОНА!

ВИДИМ ЈОШ РОВО-
ТО ЈЕ БИЛА ... ЛИНИЈА ... ТА!

КАЖИТЕ ЉУДИМА ДА НЕПРИЈАТЕЉ МОЖЕ ДА НАПАДНЕ СВАКОГ ТРЕНУТКА! ПОВЛАЧЕЊА НЕМА!
РАЗУМЕМО, ПУКОВНИЧЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ СУ И НЕМЦИ ПРАВИЛИ ПЛАН...
ИЗВРШИЋЕМО НЕКОЛИКО КРАТКОТРАЈНИХ НАПАДА ДА БИСМО ИХ НАТЕРАЛИ ДА УПОТРЕБЕ МУНИЦИЈУ! КАД ЈЕ ПОТРОШЕ, СЛЕДИ ГЛАВНИ НАПАД!
СЈАЈАН ПЛАН! ЈА ЋУ ДА ПРИПРЕМИМ ПРВИ НАПАД!

ДОЛАЗЕ! ПУЦАЈТЕ

СИЛА СТЕ, ТОМИЦИ! ОВИ НАС ВИШЕ НЕЋЕ УЗНЕМИРАВАТИ!

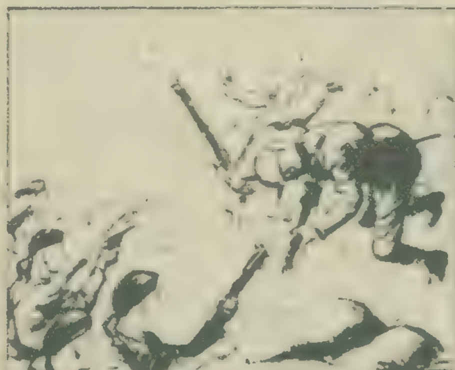
УСЛЕДИО ЈЕ НОВ НАПАД НЕМАЦА, АЛИ, И ОВОГ ПУТА ЈЕ НЕПРИЈАТЕЉ ОДБИЈЕН...

ЗАУСТАВИЛИ СМО ИХ, ЏОК! ПРИЧАЋЕ ОНИ О ШКОТСКИМ БРЂАНИМА!
ХЕЈ! УТАЊИЛИ СМО С МУНИЦИЈОМ! ОВАЈ САНДУК ЈЕ ГОТОВО ПРАЗАН!

МИ ИЗ БАВАРСКОГ ПЕШАДИЈСКОГ ПУКА САМО СМО ЧЕКАЛИ ОВАЈ ТРЕНУТАК ДА УКРСТИМО БАЈОНЕТЕ СА БРИТАНЦИМА!
ЈУРИШ У ПОБЕДУ!

И НЕПРЕГЛЕДНА МАСА НЕМАЧКИХ ВОЈНИКА ЈЕ ЈУРНУЛА...
ЖИВЕЛА НЕМАЧКА!

ДОЛАЗЕ! ХИЉАДЕ ЊИХ!
А МИ НЕМАМО МУНИЦИЈЕ НИ ЗА ДЕСЕТОРИЦУ!
НЕЋЕМО ДА СЕ ПОВЛАЧИМО! БОРИЋЕМО СЕ БАЈОНЕТИМА!
ОВО ЈЕ РАВНО САМОУБИСТВУ!

ЈУРИШ!
ЖИВЕЛА ШКОТСКА!

НА ЊИМА!

АААХ!
У КИЛТУ СЕ БРЖЕ И ЛАКШЕ ТРЧИ НЕГО У ПАНТАЛОНАМА, ФРИЦЕ!

НЕМЦИ СУ ИСТЕРАНИ ИЗ СЕЛА, А НОВЕ, ОДМОРНЕ ТРУПЕ НАСТАВИЛЕ СУ ДА ИХ ПРОГОНЕ...
СИЛА СТЕ, БРАВО!
ДАЛИ СТЕ ИМ ДОБРУ ЛЕКЦИЈУ!

ХВАЛА НА ПОМОЋИ, МИЛЕРУ! ОВДЕ СЕ РАСТАЈЕМО!
БИЛА МИ ЈЕ ЧАСТ ДА СЕ БОРИМ РАМЕ УЗ РАМЕ УЗ ТАКО ХРАБРЕ ВОЈНИКЕ!

ХЕЈ, ГАРДИСТИ ОСТАВЉАЈУ СВОЈЕ КОЊЕ?
НЕ! МИ САМО ЖЕЛИМО ДА ВАМ ДАМО ЛЕКЦИЈУ КАКО СЕ
ШТА ЈЕ, МОМ-... БОРИЋЕТЕ СЕ КАО ПРАВИ ВОЈНИЦИ?
БОБ МИЛЕР СЕ ВРАТИО У СВОЈУ ЧЕТУ КОЈА ЈЕ КРЕНУЛА КА ЛИНИЈИ
УЗ ПУТ СУ НАИШЛИ НА КОЊИЧКУ КРАЉЕВУ ГАРДУ КОЈА ЈЕ ДОБИЛА НАРЕЂЕЊЕ ДА СТУПИ У ПРВЕ БОРБЕНЕ РЕДОВЕ

КАКВИ СУ ОВО МАЛИ БАЈОНЕТИ?

ИМАМО ДА МАРШИРАМО ДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА ДО РОВОВА!
ЕХ, ДА МОЖЕМО НА КОЊИМА!

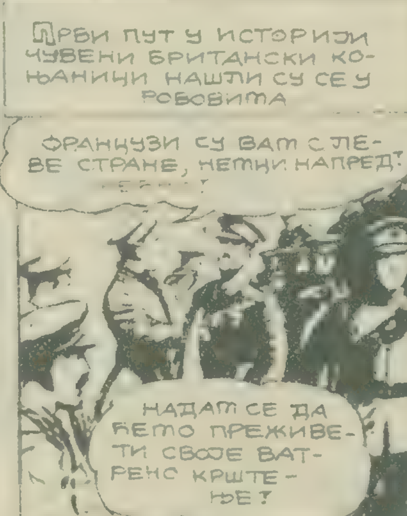

ПРВИ ПУТ У ИСТОРИЈИ ЧУВЕНИ БРИТАНСКИ КОЊАНИЦИ НАШЛИ СУ СЕ У РОВОВИМА
ФРАНЦУЗИ СУ ВАМ С ЛЕВЕ СТРАНЕ, НЕМЦИ НАПРЕД!
НАДАМ СЕ ДА ЋЕМО ПРЕЖИВЕТИ СВОЈЕ ВАТРЕНО КРШТЕЊЕ!

ПУКОВНИЧЕ, НЕМЦИ СУ ИЗГЛЕДА КРЕНУЛИ!
ПОСТРОЈАВАЈУ СЕ! НАПАШЋЕ НАС!
ИМАЈУ ЧАК И МУЗИКУ! ТО ЈЕ ТАКТИКА ОД ПРЕ СТО
ОВО ЈЕ ЛУДОСТ! КОМЕ ЈЕ ПАЛА ОВА
ПРУСКОМ ГЕНЕРАЛУ! ОН МИСЛИ ДА ТО НИЈЕ ЗА-
КО ЗНА! МОЖДА ЋЕ И ДА УПАЛИ!

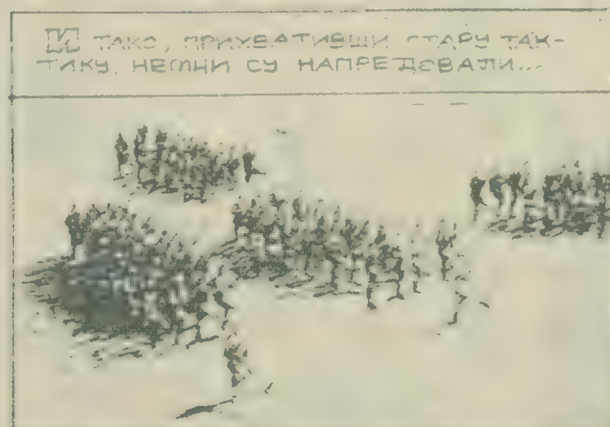

И ТАКО, ПРИХВАТИВШИ СТАРУ ТАКТИКУ, НЕМЦИ СУ НАПРЕДОВАЛИ...

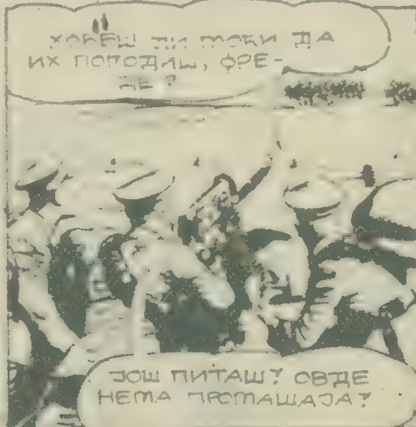

ХОЋЕШ ЛИ МОЋИ ДА ИХ ПОГОДИШ, ФРЕДЕ?
ЈОШ ПИТАШ? ОВДЕ НЕМА ПРОМАШАЈА!

БРИТАНЦИ ОСУШЕ ПАЉБУ ИЗ СВЕГ ОРУЖЈА...

ААХ!

КАКАВ ЈЕЗИВ ПРИЗОР! САД БИ ТРЕБАЛО ДА КРЕНЕМО У ЈУРИШ!
ШТО ДА НЕ! КОЊЕ НЕМАМО, АЛ' ИМАМО БАЈОНЕТЕ!

УЗ РАТНИ ПОКЛИЧ БРИТАНСКИ ВОЈНИЦИ НАПУСТИШЕ РОВОВЕ...

СТОТИНЕ НЕМАЦА ЈЕ УБИЈЕНО, А ЊИХОВ РОВ ЗАУЗЕТ...

БРАВО! БИЛИ СТЕ СЈАЈНИ!
ИМАЋЕТЕ ПУНЕ РУКЕ ПОСЛА ПРЕ НЕГО ШТО БУДЕТЕ МОГЛИ ДА КОРИСТИТЕ ОВАЈ РОВ!
НЕМЦИМА ВИШЕ НЕЋЕ ПАСТИ НА ПАМЕТ ОВА ТАКТИКА!

А У НЕМАЧКОМ ШТАБУ...
УПОТРЕБИЛИ СТЕ ПОГРЕШНУ ТАКТИКУ!
НИСМО! ИМАЛИ СМО САМО МАЛО ЉУДИ! ВИДЕЋЕТЕ ШТА НАШ ПЕТНАЕСТИ БАТАЉОН МОЖЕ!

НЕМЦИ СУ ПРАВИЛИ НОВ ПЛАН НАПАДА...
ВАШИ ВОЈНИЦИ ЋЕ НАПАСТИ КОД ЗОНЕ БЕКА!
ЈА ЋУ СЕ ЛИЧНО ОБРАТИТИ СВОЈИМ ВОЈНИЦИМА!

ПОКАЖИТЕ СВИМА КАКВИ СТЕ ВИ ВОЈНИЦИ!

У ОДБРАНУ ЗОНЕ БЕКА ПОШЛО ЈЕ НЕКОЛИКО БРИТАНСКИХ БРИГАДА. И РЕДОВ ТИЛЕР ЈЕ БИО У ЈЕДНОЈ ОД ЊИХ...
ЏОК, НЕМЦИ СУ НАМ НЕШТО ЗАКУВАЛИ! АЛИ, ВРАТИЋЕМО ИМ ИСТОМ МЕРОМ!
НАРАВНО, ТИЛЕРУ! УПАМТИЋЕ ОНИ НАС ЗАУВЕК!

У ЗОРУ 11. НОВЕМБРА НЕМЦИ СУ ЗАПОЧЕЛИ БОМБАРДОВАЊЕ ЗОНЕ БЕКА...

У ПРВОМ НАПАДУ БРИТАНСКИ ВОЈНИЦИ СУ ПРЕТРПЕЛИ ТЕШКЕ ГУБИТКЕ...

БИО ЈЕ ТО СТРАШАН ПРИЗОР.

ПРУСКИ ВОЈНИЦИ СУ И ДАЉЕ НАПАДАЛИ...

ХЕЈ! ПАДАЈУ К'О МУ-ВЕ!
ЋУТИ И ПУЦАЈ!

УПРКОС НЕВЕРОВАТНИМ ГУБИЦИМА, НЕМЦИ СУ И ОСВОЈИЛИ ЈЕДАН БРИТАНСКИ РОВ...

МИЛЕРОВА ЧЕТА ЈЕ ДОБИЛА ЗАДАТАК ДА ПОВРАТИ РОВ...
ЈУРИШ, ТОМИ!

МИЛЕРУ, ГДЕ СИ ПОГОЂЕН?
У РАМЕ! НИЈЕ СТРАШНО!

КАСНИЈЕ...
ЈЕСМО ЛИ ИХ, ПОТУКЛИ, ДРУГАР?
ЈОШ ПИТАШ! ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ВИДИШ У КАКВОЈ ПАНИЦИ СУ СЕ ПОВЛАЧИЛИ! ТИ ЋЕШ САД У ПРЕВИЈАЛИШТЕ!

ХОЋУ ЛИ МОЋИ НАТРАГ НА ДУЖНОСТ?
ТЕК КАД РАНА ЗАЦЕЛИ! САД ЋЕШ У ЕНГЛЕСКУ НА ОДСУСТВО!
ТАКО ЈЕ БРОЈНИЈА ПРУСКА ЈЕДИНИЦА ПРЕТРПЕЛА ПОРАЗ ОД БРИТАНСКИХ ВОЈНИКА...

ЗДРАВО, НАРОДЕ!
ТОМИ, БРИНИ О МАМИ ДОК СЕ НЕ ВРАТИМ!
ЧУВАЈ СЕ, СИНЕ!
ГОТОВО СВАКИ ДАН ВОЗОВИ ПУНИ ВОЈСКЕ НАПУШТАЛИ СУ ЛОНДОН. БИЛИ СУ ТО УГЛАВНОМ ДРУГОПОЗИВЦИ, ЈЕР СЕ РЕГУЛАРНА ВОЈСКА ВЕЋ НАЛАЗИЛА НА ФРОНТУ У ФРАНЦУСКОЈ...
ТАТА, ХОЋЕШ ДА МИ ПОКЛОНИШ МАЧ КАД СЕ ВРАТИШ?

КАСНО ТЕ НОЋИ ЈЕДАН ВОЗ ЈЕ УШАО У МИРНУ СТАНИЦУ. БИО ЈЕ ТО ВОЗ ЦРВЕНОГ КРСТА...
МЕЂУ РАЊЕНИМА СЕ НАЛАЗИО И РЕДОВ БОБ МИЛЕР...
ЈА САМ РЕДОВ МИЛЕР! РАЊЕН САМ У РАМЕ!
УЂИ У ОНА КОЛА!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...
РАНА ЈЕ ЗАРАСЛА! МОЖЕТЕ ДА ПРЕЂЕТЕ НА КУЋНУ НЕГУ! ИМАТЕ ЛИ НЕКОГ КО ЋЕ БРИНУТИ О ВАМА!
ДА! СЕСТРУ У ХАРТЛИПУЛУ!
ЗДРАВО, СЕСТРИЦЕ! ДА Л' БИ БРИНУЛА О РАЊЕНОМ БРАТУ?
БОБЕ! ТАКО СЕ РАДУЈЕМ ШТО ТЕ ВИДИМ!
НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ
МОРАЋУ У БОЛНИЦУ НА
ВОЛЕЛА БИХ ДА ОСТАНЕШ С НАМА ДО НОВЕ ГОДИНЕ!

I КВАРТ
МАМА, МОГУ ЛИ И ЈА С УЈКА БОБОМ?
НЕ, БИЛИ, ХЛАДНО ЈЕ! А ОН ЋЕ СЕ И ТАКО БРЗО ВРАТИТИ!
КУДА ТО СВИ ЈУРЕ?
НАШИ БРОДОВИ СЕ БОРЕ ПРОТИВ НЕМАЧКИХ!
ЕНО ИХ! ЛЕПО СЕ ВИДЕ!
ОДАВДЕ ЈЕ ТЕШКО РЕЋИ КОЈИ СУ НАШИ А КОЈИ НЕМАЧКИ... ТАЉЕ ДА ПОЖУРИМ У БОЛНИЦУ...

ЗАР НЕЋЕТЕ ОСТАТИ ДА ГЛЕДАТЕ ПРЕДСТАВУ?
БИЋЕ БОЉЕ ОД ФУДБАЛСКЕ УТАКМИЦЕ!
ДА СТЕ НА ПОПРИШТУ, НЕ БИСТЕ ТАКО ГОВОРИЛИ! БИЛО БИ ВАМ БОЉЕ ДА СЕ ПРИЈАВИТЕ У ВОЈСКУ!

ШТА ОН ХОЋЕ? МЕНИ ЈЕ НАШ'О ДА ДРЖИ ЛЕКЦИЈУ!
ПУСТИ ГА! ВИДИШ ДА ЈЕ ВОЈНИК!

НАДАМ СЕ ДА ЂУЛАД НЕЋЕ ДОПРЕТИ ДО НАС!
ТА, КАКВИ! БИЋЕ ЗАУЗЕТИ НИШАЊЕЊЕМ ЈЕДНИ У ДРУГЕ!

МЕЂУТИМ, НА ПУЧИНИ СЕ НИЈЕ НАЛАЗИО НИЈЕДАН БРИТАНСКИ БРОД...
НАЛАЗИМО СЕ У ДОМЕТУ ГРАДА, КАПЕТАНЕ!
НАРЕДИ ТОБЏИЈИ ДА ПУЦА!

У ИСТОМ ТРЕНУ СА СВИХ БРОДОВА ГРУНУШЕ ТОПОВИ...

ТА, КАКВИ! ТО СУ НЕМАЧКИ БРОДОВИ! СПАСАВАЈМО СЕ!

АЛБЕРТЕ! ЉУДИ, ПОМОЗИТЕ! ГДЕ ЈЕ МОЈ СИН?
АААХ!

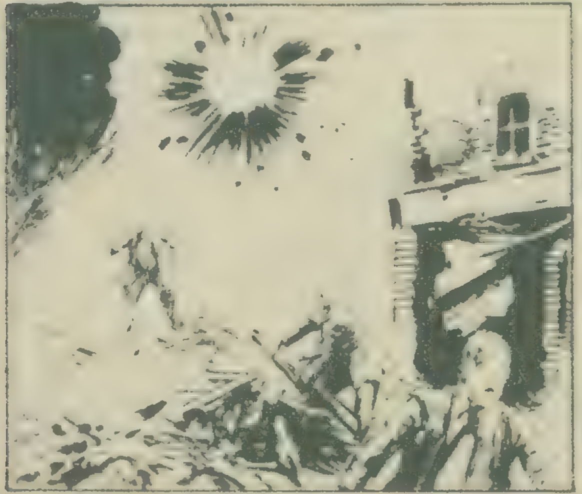

КАД ЈЕ БОМБАРДОВАЊЕ ПОЧЕЛО, МИЛЕР ЈЕ ПОЈУРИО НА МАЛОБРОЈНОЈ ТЕРИТОРИ-

НИСАМ ТОБЏИЈА, АЛ' МОЖДА МОГУ ДА ПОМОГНЕМ...
СВАКАКО! ДОНЕСИТЕ НАМ МУНИЦИЈУ!

ДВАПУТ СМО ПОГОДИЛИ ОНАЈ БРОД, А ЂУЛАД СЕ ОДБИЈАЈУ ОД ЊЕГА К'О ДА СУ ОД ГУМЕ!
АХ, ПРОКЛЕТНИЦИ, ДА САМО ИМАМО БОЉЕ ТОПОВЕ!
ОКРЕЋУ СЕ! ПУЦАЈТЕ ЈОШ ЈЕДНОМ ДОК СУ НА ДОМЕТУ!

НЕ ВРЕДИ! ВАН ДОМАШАЈА ЈЕ!
ПРЕКИНИ ПАЉБУ!
БРЗО ДА СЕ ВРАТИМ КУЋИ И ВИДИМ КАКО СУ СЕСТРА И МАЛИ...

УЖАС! ДОБРО СУ НАС УДЕСИЛИ...

И ТИ СИ МИ НЕКИ ВОЈНИК! СТОЈИШ ТУ УМЕСТО ДА СЕ БОРИШ ПРОТИВ ОНИХ УБИЦА!
НЕ ЗАМЕРИТЕ ЈОЈ! НАГЛЕДАЛА СЕ УЖАСА!
ЈАДНИЦА... ОВО ЈЕ ЊЕНО ПРВО РАТНО ИСКУСТВО...

I КВАРТ
МЕРИ, ЈЕ ЛИ СВЕ У РЕДУ?
ИМАЛИ СМО СРЕЋУ! НАШУ КУЋУ СУ ПРОМАШИЛИ!

ВЕЧЕРАС СЕ ВРАЋАМ У СВОЈ БАТАЉОН!
КАД СЕ СЛЕДЕЋИ ПУТ СРЕТНЕШ С НЕМЦИМА, СЕТИ СЕ ШТА СУ УЧИНИЛИ ХАРТЛИПУЛУ!
ОСВЕТИ ИМ СЕ, УЈКА БОБЕ!

ТЕ ВЕЧЕРИ МЕРИ И ЊЕН СИН СУ ИСПРАТИЛИ БОБА НА СТАНИЦУ...
СРЕЋНО, БОБЕ!
ХВАЛА, МЕРИ! ХЕЈ, ВИДИ ОНУ ДВОЈИЦУ!

МИСЛИО САМ ДА ВИШЕ ВОЛИТЕ ДА ГЛЕДАТЕ РАТ ИЗ ДАЉИНЕ!
ПРОМЕНИЛИ СМО МИШЉЕЊЕ! ХОЋЕМО ДА БУДЕМО НА ПОПРИШТУ!

ХМ... ОВО БОМБАРДОВАЊЕ ЈЕ БАР ПОКАЗАЛО НЕКИМ ЉУДИМА ГДЕ ИМ ЈЕ МЕСТО!

СУТРАДАН СЕ МИЛЕР НАШАО У СВОМ БАТАЉОНУ...
ЗДРАВО, МИЛЕРУ! ДРАГО МИ ЈЕ ДА ТЕ ВИДИМ! НАШИ ДАНАС КРЕЋУ НА БОЈИШТЕ!
ИДЕМ БРЗО ПО ОПРЕМУ!

ПИТАМ СЕ ХОЋЕ ЛИ МЕ И ДАЉЕ СЛУЖИТИ СРЕЋА? И ШТА ЈЕ С МОЈИМ ДРУГ. ВИМА?

НАРЕДНИЧЕ, ЈАВЉАМ СЕ НА ДУЖНОСТ!
ДРАГО МИ ЈЕ, МИЛЕРУ! ВИДИМ, ОПОРАВИО СИ СЕ!
ДОГАЂАЛО СЕ ТО САМО НЕКОЛИКО ДАНА УОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ...

ХЕЈ! ДОБИО САМ И КОЖУХ!
НАЋИ ЋЕШ СВОЈЕ ДРУГОВЕ У РОВОВИМА У КИНШИЈУ, БЛИЗУ БАСЕОВОГ КАНАЛА!
ЈАДНИК... И НЕ ЗНА ШТА ГА ЧЕКА...
КАКО СТЕ МЕ ОБУКЛИ, РЕК'О БИХ ДА ТРЕБА ДА УЂЕМ У САМ КАНАЛ!
КРЕНУЋЕШ ОВОМ САОБРАЋАЈНИЦОМ ГДЕ ВИДИШ ОНУ ДВОЈИЦУ С НОСИЛИМА!

ХЕЈ! ОВДЕ СУ ИМ ПОТРЕБНИ МОРНАРИ, А НЕ ПЕШАДИЈА...
КАКО ЛИ ЈЕ ТЕК НА ЛИНИЈИ ФРОНТА?
ЧУВАЈ СЕ СНАЈПЕРИСТА! ГЛАВУ ГОРЕ!
КОДАЈ ПРЕКО МОСТИЋА АКО НЕ ЗНАШ ДА ПЛИВАШ!

ВИДИ КО НАМ ЈЕ СТИГАО!
ЗДРАВО, КАПЛАРУ! КОМЕ ДА СЕ ЈАВИМ?
ЈА САМ МАЈОР СТОУКС, ЗАПОВЕДНИК ТВОЈЕ ЧЕТЕ! БИЋЕШ У ТРЕЋЕМ ВОДУ!
РАЗУМЕМ, МАЈОРЕ!
АЛИ, ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ МИЛЕР СТИГАО ДО СВОГ ВОДА...

САДА, МОМЦИ!
НЕМАМ ВРЕМЕНА ДА ТРАЖИМ СВОЈ ВОД... ОСТАЋУ ОВДЕ...

ПА, ИСПРЕД НАС ЈЕ МОЧВАРА...

НИЈЕДАН НЕМАЦ НИЈЕ ПРЕЖИВЕО ТАЈ НАПАД...
СТРАШНО! ОВДЕ НИ РАЊЕНИ НЕМАЈУ ШАНСУ ДА СЕ ИЗВУКУ!
САДА МИ КРЕЋЕМО У КОНТРАНАПАД!

САД ЈЕ ТЕК МИЛЕРУ БИЛО ЈАСНО ЗАШТО СУ МУ ПОТРЕБНЕ ДУБОКЕ ГУМЕНЕ ЧИЗМЕ...
ЈУРИШ!

ДАУ!
ОФИЦИР ЈЕ ПОГОЂЕН!

УХВАТИТЕ СЕ ЗА МОЈУ ПУШКУ! ЈА ЋУ ВАС ИЗВУЋИ!

АКО НЕЋЕ ДА СЕ ПРЕДАЈУ, ПУЦАЈТЕ!

ПРИПРЕМИТЕ ОВО МЕСТО ЗА ОДБРАНУ! НЕМЦИ СЕ НЕ ПРЕДАЈУ ТАКО ЛАКО!

НИСАМ ВЕРОВАО ДА МО-ЖЕ ДА СЕ БОРИ ПОД ОВАКВИМ УСЛОВИМА!
СТВАРИ СУ СЕ МНОГО ИЗМЕНИЛЕ ОД ЗОНЕ БЕКА, БОБЕ! ВИДЕЋЕШ ДА ПРИМЕЊУЈЕМО НОВУ ТАКТИКУ!
АКО БУДЕ ИМАО СРЕЋЕ ДА ЖИВИ!

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ...
НЕМЦИ УЗВРАЋАЈУ!
КАД ПРЕ!
ДАНАС СЕ КОНТРАНАПАДИ СМЕЊУЈУ НЕВЕРОВАТНОМ БРЗИНОМ!

МУНИЦИЈЕ ЈЕ СВЕ МАЊЕ, А БОЛНИЧАРИ НЕ МОГУ ДА СЕ ПРОБИЈУ ДО НАС И ПОКУПЕ РАЊЕНИКЕ!
ОНДА ИДЕМО У НАПАД БАЈОНЕТИМА! ИЗДАЈ НАРЕЂЕЊЕ!

СВАКА ВРСТА ОРУЖЈА ЈЕ УПОТРЕБЉЕНА У ОВОЈ БОРБИ ПРСА У ПРСА...

ИЗДРЖИТЕ, ТОМИ! СТИЖЕ ПОЈАЧАЊЕ!

МИЛЕРУ, ЈАВИ СЕ ЗАПОВЕДНИКУ ЧЕТЕ!

ЧУО САМ ДА СИ СПАСАО ЖИВОТ ЈЕДНОМ ОФИЦИРУ!
ПА... ОВАЈ... ПОМОГАО САМ МУ ДА СЕ ИЗВУЧЕ ИЗ МОЧВАРЕ! ТО БИ СВАКО УЧИНИО!

ПРИЛИКОМ НАПАДА ВОЈНИК НЕ СМЕ ДА ЗАСТАНЕ ДА БИ СПАСАО СВОГ ОФИЦИРА! И БРАТА ДА ВИДИШ ДА ЛЕЖИ, НЕ ПРИЛАЗИ МУ! ТВОЈ ЗАДАТАК ЈЕ ДА ГОНИШ НЕМЦЕ! НА ОВО ВИШЕ НИКОГ НЕЋУ ДА ПОДСЕЋАМ!

УУХ! СТВАРИ СУ СЕ МНОГО ИЗМЕНИЛЕ ДОК САМ БИО НА ОДСУСТВУ... МОРАЋУ ДА СЕ НАВИКНЕМ НА НОВ НАЧИН РАТОВАЊА...
КРАЈ ЕПИЗОДЕ

АХИЛ ПЕТИЋ: ОПКЛАДА

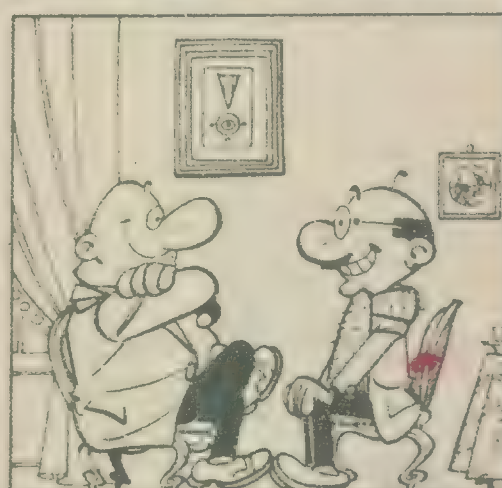

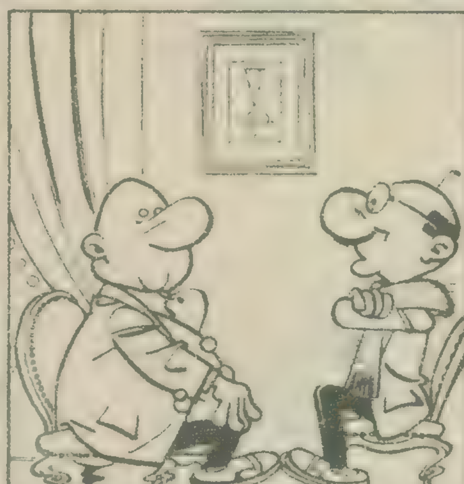

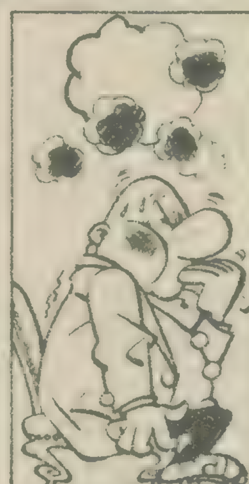

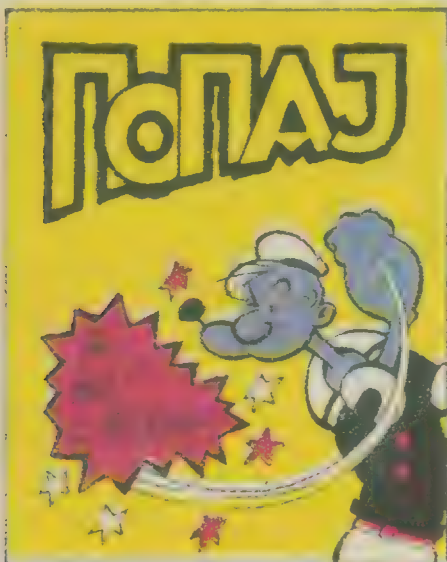
ПОПАЈ

ОБЕЋ'О ЈЕ ДА ЋЕ МЕ ВОДИТИ НА РУЧАК, А НЕМА ГА ВЕЋ ЦИ-ТАВ САТ!
ДА НИЈЕ СЛУЧАЈНО ЗАБОРАВИО?

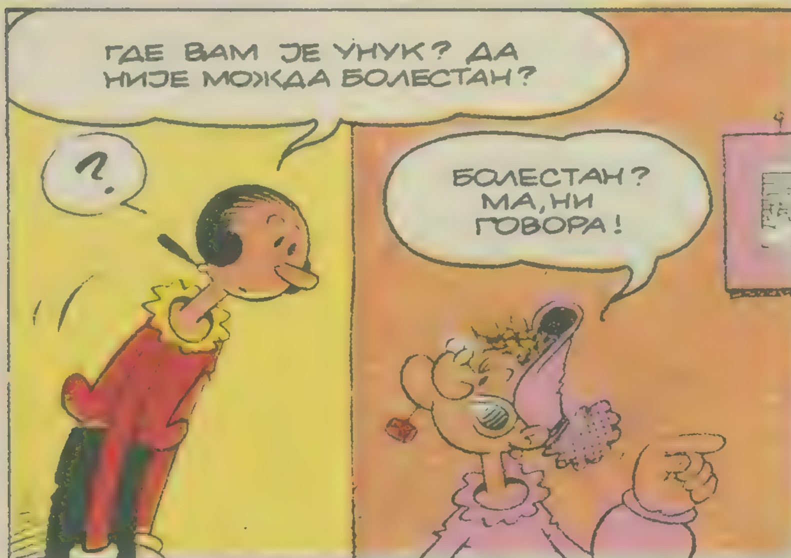
ГДЕ ВАМ ЈЕ УНУК? ДА НИЈЕ МОЖДА БОЛЕСТАН?
?
БОЛЕСТАН? МА, НИ ГОВОРА!

?
ШТА ТО САД РАДИШ?
ЗАР НЕ ВИДИШ? ЈЕДЕМ СПАНАЋ!

А ЈА И МОЈ РУ-ЧАК?
МОРАО САМ! ОДЈЕДНОМ МИ СЕ ПРИЈЕО СПАНАЋ!

ВЕЋ ОДАВНО ПРИ-ЖЕЉКУЈЕМ ДА НЕШТО УРАДИМ, ЗНАШ...
ЊАМ!

ОНДА ТРЕБА ТО И ДА УРАДИШ!
МЉАЦ!

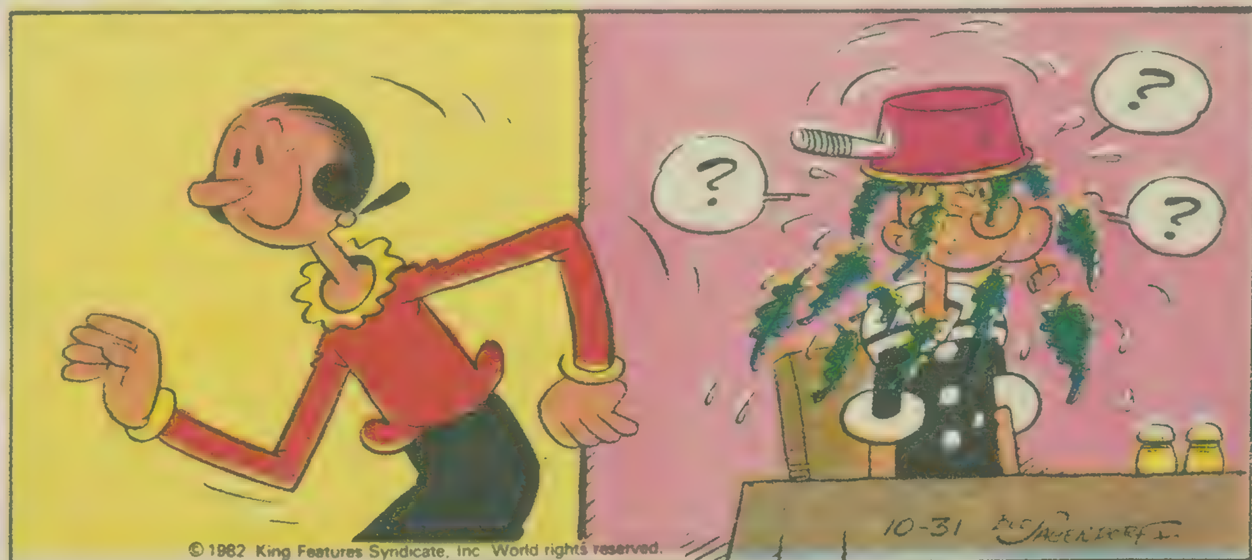
?
?
?
10-31

ЈЕДНА ПРОФЕСИЈА — ЈЕДАН ЖИВОТ

КУМЕ, СПАСАВАЈ!

Док је прва магнетофонска трака са емисијом »Весело вече« ишла на програму и већ се примицала крају, друга је пала на под и замрсила се. Шта да кажемо слушаоцима?

Нема више старе „Липе". Нема ни Жике Варзила. „Липа" је срушена, а Жика Варзило умро. Та кафана налазила се преко пута зграде Радио-Београда. Имала је олајисан под и расклиматане столице. Мало даље конкуренција — кафана „Грмеч" где је Жика келнер давао на вересију. Назвали су га Варзило јер је бојио косу у црвено.

После рата и деценију па и више у „Липи" су осванули или код Жике Варзила јели и пили на вересију новинари „Политике" и Радио-Београда. Зора се помаља а у кафани још седе глумац Мија Алексић, музичар Војкан Ђоновић, тонски сниматељ Душко Пауновић, спикер Мира Митровић. Око поноћи су потрошили последњу пару уз песму „Танко, танко, Танкосава". Хтели су да се разиђу, али им је гост за суседним столом послао по келнеру литар вина. Одушевио се човек певањем, моли да приме част. Како да не, захвалили су пријатељи, а кад су и то попили неко је предложио да пређу за сто „дародавца".

— Ми дошли! Кад већ волиш песму, певаћемо ти. Сад ће Танкосава, а ти зовни још литар вина!

У седам су сви били на послу у студију Радио-Београда, беспрекорно испеглаиог одела и избријани. До куће су само скокнули да се доведу у ред.

Душко Пауновић (десно) за радним пултом, данас музејским експонатом

НЕМИЛОСРДНИ КОНТРОЛОР

— Ех, које је то време било! — прича Душко Пауновић. — Рад у Радио-Београду био је тежак и одговоран. Спикеру је, ако замуцне или се спетља, одмах кресана плата. Имали смо контролора који је седео у суседној просторији и слушао програм, то му је био једини посао. Немилосрдно је пријављивао најмању грешку. Читају Донка Давичо и Мија Стевовић вести у десет увече, у то време била је то ударна емисија, па треба да изговоре неку арапску реч, мислим — Ал Хабат. Док очекују да их пустим у програм, Мија пита Донку како да изговори Ал Хабат, она му то показује и ја их баш тог часа укључујем. Пожурио сам и — оде ми десет одсто од плате! Или 1948. година: сви у Радио-Београду били смо људи од поверења, али немирно је време, Информбиро, притисло са свих страна... Тада смо неколико месеци спавали у згради где смо радили.

Кажу да Радио-Београд није имао бољег тонског сниматеља од Душка Пауновића. Данас му је шездесет две, од пре четири године је у пензији. Памте га многи. Ко све није прошао кроз његове тонске везе? Једино није снимао новогодишње поруке председника Тита. То је радио руководилац одељења Супило који је због тога одлазио у Бели двор.

Душко је и живи летопис Радио-Београда. Примљен је 1948. Дошао је у Београд као свршени гимназијалац да студира електротехнику и случај га довео на Радио. После рата програм је ишао од 5 до 8 и од 12 до 22 часа.

Сиротиња смо били, али смо лепше живели него данас. Кад смо радили — радили смо, после — где заглавимо на седељку! Таквог другарства тешко да ће икад више бити. У нашем бифеу и код Жике Варзила имали смо отворен кредит. Чим првог примимо плату, ето нас да вратимо дуг. Драгутин Добричанин, Чкаља, Перица Словенски, Зоран Лонгиновић и још неколико њих нису били чланови позоришта већ драмске групе Радио-Београда и ту су примали плату. Другарство нам је било изнад свега. Једном смо три дана снимали „Весело вече", мучили се и кад је емисија већ кренула у програм и прва магнетофонска трака већ била при крају, друга је неком испала на под и замрсила се. Ухватимо се за главу! Кад да размрсимо траку, кад да је сложимо? Шта да кажемо слушаоцима? На радију је прекид од неколико минута катастрофа! Хумориста Кића Станковић вапи и преклиње: „Куме, спасавај!" Успели смо да намотамо траку у последњем тренутку. А Кића је иначе знао да ме исцеди на послу а после да се пришуња и издалека пита: „Куме, јеси ли се одљутио?"

ПАНИКА У СТУДИЈУ

Данас, вели, студио за снимање личи на васионски брод. Магнетофон има 24 канала. Кад свира, рецимо, оркестар, може да се снима свака секција одвојено а затим се склапа целина. Циљ је добити што вернији звук, најпријатнији за ухо. Последњих година „тонци" Радио-Београда окупљају се у одређен дан у месецу да преслушавају успеле снимке, за своју душу.

— Некад се радило са само два микрофона и два стара као туч тешка грамофона — сећа се Душко прошлих времена. — Магнетофона није било. Све што се слушало преко радио-таласа емитовано је уживо. Мука је била кад у просторију за емитовање треба згурати народни оркестар Властимира Павловића Царевца и тамбураше Максе Попова. Прави ужас ако неком нешто испадне и зазвечи за време емитовања!

Једном ме је спикер Мира Митровић слудео. Најављена је вечерња емисија вести и Мира крене са читањем, али се ништа не чује. Дам му руком знак да стане и поломим се да видим где је квар. Нема квара. Опет Мира почне и опет тишина. Ухватила ме паника. Видим све је у реду. Покушамо и трећи пут. Митровић се најзад чуо. Био сам у голој води од зноја. Кад су се вести завршиле, Мира ми је објаснио да је само отварао уста, али не и говорио. Нашалио се са мном. „Је л' била вуна, бата Дуле?" — добацио ми је кроз смех. Хтео сам да га убијем!

— Музика је пуштана са грамофона чији је диск морао да се заврти руком да би се добио жељени број окретаја! Неко време смо се такмичили ко ће пре да окрене плочу а да не заустави диск. То је била вештина. Новогодишње емисије снимали смо од девет пре подне до следећег дана изјутра. Готово без паузе! Кад сам кретао на пут да радим, вукао сам опрему тешку 30 килограма и два кофера!

Просторија из које се емитује програм подељена је на два дела: у једном делу је спикер одвојен од технике стакленим зидом. У техници је пулт за којим седи тонски радник, три до четири грамофона и исто толико магнетофона. Грамофони и магнетофони се укључују и искључују реглером на пулту. Некад није било тако. Пулт је имао само четири линије, скромно да скромније не може. Радио-посленици су имали Р-1 карте за снабдевање (најбоље), носили су као и многи ципеле са гвозденим клинцима да се ђонови не деру (и ђонови су дељени на карте), било их је око 380 запослених (данас троструко више), никад нису закаснили на посао, а кад заврше непоран рад ето их код „Липе" или Жике Варзила. Душко Радетић, Рака Нос, Мија Алексић, Кића Станковић, Војкан Ђоновић, Зоран Лонга, Мира Митровић, Вуле Јевтић, Чика Цане ложач...

Миленко Тодоровић

ЧУДАЦИ НА ЕНГЛЕСКИ НАЧИН

РАД ИЗ ЧИСТЕ ЗАБАВЕ

Џон Алингтон (1795-1863) веровао је да му света дужност налаже да прошири хоризонте људи који су радили на његовом великом имању Лечворт. После јутарњег посла у пољу обично би им доносио буре пива да се окрепе читајући им за то време Шекспирове сонете или нешто из Библије. Пошто је у кампању просвећивања уврстио и познавање света, решио је, као прво, да своје раднике пошаље на Велику изложбу која се 1851. одржавала у Кристалној палати у Лондону.

Како нико од сеоских надничара никада није био у престоници, Алингтон је, за сваки случај, одлучио да их добро припреми. У том циљу је на ливадама Лечворта од цепаница и балвана направио велику макету свих улица Лондона између Хајд Парка, где се налазила Кристална палата, и железничке станице Кингс Кроса. Пуну недељу дана неуморно је увежбавао сељаке да се сналазе на путу од станице до Велике изложбе и натраг. Да не би било никакве забуне, они који су марширали од станице до Хајд Парка носили су око ноге зелену траку, а они који су се враћали црвену. Од путовања ипак није било ништа јер је господар на крају закључио да тренинзи нису ни од какве користи и да би се људи свакако изгубили.

За време кримског рата Алингтон је сматрао да ће његовим радницима бити од непроцењиве користи ако буду имали у глави јасну представу о тврђави Севастопољ. Сходно томе зима 185[illegible] поновила, наравно са ровова, бедема и утврђења да би се битка верно поновила, наравно да свим трупама. Војску је регрутовао међу мушким становницима Лечворта. Он сам помно је пратио радове са једне платформе направљене у крошњи старог храста, а кад је битка почела, овај положај послужио му је као стрељачко гнездо.

У племенитом покушају да сељаке научи географији Алингтон је вештачко језерце на свом имању претворио у карту света наредивши да се под његовим надзором свуда по површини воде и ивицама направе континенти, острва, полуострва, ртови, заливи, морски теснаци... Кад је све завршено сељаци су селели у чамце лагано веслајући док им је он држао предавања о свему поред [illegible] Потом [illegible] сија и [illegible]

На [illegible] вољно слобод[illegible] за такве подухвате јер је за време Џона Алингтона Лечворт, који је он наследио од деде, обрађиван искључиво ради задовољства, никако због зараде. Он није водио књиге прихода и расхода и земља је давала само делић свог богатства. Дешавало се да радници једног дана вредно копају рупе да би већ следећег добили наређење да их затрпавају. Овакво стање необично је пријало Алингтону, нарочито зато што је био у свађи с локалним парохом, па је мања продуктивност значила да ће и свештеников обавезни десетак бити мали.

До сукоба је дошло кад је парох господин Кнап ставио примедбу на начин како је Алингтон обављао службу божију. Наиме, он се није држао тачног редоследа молитви, често је читао нешто десето, а понекад само неразумљиво мрмљао. Најзад му је лично бискуп забранио да богослужи у месту Лечворту.

Алингтон није ни трепнуо само је одмах привукао већину верника у цркву на свом имању. Пре сваке службе он је летео горе-доле по цркви на бициклу с четири точка служећи присутне бурмутом. Права служба почињала је тек кад би Алингтон обукао леопардову кожу уместо мантије и почео да чита неку кратку причу или љубавну песму. Затим је на ред долазила проповед, изречена страсно и неразумљиво, и Алингтон је на крају у говорничком жару чупао власуљу с главе и бацао је међу слушаоце.

Алингтонова кућа била је отворена за све, а нарочито скитнице и путнике намернике, шест дана у недељи. Гостољубиви домаћин одмарао се само суботом. Осталим данима нико није морао да куца, а коњаници су могли преко пар степеника да ујашу право у хол. Посетиоци су често затицали господара Лечворта како у леопардовој кожи седи за клавиром и пева веселе песме.

Алингтон је имао и мирне хобије као што су сликање, вез и свирање у звончиће. Уживао је, такође, да га по башти носају у отвореном мртвачком ковчегу. Једном забезекнутом познанику, који је дошао из Лондона и није био упознат с тим обичајем, довикнуо је из ковчега Алингтонов глас „Видиш, драги, припремам се!"

Доследан себи до самог краја Алингтон је за време своје последње болести одбио да узима лек који му је преписан све док га баштован није три дана испробавао. Дат му је други, али га је болесник треснуо на под, на решио да му се донесе велика чаша жестоке ракије, испио је у једном гутљају, уз гласан уздах пао на јастук и умро.

Б Дожић

ЧОВЕКОЛИКИ РОБОТИ

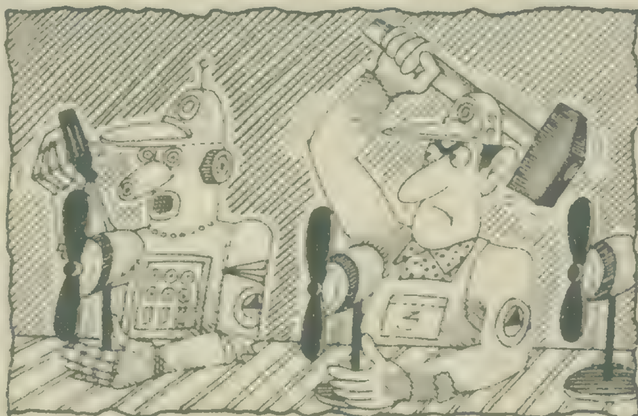

Роботи који замењују раднике у фабрици нису више новост, аутоматизоване фабрике ничу као печурке у САД, а још више у Јапану. Међутим, великој корпорацији „Тошиба" у Токију однедавно су „запослени" роботи који се по много чему разликују од досадашњих. Наиме, ове машине све више подсећају на људе! Њиховим покретима не руководи се искључиво из једног центра, они сада могу да „виде" сами и доносе тренутне одлуке уколико се на систему који састављају појави грешка. За сада су у „Тошиби" укључена два оваква човеколика робота и то на производњи ручних вентилатора. А то што они „виде" омогућује им специјална електронска камера која је уграђена у једну од „руку" (сваки робот има по шест „руку"). Кад „паметни" робот ту руку принесе неком предмету, јасно може да одреди његов облик и величину, ма колико да је мали. Рука са уграђеном камером служи му да издвоји жицу коју приноси постољу вентилатора, У акцију ступа друга рука која ту жицу залеми на одређено место. А ако је случајно дошло до неке грешке, робот ће је брзо сам отклонити јер ће грешку сместа регистровати систем од десет мини компјутера који представљају „мозак" ове машине.

— Направили смо интелигентне роботе који су способни да сами доносе одлуке — каже представник „Тошиба" корпорације Јуџи Вакајама. — Ови роботи за сада су у експерименталној фази, али ми смо сасвим сигурни да ће они, са мањим изменама, моћи убрзо да се користе и у другим погонима. Планирамо да их укључимо у производњу кућних апарата и оних намењених канцеларијама.

ШТА КАЖУ ПТИЦЕ

ЗДРАВО, ЂЕВОЈКО, ЕВО МЕ!

ЉУДИ ПЕВАЈУ КАД СУ СРЕЋНИ, ТУЖНИ, УСАМЉЕНИ ИЛИ ДОК РАДЕ. А ЗАШТО ПЕВАЈУ ПТИЦЕ?

— Ја сам један нарочити врабац — белогрли врабац по песми лако идентификује уљеза.

— Ми смо свраке из Африке — птице гомолек певају у пару, звонким и богатим гласом.

— Ја сам птица црна, а жут ми је нос — косова песма је веома једноставна.

— Не дирај у моје имање! — сеница се поред песме представља и шареним изгледом.

У рано јутро пробудио нас је цвркут птица. Мора да настоје нешто важно да кажу кад оволико галаме, помислимо. Да ли птичје брбљање представља разговор или оне певају зато што се радују изласку сунца? Можда тако једна другој јављају нешто значајно.

Само мушкарци

Птице певачице се доиста оглашавају да би једне другима нешто „рекле". Птичји „говор" може да буде песма, зов или поза (положај тела, карактеристичан покрет, шепурење). Неке птице ослањају се само на положај тела кад желе да другим дају на знање шта им је на уму. Друге користе зов и покрет. А птице певачице служе се са све три врсте.

Зов је обично много једноставнији од песме јер она може да садржи више нота и сложенији ритам. Понекад је тешко разликовати дуги зов од једноставне песме. Да би утврдили шта је посреди, научници су морали да анализирају начин на који су зов или песма употребљени.

Мале птице, оне које имају тамну боју и птице које живе у крошњама или густом грмљу често певају да би други могли да их уоче. Птице које се лако виде за „разговор" претежно користе позу док међу певачицама и женке и мужјаци „говоре" зовом, а певају обично само мужјаци.

Због чега птице певачице певају? Малима песма служи да се представе. Њихова песма даје другим птицама на знање које је врсте певачица „Ја сам врабац"... „Ја сам славуј"... „Ја сам црнстлавка". Ово је важно због тога што је мужјацима потребна одређена територија коју могу назвати својом.

Утврђивањем територије птице уклањају конкуренцију — међу птицама исте врсте — за храну и материјал за гнездо. Али, територија једне певачице не припада само њој него и птицама других врста. Кад врабац, на пример, одреди себи територију на пољу, он је брани од уљеза — других врабаца. На том истом подручју, међутим, живе и друге птице које врапцу уопште не сметају.

Одбрана — песмом

Кад црвенокрили косови одреде себи територију у пољу они ће је раздели према својим потребама које нису исте као код врабаца. Територија се дели тако да свакој птици може да обезбеди храну и материјал за гнезда. На истом подручју може да живи већи број различитих певачица. Све ће бити у реду док те различите врсте једне другима не конкуришу за исту храну и исти материјал.

Различите врсте на различит начин одређују свој посед. Код многих врста мужјак облеће око подручја и на разним тачкама отпева своју песму. Тиме даје на знање другим мужјацима своје врсте колико му је велика територија и где су јој границе. Мужјаци неких

— Ми певамо у дуету — свракчкови се често оглашавају у пару, са савршеним поклапањем тонова.

песме казује: „Ја сам посебна птица моје врсте. Ја сам нарочит врабац (стрнадица, кос...) То сам баш ја".

Научници су утврдили да белогрли врабац распознаје песму својих суседа белогрлих врабаца. Када су, међутим, пуштали песму потпуно непознатог белогрлог врапца, понашали су се као да их је угрозио уљез.

Изгледа да и модра стрнадица препознаје песму суседних птица своје врсте и та способност је веома значајна. Др Фолз тврди да „то смањује напор птица да одбране своју територију; кад једном успоставе своје подручје, не морају више да се боре против суседа".

Зов се често користи као упозорење о блиској опасности. Неке врсте зова служе као упозорење свим птицама у близини, а не само припадницима исте врсте. Зов може да служи и за одржавање јата на окупу, може да буде и обавештење о месту где се налази храна. Родитељи користе зов да би пронашли залутало младунче, птићи га користе кад од родитеља траже храну.

Имитатори

Неке птице — папагаји или патке, на пример, воле да брбљају са другим припадницима своје врсте. Проучавајући овакво понашање научници су покушали да сазнају више о птичјој песми и зову како би научили више о птицама уопште. Прикупљајући сазнања о птицама певачицама, они очекују да ће научити више о томе како људи уче да говоре.

Неке птице, рецимо стичу способност да „говоре" (упућују зов) чак пре него се излегу! Друге, међутим, уче како да певају. Ако у току критичног периода не чују праву песму своје врсте, може им се десити да је никада не науче.

Друге врсте морају да чују праву песму у току неколико првих недеља свог живота. Код трећих критичан период може да износи неколико месеци. Ови птићи, слично као бебе, морају да чују и опонашају „разговор" одраслих. Птићима треба времена да вежбају песму како би научили да је тачно отпевају — исто као што деца морају да тепају пре него што доиста науче речи.

Неке птице су „имитатори", опонашају песме других врста, али научници још нису открили разлог оваквог понашања.

Има певачица које владају само једном песмом, или са две друге могу да певају десетак различитих песама. Орнитолози разумеју понешто од онога што птице поручују својом песмом. Међутим, чека их још доста ствари које треба да науче о разговору птица.

Е. Јакуповић

других врста имају обичај да стану на средину своје територије и отпевају песму, а има врста код којих мужјак пева и истовремено показује своје обојено перје.

Гласови са тране

Мужјак често песмом објављује своје присуство женкама исте врсте: „Здраво, девојке, ево ме". Његова песма (понекад и поза) треба при том да одбије друге мужјаке исте врсте, а привуче женке. Да ли „говор" свих мужјака једне врсте једнако звучи женкама? По свој прилици не, део песме изражава његов „карактер".

Орнитолог др Стивен Емлен са Корнелског универзитета покушао је да у птичјој песми открије и друге поруке. Да би то постигао, снимао је песму на магнетофону, а затим траку пуштао. На тај начин проучавао је модру стрнадицу код које су мужјаци плави, а женке смеђе.

Др Емлен је установио да стрнадица стално понавља исту песму. Затим је траку исекао на више комада и спајао је на разне начине, а онда преуређен снимак пуштао довољно гласно да га чују друге стрнадице. Таква трака је и даље поручивала: „Ја сам модра стрнадица" и друге стрнадице понашале су се као да је на њихову територију упао уљез.

Да би извршио и друге огледе, др Емлен је снимио још трака. На једнима је касније мењао временске интервале, на другима висину тона, на трећима ред нота, на четвртима избацивао високе тонове. Модра стрнадица се одазивала на већину нових песама. Реакција је изостајала једино када су мењани интервали између нота, или када је др Емлен уклањао високе тонове.

Неки нарочит врабац

Професор Брус Фолз са Универзитета Торонто вршио је огледе са белогрлим врапцем. Овој врсти птица, установио је, важни су интервали између нота и висина тонова. Кад би мењао висину тона, белогрли врабац је тешко препознавао песму.

Различите врсте птица користе различите карактеристике песме (интервале, висину, ред нота, јачину и слично) да би се идентификовале. Али, ако једна или две карактеристике поручују: „Ја припадам овој врсти" — шта значи остатак песме? Др Фолз је открио да део

КАМЕНОПИСЦИ

И С ЛАКОМ ЈЕ ЛАКО

Маја Живановић из Улице Омладинских бригада у Смедереву послала је „Забавнику" ове своје радове, уз напомену да је неке од њих исликала лаком за нокте!

Свакако да не можемо рећи да је то једини, сигурно не и најбољи начин да се обраде каменчићи, а није ни најјевтинији — о чему свакако треба водити рачуна — али неко се, ево, и тога досетио.

Као што и сами видите, ту има још неких додатака који су допринели да њени каменчићи заиста „живе": вуница, парчићи коже и тањег картона и слично.

И овог пута позивамо све заинтересоване за овај хоби да нам се јаве — да не буду себични већ да нам своје радове пошаљу, како бисмо и другима омогућили да их виде, и напишу нам што више о томе како успевају да обичном камену удахну живот.

Све то уредно враћамо.

Снимио: **Љубомир Патрногић**

И ПИЛОТ И МУЗИЧАР...

МАЈК ОЛДФИЛД (MIKE OLDFIELD)

Један од најплоднијих музичких стваралаца протекле деценије је свакако Мајк Олдфилд. Повод да пишемо нешто о њему јесте албум »Five Miles Out« (Пет миља изнад) који се појавио и у нашим продавницама плоча. Албум је добио назив по једној од најслушанијих песама са ове плоче. Композиција „Пет миља изнад" је Олдфилдово дело. То је песма о летењу о тешкоћама које преживљава пилот када се нађе у олуји на пет миља изнад земље. Многи можда и не знају да је Мајк Олдфилд и сам веома добар пилот, али ипак ова песма није прављена на основу његовог личног искуства.

Прелепи женски вокали на овом албуму припадају исто тако лепој певачици Меги Рејли која је постала Мајков стални сарадник.

Мајк Олдфилд воли да експериментише звуком. Изјављује да се музиком бави искључиво ради личног задовољства. Много времена проводи у свом студију, стварајући чудне тонове, снимајући музику за филмове, свира-

јући бас гитару и инструменте са клавијатурама. Све што ради он жели да уради савршено. Тон његове гитаре је толико карактеристичан да га сваки љубитељ музике може препознати. Видео спот који је снимљен за песму „Пет миља изнад "спада у најлепше и најскупље а технички и најсавршеније видео спотове до сада.

Кад је 1973. Мајк Олдфилд објавио плочу „Цеваста звона" многи су му предвиђали неуспех. Било је просто невероватно да плоча таквог садржаја, са лепим мелодијама, буде прихваћена од публике која је лудовала за бучним ансамблима седамдесетих година. Међутим, чудо се ипак догодило. Плоча је продата у милионском тиражу. То је био најбољи доказ да је публици била потребна плоча са оваквом атмосфером.

Његовим стопама је касније кренуо и Жан Мишел Жар и понео велик успех. У нашим условима само Лаза Ристовски покушава да уради нешто слично и већ на самом почетку публика му је пружила значајну подршку.

ПЕТ МИЉА ИЗНАД

Текст и музика:
Мајк Олдфилд
Изводи: **Мајк Олдфилд**

What do you do when you,re falling
You've got 30 degrees and you're stalling out
And it's 24 miles to the bacon
There's a crack in the sky and the warning's out

Don't take that dive again
Push the throught band of rain

Five miles out
Just hold your heading true
Got to gest your finest out
You're number I anticipating you

Climbing out
Just hold your heading true
You got to get our finest out
You're number I anticipating you

Mayday, Mayday, Mayday
Calling all stations
This is Make Oscar Victor Juliet
IMC. CU. NIMB. ICING
In great dificulty
Over

The traffic controller iz calling
Victor Juliet your identity
I have lost in violet storm
Communicate or squalk emergency

Don't take that dive again
Push through that band of rain

Lost in static 18
And the storm is closing in now
Automatic 18
Got to push through
Trapped in living hell

You are the prisoner of dark sky
The propeller blades are still
And the evil eye the hurricane's
Coming in for the kill

Our hope is with you
rider in the blue

Welcome's waiting
Ye're anticipating
You'llbe celebrating
When you're down

Climbing out

The five miles out

Five miles out
Just hold your heading true
Got to get your finest out climbing.

МУЗИЧКА ОМЛАДИНА | MUSICAL YOUTH

„Црни звук" се враћа у моду. Како и не би када свим листама популарности харају Дајана Рос, „Имаџинејшн", „Шаламар", Марвин Геј, Дијан Ворвик, Еди Грант, Лајонел Ричи, Принс, Мајкл Џексон, Грејс Џоунс, „Комодорс", Дона Самер ... Међутим, сви су они „ситна деца" у односу на бум који су крајем прошле године направила дечурлија из сасвим британске реге групе „Музичка омладина" (Мјузикл јут — Musical Youth). Пет дечака од 11 до 15 година не само да залуђују младу публику и одушевљавају стручњаке већ су у кратком року постигли неке значајне резултате: према листама популарности једна су од три најзначајније нове групе. Њихови хитови „Додај порцију" и „Омладина данашњице" су песме по којима ће се памтити 1982. а први албум „Омладина данашњице" (Youth of Today) у року од три дана, само у Енглеској, продат је у фантастичних 250.000 примерака. Још један куриозитет: они су најмлађа британска група којој је пошло за руком да стигне на америчку топ листу!

Иза имена „Мјузикал јут" крију се петорица дечака. Најмлађи је Келвин Грант. Има једанаест година, свира гитару и највише воли да се игра у парку са својим вршњацима. Његов брат Мајкл (13 година) је клавијатуриста. Мучи га то што не воли да иде рано на спавање. Најстарији је Денис Ситн. Има 15 година, свира бас гитару и обожава цртаће на телевизији. Патрик Уајт је певач и гитариста. Има пуних 14 година и мрзи географију као предмет. Највиши је бубњар Фредерик Џуниор Уајт. И он има 15 година и машта да кад одрасте има властиту гаражу. Сви су они ишли у школу и тамо почели да се играју музиком. Од необавезне љубави настала је најдража клиначка група Велике Британије.

У један глас тврде: „Успех нас није променио. И даље се играмо са старим другарима ... Једино је проблем што сада имамо много више обавеза а много мање слободног времена".

Поставља се питање: шта је то овој групи омогућило фантастичан успон? „Мјузикал јут" је, пре свега, веома допадљива дружина музички образоване деце која уједно поседују изузетну јавну привлачност. Њихова музика је заразна и безазлена; тера на разоноду, смех, релаксацију. Продукција сваке песме је урађена јако маштовито и добро. Иако су деца у питању, на професионалном плану све звучи јако озбиљно.

„Покушавамо да покажемо и неке нове вредности реге музике. Можемо да свирамо сваку другу музику али нам је реге природно најближи. Покушавамо да уз то спојимо вредности поп традиције и свог порекла".

Прошле јесени „Мјузикал јут" су постали хит група. Самим тим морали су да се одазову свим обавезама које успех носи: ТВ, штампа, радио ... Како су сви редовни ученици, школске власти су им изашле у сусрет и дозволиле накнадно полагање испита. Уз обећање да неће заборавити књиге, Келвин, Мајкл, Денис, Патрик и Џуниор су се упустили у „праву каријеру". Управо су на великој британској турнеји. Да ли је потребно, уопште, рећи да су све улазнице одавно разграбљене?!

Ако се зна да су сви поп јунаци обично два-три пута старији од својих „Зиреча", онда је успех „Музичке омладине" посебно занимљив. Они су, чак, млађи од своје просечне публике!

Зовем се Горан Крстески и живим у Прилепу. Редован сам читалац „Политикиног забавника", а у њему ме највише занима „Хит страна". Ево списка од 10 песама које се мени највише допадају.

ДОМАЋЕ:

1. ДОДИРНИ МИ КОЛЕНА — Зана
2. ВРИЈЕМЕ ЈЕ НА НАШОЈ СТРАНИ — Парни ваљак
3. ДУБЛЕР — Генерација 5
4. НА ЗАПАДУ НИШТА НОВО — Рибља чорба
5. ШИРОКЕ УЛИЦЕ — Прљаво казалиште

СТРАНЕ:

1. DIE YOUNG — Блек Сабат
2. HOT DOG — Лед Цепелин
3. BEATING AROUN THE BUCH — AC/DC
4. MIRROR MAN — Хјуман Лиг
5. HELLS BELLS — AC/DC

МУЗИЧКА ПОШТА

Драги Забавниче,
Твој сам редовни читалац и читам те од прве до последње стране. Много ми се допада „Хит страна". Видим да свима помажеш, па се надам да ћеш помоћи и мени. У питању је опклада: интересује ме да ли је Зана Нимани певала у некој другој групи пре групе Зана. Ја тврдим да није а мој најбољи друг говори обрнуто.

Јован Михајловски,
Бачка Паланка

Јоване, добио си опкладу.

Драги Забавниче
Молила бих те да ми одговориш на једно питање. Мо[illegible] најомиљенија група је [illegible]тае Стренглерс. Интересује ме да ли ће они све го[illegible] гостовати у Београду?

Мирјана Јовичић,
Београд

За сада нема никаквих изгледа да Стренглерсе видимо у главном граду.

Драги Забавниче,
Желела бих да сазнам како се зове певач групе Дексис Миднајт Ранерс?

Јулијана
из Зрењанина

Његово име је Кевин Роуланд.

Драги Забавниче,
Пишем ти са надом да ћеш ми одговорити на питање које је за мене веома значајно (надам се и за друге). Интересује ме да ли Пол Макартни сада живи у Енглеској или Шкотској.

Лиза Поповић
Лозница

— Последње две године Пол МаКартни са супругом Линдом и децом живи на свом „ранчу" у Шкотској, али често долази у Лондон.

Драга редакцијо,
Јављам вам се са једним проблемом насталим из ваше „Берзе плоча." Наиме, на објављени оглас Бранислава Онибуса из Лознице (Ул. 4 јули, број 2) јавио сам се и послао новац за плоче Азре и групе АЦ/ДЦ. На жалост, Бранислав ми није послао плоче, па га овим путем упозоравам на ову „заборавност."

Саша Будимиров,
Иве Лоле Рибара 5. 3.
26204 Опово

— Веровали смо да се за „Берзу плоча" јављају девојке и младићи који ће оно што обећају и — испунити. Али, као што видиш, има и супротних примера. Зато молимо заборавног Бранислава да Саши пошаље плоче или да му врати новац. У противном, наша рубрика за мењање и продају плоча изгубиће сваки смисао и постаће полигон за „способне" и „заборавне."

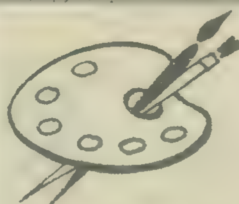

Адам Ант

Френк Запа

Џоан Џет

Ким Вајлд

Аутор:
Саша Францисти,
Димитрија Туцовића 1,
21400 Бачка Паланка

Дејвид Боуви

Адам Ант

Аутор: Александар Митевски,
Др Ивана Рибара 127
11070 Нови Београд

БИМ И БУМ

СЛУШАЈ ОВО! ЛАВ ПОБЕГО ИЗ ЗООЛОШКОГ ВРТА!

ТО ЗА МЕНЕ НИЈЕ НОВОСТ!

А КУДА ЋЕ ОВА МАЛА СПОДОБА С ТОМ САЧМАРИЦОМ?

ТА СПОДОБА СЕ ЖИВА ПРЕПАЛА ОД ПОСЛЕДЊИХ ВЕСТИ!

ЈА САМО БРИНЕМ ЗА СВОЈУ КОЖУ!

ТО ЈЕ САМО ОНАКО! НИЈЕ НАПУЊЕНА!

НЕМОЈ СЛУЧАЈНО ДА ШКЉОЦНЕШ У СНУ!

БЕНГ!

!!

?!

ОВА КОЖА ЋЕ НАМ ПОМОЋИ ДА СЛУДИМО ОНА ДВА МАТОРЦА!

ЕВО ТИ, ЛАЖЉИВЧЕ! ТВРДИО СИ ДА НИЈЕ НАПУЊЕНА!

ГРРР!

ПА ТО ЈЕ ЛАВ!

УПОМОЋ!

ГРРГ! ХИХ!

DeCesare 10-31

БИО ЈЕ У НАШОЈ СОБИ!

ДА, ВИДЕЛИ СМО ГА!

ОТКУД ЛАФ У НАШОЈ КУЋИ?!

ШРАФНО

PEZ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

990 фигура Пантер ПЕЗ + Политикин забавник добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

[illegible]	64129	64138	64135	64207	64237	64278	64302
[illegible]	[illegible]	[illegible]	64355	64403	64429	64449	64506
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	64623	[illegible]	64662	[illegible]
64805	64822	64890	[illegible]	64936	[illegible]	64985	64986
65047	65089	65131	65210	65217	65301	65323	65338
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	65311	65341	65343
65582	65593	65595	65597	65625	65643	65647	65777
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	65886	65894	65907
65923	65964	65981	65995	66013	66016	66022	66038
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
68332	68334	68339	68341	68377	68403	68443	68483
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
70278	70296	70314	70322	70371	70419	70438	70457
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	71445	71487	71501	71509	71523	71555	71637
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
71804	71823	71850	71863	71882	71929	71949	71965
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
72153	72166	72227	72302	72313	72355	72358	72379
72390	72404	72465	72470	72497	72542	72550	72590
72692	72696	72713	72735	72802	72812	72816	72860
72896	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
73830	73858	73874	73877	73882	73884	73893	73901
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	74153	[illegible]	[illegible]	74236	74304
74305	74339	74370	74408	74450	74455	74463	74467
74476	74489	74529	[illegible]	[illegible]	74613	[illegible]	74725
74726	74728	74783	74785	74845	74879	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	75139	75181	75202	75231	75354	75382
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
76596	76644	76652	76658	76671	76678	76709	76759
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
77081	77096	77113	77122	77126	77158	77023	77037
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
77163	77171	77247	77262	77285	77287	77341	77363
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	78102	78103	78104	78105	78145	78151	78176
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
78131	78176	78189	78208	78210	78248	78254	78283
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
78670	78739	78743	78799	78807	78842	78853	78907
78923	78961	78968	78999	79041	79055	[illegible]	79106
79123	79130	79148	79196	79201	79228	79246	79262
79294	79341	79416	79418	79425	79428	79429	79438
79473	79640	79684	79765	79780	79793	79807	
79824	79845	79849	79850	79979	79984		

[illegible]	80023	[illegible]	80049	80089	80117	[illegible]
80214	80217	80252	80314	90340	80364	80382
80390	80399	80421	80424	90427	80466	80467
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	80703	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
80905	80907	[illegible]	81009	[illegible]	81096	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	83141	[illegible]	[illegible]	83175	83244
83243	83265	83278	83286	83319	83332	83360
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
83725	83745	83800	83838	83906	83961	83968
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
84988	84996	85010	85053	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
85441	85442	85486	85510	85511	85520	85538
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
85788	85817	85827	85870	85884	85889	85892
85901	85945	85994	86034	86059	86089	86109
86131	86145	86146	86170	86187	86201	86205
86219	86227	86280	86252	86283	86320	86357
86373	86375	86376	86387	86405	86413	86433
86457	86458	86474	86478	86522	[illegible]	86538
86560	86585	86613	86651	86653	86660	86668
86721	86780	86836	86840	86841	86869	86912
86921	86922	86934	86935	86936	86960	86971
86978	87103	87122	87128	87156	87131	87219
87231	87302	87318	87328	87346	87350	87360
87441	[illegible]	87454	87511	87532	[illegible]	[illegible]
87616	87686	87688	87715	87718	[illegible]	[illegible]
87741	[illegible]	87794	87796	87832	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
88182	88198	88237	88289	88327	88347	88368
88421	88437	88442	88575	[illegible]	[illegible]	[illegible]
88660	88778	88782	88803	88848	88859	88872
88882	88886	88923	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
89016	89190	89194	89208	89213	89233	89246
89256	89267	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
90453	90472	90488	90519	90543	90559	90566
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

10 супернаграда — ветровке добили су чланови чије чланске карте носе следеће бројеве: 65398 66539 73095 75814 77549 80530 82608 83564 87357 79432

Награде ће бити испоручене поштом.

ДОМ И ШКОЛА

У овој библиотеци, намењеној првенствено средњошколској омладини и студентима као лектира уз наставу књижевности, објављују се дела најистакнутијих писаца југословенске и стране књижевности. Наши најпознатији стручњаци за поједине књижевне проблеме и најбољи познаваоци опуса појединих писаца, извршили су избор текстова и написали предговоре и коментаре.

ЈУГОСЛОВЕНСКА КЊИЖЕВНОСТ

1. Гундулић: **ДУБРАВКА** ... 70
2. Воранц: **САМОНИКЛИ** 90
3. * * * **БУГАРШТИЦЕ** 33
4. Јанко Веселиновић: **ХАЈДУК СТАНКО** 110
5. Чедо Вуковић: **МРТВО ДУБОКО** 28
6. Милован Глишић: **ПРИПОВЕТКЕ** 80
7. Десанка Максимовић: **ПЕСМЕ** .... 180.
8. Домановић: **МРТВО МОРЕ И ДРУГЕ САТИРИЧНЕ ПРИЧЕ** 110
9. Дучић: **ПЕСМЕ** 45
10. Марин Држић: **ДУНДО МАРОЈЕ** 80
11. Отон Жупанчич: **ЦИЦИБАН И ДРУГЕ ПЕСМЕ** 50
12. Војислав Илић: **ПЕСМЕ** 70
13. Ђура Јакшић: **ПРИПОВЕТКЕ** 100
14. Ђура Јакшић: **ПЕСМЕ** 75
15. Змај: **ПЕСМЕ** 80
16. Вук Караџић: **ИЗАБРАНИ СПИСИ** 140
17. * * * **ДВОРИ САМОТВОРИ — ТУЖБАЛИЦЕ** 40
18. Петар Кочић: **ОДАБРАНА ДЕЛА** 80
19. Анте Ковачић: **У РЕГИСТРАТУРИ** 150
20. Крањчевић: **ПЕСМЕ** 50
21. Лаза Лазаревић: **ПРИПОВЕТКЕ** 70
22. Ранко Маринковић: **РУКЕ** ... 170
23. Матош: **ОДАБРАНА ДЕЛА** ... 200
24. Матавуљ: **БАКОЊА ФРА БРНЕ** 80
25. Сава Немањић: **ЖИВОТ СТЕФАНА НЕМАЊЕ** 50
26. Назор **ПЕСМЕ** 50
27. Његош: **ЛУЧА МИКРОКОЗМА** 49
28. Доситеј Обрадовић: **ЖИВОТ И ПРИКЉУЧЕНИЈА** . 80
29. Прешерн: **ПЕСМЕ** 70
30. Стерија Поповић: **КОМЕДИЈЕ** 100
31. Дис: **ПЕСМЕ** 35
32. Прерадовић: **ПЕСМЕ** 50
33. Борислав Радовић: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** 48
34. Кочо Рацин: **БЕЛА ПРАСКОЗОРЈА** 65
35. Сремац: **ПРИПОВЕТКЕ** 48
36. Исидор Секулић: **ОДАБРАНА ДЕЛА** .... 300.
37. Шеноа: **СЕЉАЧКА БУНА** .... 120.
38. С. Косовел: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** .... 25.
39. Цанкар: **КРАЉ БЕТАЈНОВЕ, СЛУГА ЈЕРНЕЈ И ЊЕГОВО ПРАВО** 60
40. * * * **ЈУНАЧКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ** 69
41. * * * **СРПСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ** 220
42. * * * **ПОЕЗИЈА НОБ-а** 100
43. * * * **НАРОДНЕ ПРИЧЕ О ЖИВОТИЊАМА** 120
44. * * * **НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ** 49
45. * * * **НАРОДНЕ ПРИЧЕ** 80
46. * * * **НАРОДНЕ ЛИРСКЕ ПЕСМЕ** .. 90
47. Ћопић: **ОСМА ОФАНЗИВА** 220
48. Јован Скерлић: **КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ** 180
49. * * * **ЈУГОСЛОВЕНСКА ЛИРИКА ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА** 90
50. Марко Миљанов: **ПРИМЈЕРИ ЧОЈСТВА И ЈУНАШТВА** 28
51. Светозар Марковић: **ИДЕЈЕ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ** 50
52. Карел К. Десговник: **ПЕСМЕ** 25
53. Ћосић: **КОРЕНИ** . 220
54. Шантић: **ПЕСМЕ** ... 50
55. Ујевић: **ПЕСМЕ** ... 90
56. Чолаковић: **ЗАПИСИ ИЗ ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА** .. [illegible]

СТРАНА КЊИЖЕВНОСТ

57. Оноре де Балзак: **ШАГРИНСКА КОЖА** 100
58. Оноре де Балзак: **ЕВГЕНИЈА ГРАНДЕ** 110
59. Шарл Бодлер: **ЦВЕЋЕ ЗЛА** 140
60. Аристотел: **О ПЕСНИЧКОЈ УМЕТНОСТИ** 180
61. Иван Буњин: **ЖИВОТ АРСЕЊЕВА** 65
62. Гогољ: **ТАРАС БУЉБА** 90
63. Николај Гогољ: **РЕВИЗОР** 45
64. Александар Блок: **ПЕСМЕ** 150
65. Ф. М. Достојевски: **ЗЛОЧИН И КАЗНА I/II** 240
66. Ф. М. Достојевски: **КОЦКАР** 51
67. Антон Чехов: **ИЗАБРАНЕ ПРИЧЕ** 70
68. Антон Чехов: **ПРОСИДБА И ДРУГЕ ЈЕДНОЧИНКЕ** 70
69. Виктор Иго: **ЈАДНИЦИ (1—5)** 390
70. Сергеј Јесењин: **ПЕСМЕ** 80
71. * * * **КАЛЕВАЛА (фински народни еп)** 160
72. Фредерико Гарсија Лорка: **ПЕСМЕ** 140
73. Томас Ман: **БУДЕНБРОКОВИ I/II** 260
74. Ги де Мопасан: **ПРИЧЕ ИЗ НОРМАНДИЈЕ** 80
75. Франческо Петрарка: **СОНЕТИ И КАНЦОНЕ** 80
76. Вилијем Шекспир: **ХАМЛЕТ** 90
77. Ла Фонтен: **БАСНЕ** 70
78. Максим Горки: **МАТИ** 78
79. Платон: **ПИСМА** 35
80. Превер: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** 100

Све књиге су штампане ћирилицом у брошираном повезу.

* * *

81. Вук Караџић: **ПРВА ГОДИНА СРПСКОГ ВОЈЕВАЊА НА ДАИЈЕ** 40
82. * * * **КОПИТАР И ВУК** 150
83. Др Миодраг Поповић: **ЈОТА** 200
84. Миодраг Матицки: **ЕПИКА УСТАНКА** 200

85. М. Станић и Д. Морачић: **ЈЕЗИЧКО ПРАВОПИСНИ САВЕТНИК**
Формат 17 × 24. Страна 450. Латиница, платно.
Цена 680

86. * * * **СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК — АКТУЕЛНА ПИТАЊА**
Формат 17 × 24. Страна 104. Ћирилица, брошировано.
Цена 50

87. * * * **КЊИЖЕВНОСТ, ИСТОРИЈА, САВРЕМЕНОСТ**
Формат 17 × 24. Страна 240. Ћирилица, брошировано.
Цена 150

88. Лаза Лазаревић: **ИЗАБРАНА ДЕЛА**
Формат 13 × 20. Стр. 370
Цена: брошировано 220
платно 320

89. Лаза Костић: **ИЗАБРАНА ДЕЛА**
Формат 13 × 20. Стр. 307. Ћирилица.
Цена: брошировано 220
платно 320

90. Прота Матеја Ненадовић: **МЕМОАРИ**
Формат 13 × 20. Страна 360. Ћирилица, платно.
Цена 400

рад

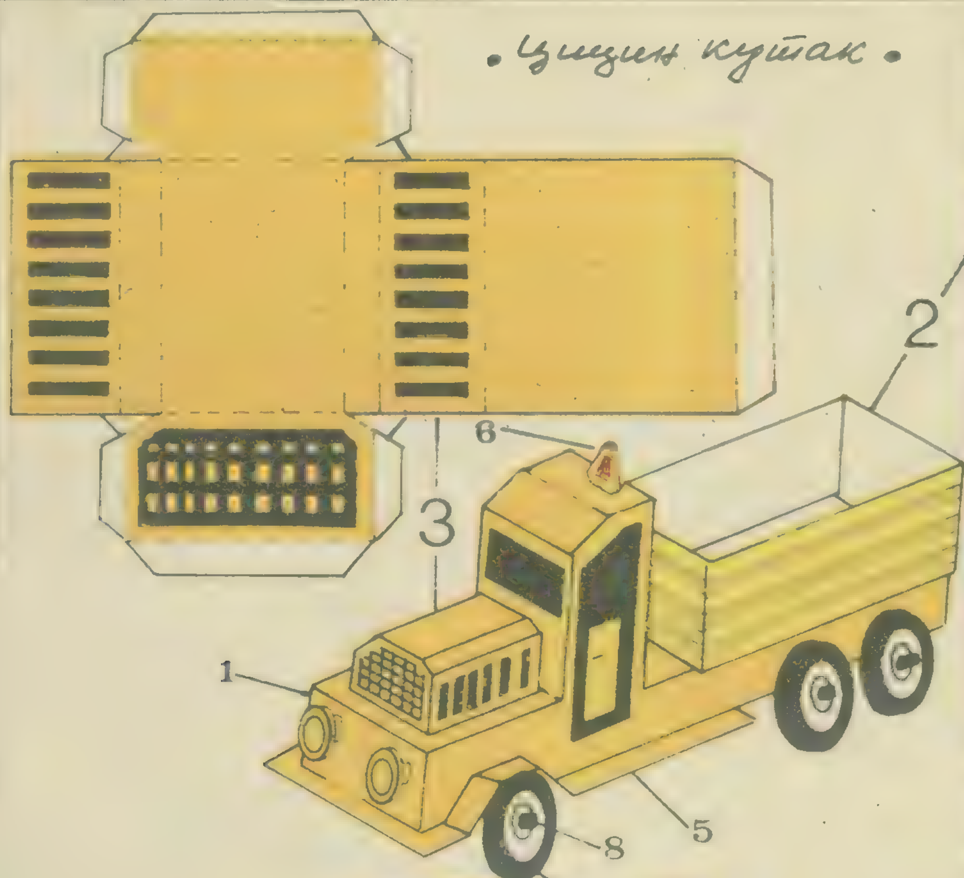

НАПРАВИТЕ КАМИОН

Све делове исеците, али не строго по ивицама, налепите их на полукартон (хамер-папир) и тек онда сеците тачно по ивицама. Испрекидане линије лако заперајте шилом или врхом шестара. Тиме се постиже лакше савијање и лепљење. Да би модел био чвршћи, унутрашње стране ојачајте картоном, посебно точкове. За осовине (број 8) искористите цевчице за сокове. Предња светла припремити од затварача темпера а задња од комада затварача фломастера

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ДАЈАН ЏИРАРД

РУПА БЕЗ ДН

Пинг! Черил Харботл се исправи, престрављена. Прешла је погледом по соби тражећи извор тог тихог али необичног звука. Све је изгледало у реду. Светлосне плоче и даље су блештале атмосфером летњег поподнева а са траке „Шумски звуци" чуло се гукање, цвркут и шуштање лишћа.

Поглед јој се напокон зауставио на новој украсној лампи. Аха, мора да је ту проблем — сигурно је прегорела. Смешна нека направа.

Черил је устала, пришла лампи и упиљила се у њу. У средини је нешто недостајало. Набрала је своје танке обрве. Све жице биле су на месту али је нестала светлећа кугла у средини. И не само то: празнина која је остала на њеном месту била је непровидна! Ваздух је био некако замућен, готово налик на намрешкану водену површину.

Черил се сагла и још више приближила да боље види кад је нешто шчепа за нос. Врснула је и одскочила. Онда је протрљала врх носа и исколачила се у лампу. Свашта! Лампе обично не раде овакве ствари. Обишла ју је и погледала с друге стране једва се проручкавши иза ње у угао собе.

Лампа је имала облик стуба; један крај био јој је причвршћен за таваницу, а други за под. У средини се расветљавала у компликовану мрежу сјајних жица које су образовале неку врсту украсног кавеза.

Черил је радознало приближила прст празнини у средишту кавеза. На око пет сантиметара растојања нешто га зграби и она брзо повуче руку, забринуто скупивши усне. Требало би имати упутства за употребу. Наравно, није их имала — упутства за употребу била су већ годинама ван употребе. Ваљда ће компјутер нешто знати.

Села је пред кућни терминал, укључила га и затражила каталог. Екраном је полако почео да промиче абецедни списак производа који је она зауставила код ставке: „Лампе, украсне". Баш је тако и купила ту гвожђурију. Компјутер је љубазно прешао на серију реклама од по једног минута. Напокон, после бескрајног низа лампи свих могућих облика, величина, стилова и боја угледала је и свој модел. „РЕВОЛУЦИЈА У РАСВЕТИ", објављивала су пламтећа слова. „ЗАРОБИТЕ СУНЦЕ У ТРПЕЗАРИЈИ!"

Черил је притиснула „ЈОШ" и добила рекламу од читава три минута. Из ње није много сазнала. Звучни баритон обећао је да ће јој суседи позавидети на новој лампи и истакао предности некаквог „полибутирата с металним сјајем". Опет је притиснула исто дугме. Сада се неки безбојни глас распричао о водонику, паљењу, енергетским импулсима и електромагнетској равнотежи. На екрану се видео лавиринт међусобно повезаних линија, вијуга, правоугаоника и бројева. Из чистог пркоса још једном је притиснула дугме али је сада, као да јој уређај узвраћа пркосом, добила само дуге математичке операције праћене теоријским предавањем од кога није разумела ни реч. Љутито је искључила терминал и окренула се на столици ка поквареној лампи.

Можда би било најбоље искључити је, а онда звати сервис — нек се они муче. До врага, тек је недељу дана у кући. Ето, то је оно што не ваља у данашњем свету, мислила је, ништа више није солидно. Ипак, бар постоји тридесетодневна гаранција. Да је била паметна, купила би једну од оних слатких старинских лампи са сијалицама.

Устала је, пришла лампи и искључила је. Ништа... Тачније, **ништа** је још стајало у средини. Окренула је прекидач неколико пута али необично поље у средишту лампе никако није хтело да нестане.

Мали оглед са оловком показао је да и привлачна снага још делује. Черил се намрштила. Било је то чудно, веома чудно. Како је могла да делује и поред искључене струје? Поново је принела оловку и овога пута пустила да је лампа шчепа. Оловка је запловила ка лампи и, на њен ужас, нестала као да је није ни било.

Којешта.

Черил је опрезно, разрогачених очију, обишла око лампе. Узела је и принела на жртву једну порцуланску фигурицу коју је одувек мрзела. Фигурица није лако прошла кроз лавиринт жица али је на крају и она прогутана.

Не скидајући ока с лебдеће мр-

НА

РЕВОЛУЦИЈА У РАСВЕТИ! — *објављивала су платнена слова рекламе.* ЗАРОБИТЕ СУНЦЕ У ТРПЕЗАРИЈИ!

ље Черил је пажљиво почела да ослобађа приступ савијајући неке жице, што није нимало утицало на халапљиво средиште. Черил је помислила како је овим изгубила право на бесплатну оправку на основу гаранције, али је већ отишла предалеко да би стала. Пружила је лампи јутарње новине и с хладноћом научника посматрала како им се листови савијају, збијају и претварају у свитак који полако ишчезава. Куда ли је отишао? Велико не може да стане у мало. Опет, можда су уста ништавила била већа изнутра него споља. Ипак, ни она ваљда нису била без дна. С лукавим осмехом Черил је подигла вазу с великом папрати.

Ово је заиста било сувише! Кад је биљка нестала, Черил је принела један демодирани капут, стари пар ципела, отрцани пецарошки шешир свог мужа, одвратну уметничку слику коју су добили за Божић и један сувишни сланик. Све је, брже или спорије, нестало у прождрљивој чељусти лампе.

„Е па дотераћу ја ову проклету лампетину", помислила је Черил. Још више је размакла жице и почела да их савија напред-натраг. Како би коју сломила, немилосрдно ју је убацивала у средиште. За мање од двадесет минута успела је готово до краја да накљука лампу њом самом а да ова није ни штуцнула. Остала су само два гола стуба, горњи и доњи, које није могла да ишчупа и, наравно, сама прождрљива рупа која је лебдела на неколико центиметара од крајева стубова и на око метар и по од пода.

Черил је осетила благу језу. Сада је далеко боље видела шта не може да види. Кад се поново сагла да погледа изблиза, учинило јој се да у средини извитопереног поља постоји сићушна црна мрља мада се није могла заклети у то. Донела је из дечије собе клупко канапа и почела изазовно да маше његовим крајем испред „рупе". Канап се затегао и она је мало експериментисала цимајући га и пуштајући да опет буде ухваћен.

Најзад је клупко почело да се одмотава и полако нестаје. Ништа није помогло што га је Черил цимала из све снаге одупирући се ногама. Одмотала је још мало канапа и чврсто га везала за једну велику наслоњачу. Канап се одмах затегао и столица је почела да се миче. Када се канап толико скратио да се столица одигла од пода, Черил је одлучила да прекине експеримент.

На несрећу, чворове је вештије везивала но што их је развезивала. Панично се растрчала по стану, али док је пронашла маказе лампа је већ извршавала казну над столицом. Черил је беспомоћно гледала како се изобличава и нестаје.

На томе се није могло доскочити! „Рупа" се није могла ни маћи с места, а имала је апетит незаситог пубертетлије. Черил се наједном следила: шта ако деца налете на њу? Прогутала је кнедлу и зажалила што је уништила украсну решетку око средишта. Одјурила је у спаваћу собу и свукла с кревета омражено наранџасто ћебе на туфне. Намеравала је да бар умота лампу како нико не би налетео на њу. Није имала више канапа али је уз мало претурања наишла на две ружне мужевљеве кравате.

Вративши се у дневну собу пажљиво је обавила један крај ћебета око доњег стуба и чврсто га везала зеленом штофаном краватом. Онда је посувратила ћебе преко кравате, затворила га око празнине и скупила око горњег стуба остављајући га да доста лабаво виси у средини. При врху га је стегла другом краватом коју је везала у веселу машницу у знак пркосног опроштаја од лампе. Конструкција је сада деловала беспомоћно, онако умотана личила је на неку трбушасту мумију. Черил је дубоко одахнула.

Олакшање је било краткотрајно. Превоји ћебета почели су да се збијају у средини тако да је оно на крају подсећало на некакав пешчани сат од акрилика. Струк „мумије" се још више сузио и нестао, а онда су горњи и доњи део ћебета почели да се истежу ка средишту. На крају су влакна попустила уз застрашујући звук цепања. Черил је с неверицом буљила у оно што је преостало — две наранџасте сукњице са туфницама и помало искривљену љубичасто-црвену кравату везану у машницу. „Рупа" у средини задовољно је светлуцала.

Черил је притрчала компјутерском терминалу да позове сервис али је нагло застала. Шта да се справи? Свакако не лампа које више није ни било. Халапљиво средиште није требало оправљати — оно је радило без грешке! Треба ли онда да позове Службу за одржавање станова? Шта се те службе тиче што она у дневној соби има рупу без дна? Могли би је чак набедити да ју је сама ту ставила и отерати на суд због снижавања вредности некретнине.

Зурила је стакластим погледом у мало чудовиште. Можда је требало да огради угао конопцима и постави светлеће знаке упозорења? Черил се помало хистерично насмејала. А да наплаћује улаз? „Осмо светско чудо! Пред вашим очима читава држава Синсинати нестаће у тачки!

С друге стране... Черил се смирила и намрштено загледала у извитоперење, размишљајући. Истина је да гута све што стигне, зар не? Е па у том случају... Климнула је главом доневши одлуку и жустрим кораком се упутила ка терминалу. Откуцала је број. Када је добила везу, рекла је:

— Хало, овде гђа Харботл из блока 1743. Ниво Б. Желим да откажем сметларе. Нашла сам друго решење.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	УКРАСИТИ, ГРАВИРАТИ	ОСТРВО КОД ШИБЕНИКА	НАШ ПОП ПЕВАЧ	БЕСТЕЛЕСАН (ГРЧ.)	ДОВЕСТИ ЛУКАВСТВОМ	ИМЕ ГЛУМИЦЕ РИНЕ	ЛЕК ПРОТИВ МАЛАРИЈЕ
ПОУЗДАН ЧОВЕК, ПОУЗДАНИК							
ДАВАТИ ГЛАСОВЕ, БИРАТИ							
МУШКО ИМЕ							
МИРИС						"IN PARTIBUS"	
ХРАНЉИВА МАТЕРИЈА / "ЛИТАР"							
							УЧЕШЋЕ, СУДЕЛОВАЊЕ (ЛАТ.)
ШТАМПАРСКА МАШИНА / "РАДИЈУС"		ХОЛАНД. СЛИКАР МОНДРИЈАН / САЛМИЈАК				"ФОСФОР" / МЕТА, СРЕДИШТЕ	
ИМЕ ОД МИЉА ЗА АНИЦУ							
ЛИЧНОСТ ИЗ СТРИПА					ЗНАК ЗА ЕРБИЈУМ / ПРИТОКА РОНЕ		
УЗВИК ЗА ТЕРАЊЕ КОКОШИ			ГРАД У ФРАНЦ. / НЕВЕРАН У БРАКУ				
"ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	АНТУН БАРАЦ / СЛУЖБЕНОСТ			МЕСТО У СРБИЈИ / "АЛУМИНИЈУМ"			
ТВРД, ЗДРАВ КАМЕН							
ВРСТА ТАНКЕ ТКАНИНЕ					"РИЈЕКА" / ПРЕТПОСТАВКА (ГРЧ.)		
РЕКА У ФРАНЦУСКОЈ				ЗНАК ЗА ВОДОНИК / "СЕКУНДА"		"ПИКО" / СТАНОВНИК ЈАВЕ	
ЗНАК ЗА ЊУТН		МЕСТО У БОСНИ / ВРСТА РУДЕ					
АМЕРИЧКИ НОВАЦ ОД 10 ДОЛАРА				САЛАМУРА / ГРЧКО СЛОВО			
ЗАДЕБЉАЊЕ НА КОНЦУ (МН.)							
ЈЕДАН КРУГ У СПИРАЛИ							
ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА				ГЛУМИЦА БЕГОВИЋ / СОВЈЕТСКИ РЕДИТЕЉ НИКОЛАЈ			
РЕД РЕЧИ ПО СМИСЛУ (ГРАМ.)							ЗНАК ЗА АМПЕР
МАРКА РУСКОГ ПИШТОЉА			ВАЉКАСТ ДРВЕН СУД				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: „Потрета", образац, Триполи, лимитед, ао, дар, ЧА, ариш, ЕТ, наја, нит, Ал, О, Рем, и, слабост, тапетар, Белона, визири, РЛ, сито, Анук, еп гол, сто, о, име, з, Ливанов, анализа, сателит, триноми.

•КИНЕСКА КЕРАМИКА И ПОРЦУЛАН•

МАЈСТОРИ КРИ

Дворски послужитељ је као без главе отрчао до областне радионице и главном мајстору пренео царску заповест. Његово величанство, рекао је он, жели да пије чај из шољица које морају да буду модре као небо између облака после кише, а сјајне као језеро у сунчано јутро. Мајстор се дубоко наклонио дворском послужитељу и није прошло много а цар је пио чај из порцуланских шољица какве је тражио. Неколико недеља касније пожелео је да руча из тањира у облику лотосовог цвета, онда је заповедио да углове престоне дворане украсе вазама дугиних боја...

Име овог цара из чувене династије Минг и прецизан податак када је владао нису сада од великог значаја, важно је да су у то време (1368—1644) Кинези већ правили разноврстан и луксузан порцулан, да су у радионицама, које су биле под будним надзором царског двора, правили права ремек-дела. У осталом, у време владавине династије Минг израда порцулана је доживела прави процват што се поновило и у средњем периоду династије Чинг у 18. веку. Међутим, то никако не значи да је у међувремену израда керамике и порцулана, као најфиније врсте керамике, потиснута у запећак.

Кина, кажу материјални докази, има дугу традицију израде керамике. Још у млађем каменом добу, 3500. године пре н. е., израда бојене, црне и беле грнчарије била је прилично раширена. А за време Чанг и Западног Чу периода (1500 до 100 година пре н. е.) јавља се зелено и жуто глеђосано грнчарство, док се од времена Ви и Чин периода (3. век н. е.) производња грнчарства постепено развија до израде порцулана. Историја даље каже да су за време династија Танг и Сунг (од 7. до 10. века) у многим крајевима многољудне Кине никле чувене керамичке пећи које су омогућавале велику разноликост грнчарије и порцулана у сјајним дугиним преливима бојене глеђи...

У 11. веку у Чинг-Те-Чину, недалеко од Нанкинга, на југу Кине, настала је и данас чувена радионица за израду предмета од порцулана. Од тада и потиче, а траје и данас, гесло да квалитетан порцулан мора да има три особине: да буде танак као лист хартије, гладак као огледало и звонак попут музичког инструмента. А да би то постигли, кинески мајстори су врло рано схватили да порцулан, поред осталог, мора два пута да се пече у керамичким пећима у којима, да би производ био заиста квалитетан, температура није смела да буде мања од 1200°Ц. Посуда је два пута улазила у пећ и због тога што је онда цртеж на њој много јаснији, чистији...

Кад су холандски и португалски трговци из Кине донели прве веће количине овог и оваквог порцулана у Европи је завладала права помама за њима, сваки предмет плаћао се сувим златом, и то онолико колико је тежак. Наравно, то задовољство су себи могли да приуште само владари. У то време — 16. и 17 век — на многим европским дворовима даме су на златном ланчићу око врата носиле крхотине случајно разбијеног порцулана, то је било питање престижа. Историја је забележила да су тада многи Европљани безуспешно покушавали да проникну у тајну израде порцулана (кинески мајстори су је најстроже чували преносећи је с колена на колено, и то тек у самртном часу). Рецимо, енглески грнчар Палис спискао је сву своју имовину, која није била мала, да би пронашао начин добијања порцулана. С покушајима је престао тек кад је и свој кућни намештај испилао и употребио као гориво за керамичку пећ. Међутим, немачки авантуриста и алхемичар Јохан Бетгер је, сасвим случајно, успео 1709. у Дрездену да открије технологију тако да већ следеће године у Мајсену почиње са радом прва фабрика порцулана у Европи...

Производња порцулана у Кини је данас већа него икад, готово све провинције имају бар по једну фабрику. Најпознатија је и после више од девет векова од оснивања, она у Чинг-Те-Чину, њој уз раме стоји фабрика у Ли-Лингу, у покрајини Ху-На, затим три фабрике у провинцији Кон-То и тако редом. У Кини је обичај да свака фабрика порцулана која запошљава преко хиљаду радника има свој институт са стручњацима задуженим за даљи развој израде порцулана. Они су претходно завршили један од неколико факултета примењених уметности специјализованих за керамику и порцулан.

Ови предмети са изложбе „Кинеска керамика и порцулан" — недавно одржане у Љубљани, Загребу и Београду — савремене су израде али по облику потпуно одговарају предметима из периода династија Минг и Чинг. Оригинали се не износе из Кине, чувају се у специјалним музејима које има свака провинција јер постоји бојазан да би приликом транспорта многи предмети могли да се разбију, мада су они, упркос свом крхком изгледу, врло тврди и не може, рецимо, ни челик да их загребе.

П. Милатовић

Снимио:
Љубомир Патрногић

...ЈУ ТАЈНУ

Прави порцулан мора бити танак као лист папира, гладак као огледало и звонак попут музичког инструмента. И да га не можете ни челиком запарати...

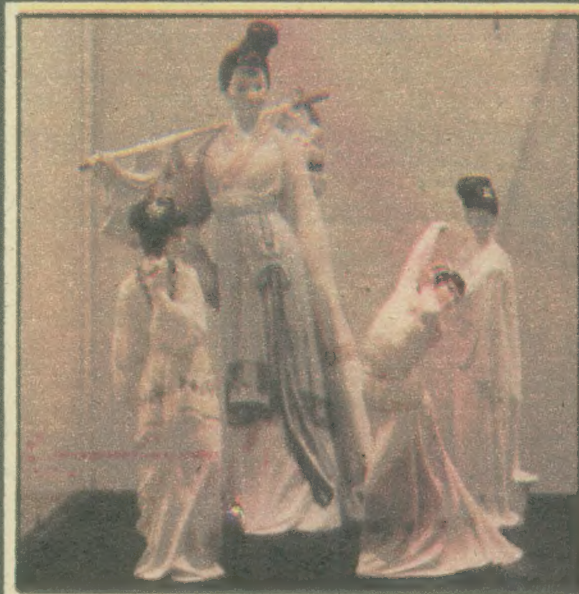

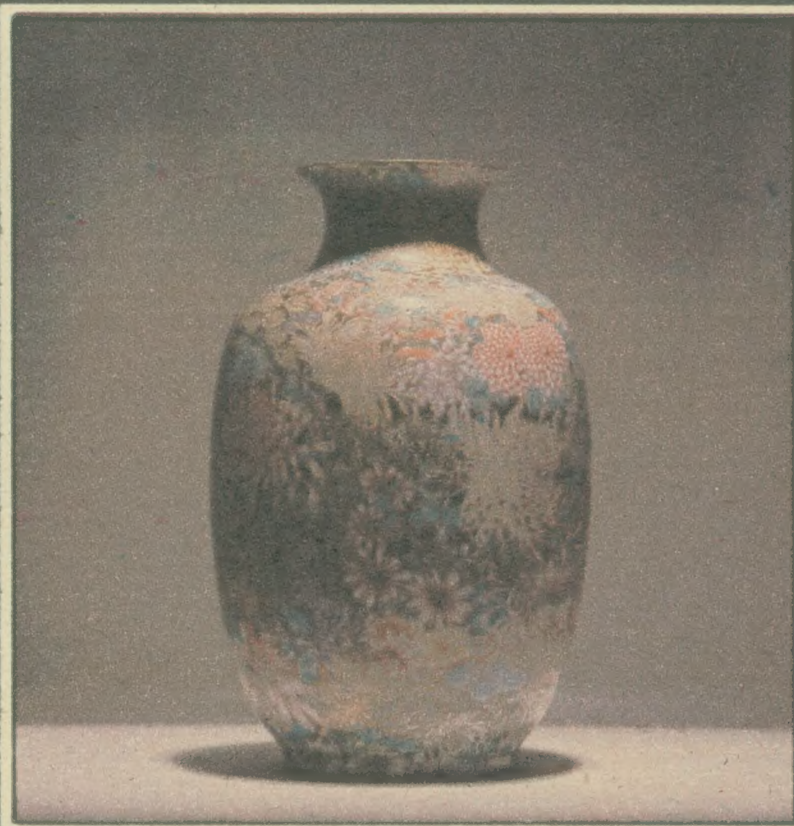

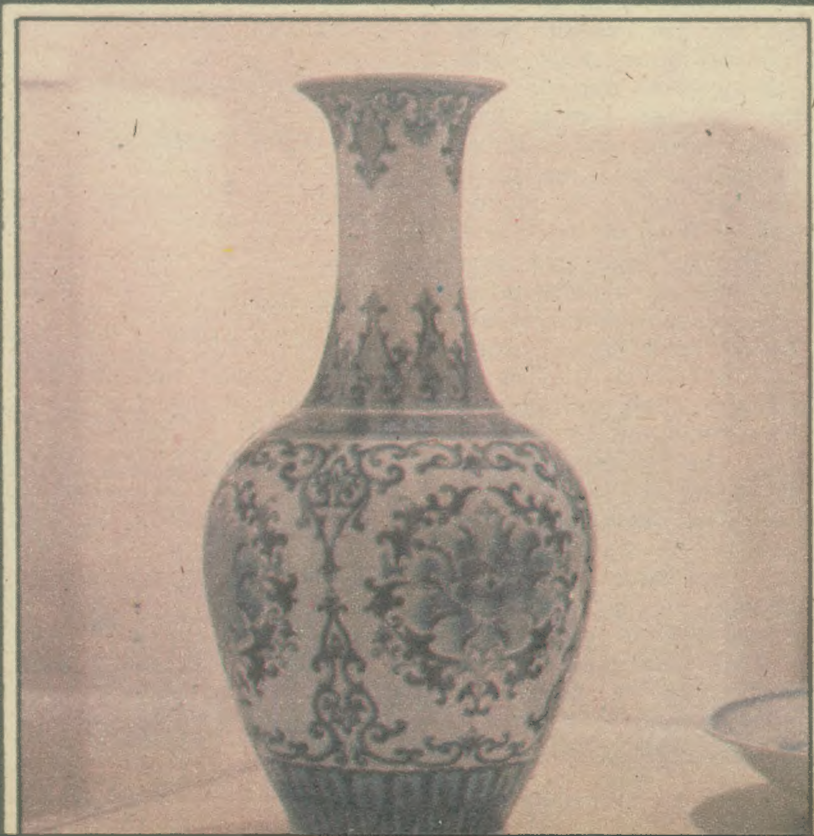

Не померајте саксију!

Желимо да знамо зашто наше цвијеће децембар не цвјета? Хтјели бисмо још да ти предложимо да бар у сваком другом броју објавиш по један постер — копију дјела великих свјетских сликара.

ВЕДРАНА и ДАНИЈЕЛ,
Поточани

Децембар или листокактус, како ову биљку још називају, замеће цветне пупољке крајем августа, почетком септембра. Од тренутка кад се појави први пупољак па док се не отвори први цвет, а то се обично дешава средином децембра, саксија не сме да се помера, па чак ни да се окреће. Значи, још средином августа треба је ставити на место где ће провести зиму.

Што се тиче вашег предлога радо бисмо га прихватили кад би било — папира. Овако, преостаје нам само да се надамо да ће кроз догледно време криза папира бити решена и да ћемо, ако ништа друго, оно бар вратити стари број страна и обезбедити квалитетнију хартију какву би репродукције и захтевале.

Мани кафу!

Јављам ти се у нади да ћеш ми помоћи јер ме већ 6 месеци мучи опака болест. Кад год идем улицом имам утисак као да лебдим, осећам замор, мути ми се у глави, расејан сам и често морам да застанем да бих се одморио. Од свега тога ме хвата страх, постајем несигуран и бојим се да било где кренем. Међутим, не боли ме ништа, све могу да једем и лекари кажу да сам иначе здрав. Дијагноза коју су поставили гласи: „Анксиозно депресивни синдром“. Од лекова пијем новерил, вивалан, опонал. Овај последњи ми једино и помаже: осећам се боље мада не бих могао да кажем да ми је онако као док сам био здрав. Интересује ме шта је узрок моје болести, односно да ли она има неке везе с претераним учењем (апсолвент сам), забављањем или што пијем по две и више шоља чаја дневно. Надам се да ћете имати разумевања за мене и да ћете ми препоручити ефикасније лекове или психотерапију. На крају бих вас замолио да ми одговорите и да ли би било корисно да пијем кафу направљену од жира и да ми дате рецепт за њено справљање.

ЧИТАЛАЦ из Скопља

Проблеми које имаш припадају подручју анксиозности па нема сумње да је дијагноза коју су ти поставили тачна. Уосталом, и сам кажеш да је предузето лечење

довело до извесног побољшања.

Већ на почетку желели бисмо да нагласимо да твоја болест никако не спада у опаке. Проблеми које имаш се и јављају при завршетку студија када долази до појачане психофизичке напетости. Јасно, та напетост може да буде проузрокована и нечим другим а не само учењем што је код тебе случај. Твоја болест се не би могла назвати опаком из још једног разлога: искуство казује да тегобе које је прате постепено слабе па чак и потпуно нестају. Нема разлога да не будеш оптимиста.

Што се тиче разлога које наводиш као евентуалне узроке, ниједан није — прихватљив. Наиме, узроци анксиозног понашања могу бити веома различити, додуше, у савременој психолошкој теорији не постоји подударност у схватањима и ставовима кад је овај проблем у питању. Упркос томе у пракси се постижу веома добри резултати уколико се на време предузме одговарајуће лечење. Из твог писма смо закључили да си се на време обратио лекару и једино што бисмо могли да ти саветујемо је да сарађујеш са својим психотерапеутом, будеш стрпљив и оптимиста јер за то, будући да се већ осећаш боље, имаш разлога. На кафу од жира заборави исто тако и на црну и друге напитке који дестабилизују нервни систем, успоравају лечење и на тај начин га непотребно продужавају.

Наручи писмом!

Недавно сам гледала емисију „У здравом телу здрав дух“ у којој је било ријечи о књизи „Од дјевојчице до здраве мајке“. Занима ме гдје бих могла да је купим или наручим и по којој цијени.

ДУЊА,
Сињ

Књигу „Од девојчице преко спорта до здраве мајке“ аутора Т. М. Костигове и Р. И. Ракитине издала је Новинско-издавачка-пропагандна установа „Партизан“, Теразије 35 у Београду. Књига стаје 200 динара и можеш да је наручиш писмом или телеграмом.

Писмо недеље

УМЕСТО КОРАКА — ПАД

Волела бих да знам да ли су младунци сисара повезани пупчаном врпцом са мајком? Интересује ме и како је прекидају кад се роде а ако је немају како се онда хране? И још нешто: како је могуће да мртва оса, уз то прободена, мрда крилима кад је пипнем?

МАЈА,
Нови Београд

Младунци сисара повезани су пупчаном врпцом са мајком, а прекидају је како који. Тако, на пример, рађајући се младунче жирафе пада са висине од два метра. Како пупчана врпца није толико дугачка, она се при паду затегне и пуца. Код неких других врста, мајке је једноставно прегризу. Уколико то не би учиниле, изгубиле би младунче.

Што се тиче твог другог питања, познато је да код великог броја животиња нерви после угинућа још доста дуго задржавају своју активност. Код инсеката, траје нешто краће јер они брзо губе влагу и исушују се. Међутим, пре него што постану мртви мртвијати још увек су способни, надражени ли се одређена група нерава, да реагују или да, као осе, испусте жаоку па их се треба причувати.

Не може од октобра

У листу „САМ“ видео сам посебну понуду а односи се на SANSUI CP-5 Mini Component. Пуна цена је 390 динара. Са попустом износи 350. Занима ме да ли може да се увезе и да ли бих морао да платим царину?

АМИР,
Београд

По царинским прописима који су почели да се примењују од 25. октобра прошле године могућ је увоз робе из иностранства уколико њена вредност не прелази 1500 динара. Према томе, за сада нећеш моћи да увезеш уређај који би желео да купиш.

Чишћење потенциометра

Молим те да ми одговориш како да очистим потенциометар?

МАРИО ЦВИТКОВИЋ,
Сарајево

Покушај да пипетом унесеш мало бензина у потенциометар. После тога неколико пута окрени потенциометар лево-десно. Ако је само нечистоћа узрок „шушкања“, ова операција биће довољна да се оно отклони. Међутим, ако је оштећен графитни слој потенциометра, мораћеш да га замениш.

Фердинандов сребрњак

Имам бугарски новчић од 2 лева издат 1912. године. Има ли неку вредност?

П. П.
Пирот

Бугарски новчић који имаш направљен је од сребра а кован у време краља Фердинанда I (1908—1918). Вредност му је, у зависности од очуваности, између 200 и 250 динара. На основу отиска који си послао тешко је проценити колико је примерак који имаш очуван.

Који се не боји

Шта значи моје име?

НЕБОЈША МАКСИМОВИЋ,
Шабац

Небојша значи онај „који се не боји“.

Молим читаоце Забавника да ми помогну у сакупљању салвета. **Гордана Џамбић, 75334 Босанска Бијела, Церик.**

За лутку Делта 99 или Лу нудим налепнице. **Дијана Кукић, 25221 Кљајићево, О. Марка 101.**

Тражим све бројеве YU стрипа од 1 до 38. **Милан Угриновић, 34000 Крагујевац, Јована П. Ковача 2/19.**

Ко ми пошаље неки роман Луновог магнус стрипа или Златне серије добиће од мене пет сличних романа, 5 Забавника и 5 Стрипотека. **Борис Листеш, 72290 Турбе, Маршала Тита 70Д.**

Размењујем стрипове и постере рок група. **Слободан Голубовић 19210 Бор, Октобарске револуције 42/5.**

Археолози

Пишем ти већ трећи пут у нади да ћеш ми одговорити да ли у Пожаревцу постоје археолози и где се налазе? Ако их нема, онда објави адресу из Београда. Да будем јаснији: интересује ме удружење археолога.

РАДЕ РАДОВАНОВИЋ,
Орешковица

Ако ти је потребан неки стручни савет или мишљење, обрати се неком од археолога пожаревачког Народног музеја. Музеј се иначе налази у Улици Воје Дулића 2. У Београду постоје Археолошко друштво Србије и Археолошко друштво Југославије. Првом можеш да се обратиш писмом на адресу: Балканолошки институт, Кнез-Михаилова 35. Обавезно стави назнаку да је писмо за Археолошко друштво.

Опет картинг

После дугог и узалудног распитивања и немогућности да оно што желим сазнам на неки други начин, пишем ти већ четврти пут: интересује ме где се у Београду налази картинг клуб?

БАНЕ,
Панчево

Адреса картинг клуба „Београд“ је Алексе Дејовића 13. Узгред, за последњих годину дана објавили смо је већ двапут.

Ни разлика ни сличности

Молила бих да ми објасниш каква је разлика између аукције и аудиције?

ДИНА ВЛАЧИЋ,
Лабин

Тешко је рећи каква је разлика кад — никакве сличности нема. Аудиција, од латинског auditio, што значи слушање, врста је пријемног испита пред стручњацима. Обавезна је за глумце, певаче, музичаре пре него што добију ангажман. У музици се под аудицијом подразумева пробно певање, односно свирање. И аукција је реч латинског порекла, изведена је од auсто, а значи јавну продају, надметање. Код нас се у истом значењу чешће користи реч лицитација.

Претварање

Интересује ме како се то, кад ставим плочу на грамофон, чује музика?

ДАНИЈЕЛА ПРОТИЋ,
Маршала Тита 36
Вршац

У студију за снимање грамофонских плоча звучна треперења (музика, говор, певање) урезују се у плочу. Оно ситно вијугање канала које се једва види је у ствари веран механички одраз звучних трептаја. Игла и звучница претварају механичко треперење у електрично које се у појачивачу појача и посредством звучника поново претвара у звук.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Сурућић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT DISNEY
МИКИ

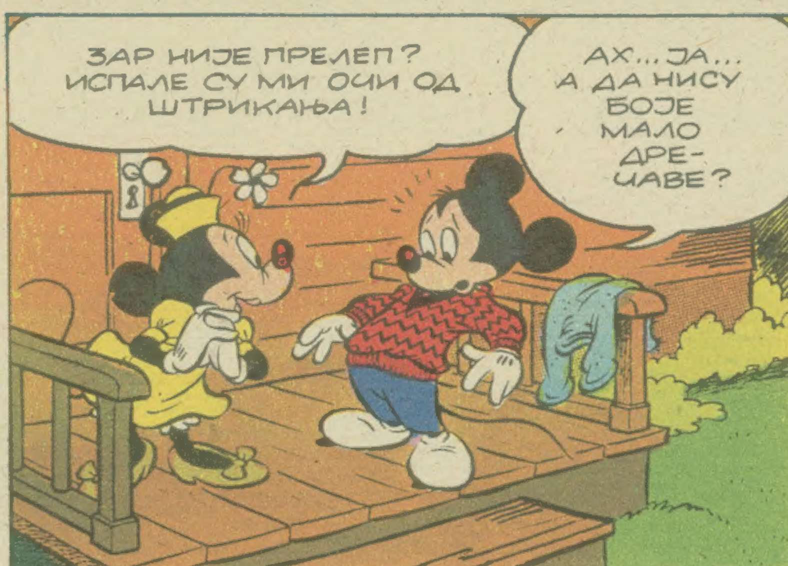
ЗАР НИЈЕ ПРЕЛЕП? ИСПАЛЕ СУ МИ ОЧИ ОД ШТРИКАЊА!
АХ... ЈА... А ДА НИСУ БОЈЕ МАЛО ДРЕЧАВЕ?

БАЦАЈ ТУ КРПУ ОД ЏЕМПЕРА! СТАР ЈЕ И ОДРПАН! А И БОЈЕ СУ УЖАСНЕ!
АЛИ ОН МИ ДОНОСИ СРЕЋУ!

МИКИ! ОНА ЖИВОТИЊА ЈЕ ОДНЕЛА ТВОЈ ДИВНИ НОВИ ЏЕМПЕР!
КАКВА СРЕЋА...
WALT DISNEY

ТИ МАЛИ НЕВАЉАЛЦЕ... ВРАТИ МИ МОЈ ЏЕМПЕР!

ПУСТИ ТАЈ ЏЕМПЕР... ХИ-ХИ-ХИ!

ЗАМИСЛИ... УВУКАО СЕ У ГНЕЗДО...
СВУУУШ

НЕ ПЛАЧИ, МИНИ! ТВОЈ ЏЕМПЕР ЈЕ БИО ТОЛИКО ДИВАН ДА СЕ СВИДЕО ЧАК И КРТИЦИ!
А ЈА СЕ ТОЛИКО НАМУЧИЛА...
12-19

КАСНИЈЕ...
?
ЕВО, ЈЕДИТЕ МАЛЕЦКИ! ВАША МАМА МИ ЈЕ УЧИНИЛА ВЕЛИКУ УСЛУГУ!
КОКИЦЕ

ПОКАЗАЋУ ЈА ТЕБИ, НЕЗАХВАЛНИ ПРЕВАРАНТУ!